

1672

**“Sinulle mä antaisin sydämen”
Jari Sillanpää populaarikulttuurisena ilmiönä**

Musiikkitieteen pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Musiikkitieteen laitos

Toukokuu 1999

Elina Niemelä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Musiikkitiede
Tekijä Elina Niemelä	
Työn nimi "Sinulle mä antaisin sydämen" Jari Sillanpää populaarikulttuurisena ilmiönä	
Oppiaine Musiikkitiede	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Toukokuu 1999	Sivumäärä 92 + 3 liitesivua
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tutkimus tarkastelee suomalaista iskelmää Jari Sillanpää -casen avulla. Sillanpää on yksi 1990-luvun suosituimpia iskelmäitä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen Sillanpää on populaarikulttuurisena ilmiönä, ja mitkä ovat hänen suosionsa taustatekijöitä. Samalla tarkoituksena on selvittää, mitä iskelmän kuuntelijat saavat iskelmästä itselleen, ja miten he käyttävät iskelmiä eli populaarikulttuurisia tuotteita omassa elämässään.</p> <p>Tutkimuksen lähtökohtana on ajatus populaarikulttuurin ilmiöstä avoimena, monitulkintaisena objektina, josta on tarjolla erilaisia tekstejä eli tuotteita. Ihailijat tekevät näistä teksteistä omia tulkintojaan. Tekstit merkityksellistyvät ihailijoiden käsissä ja niillä on oltava kosketuspintaa ihailijan omaan elämään. Populaarimusiikille on ominaista esittäjäkeskeisyys. Tähten persoona, joka muodostuu hänen äänestään, tyylistään ja elämäntarinastaan, on erittäin merkittävä tekijä suosion saavuttamisessa.</p> <p>Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu kahdeksasta Jari Sillanpään ihailijan teemahaastattelusta. Kerätty aineisto on järjestetty seuraavien teemojen alle: 1) Jari Sillanpään persoona, 2) laulunsanojen merkitys, 3) populaarien tekstien käyttäminen, 4) konsertti- ja keikkatilanteet, 5) ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus, sekä 6) faniyhteisö. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty kvalitatiivista sisällönanalyysia.</p> <p>Tutkimus vahvistaa ajatuksen populaarien tekstien avoimuudesta. Iskelmäitä Jari Sillanpää osoittautuu ilmiönä monitulkintaiseksi. Tulokset osoittavat, miten moninaisia ja syvällisiä merkityksiä ihailijat antavat tälle populaarille ilmiölle. Kuva iskelmästä muodostuu hänestä tarjolla olevien tekstien välityksellä. Teksteille haetaan merkityksiä ja tulkintoja oman elämän kautta. Tulkintoihin vaikuttavat ihailijan ikä, sukupuoli ja elämänhistoria sekä kulttuurinen miljöö. Tärkeäksi tekijäksi nousevat samaistumisen kokemukset, joita ihailija voi kohdistaa sekä esittäjään että tämän esittämään musiikkiin. Sillanpää välittää persoonallaan joitakin perinteisesti suomalaisuuteen liitettyjä ominaisuuksia. Toisaalta hän myös poikkeaa tyypillisestä suomalaisesta iskelmästä. Erittäin merkittäväksi suosioon vaikuttavaksi tekijäksi nousee myös Sillanpään ja ihailijoiden välinen vuorovaikutus. Sillanpäällä onkin hyvin tiivis aktiivifanien ryhmä, vaikka ihailijat kokonaisuutena sitoutuvatkin hyvin eri asteisesti sekä faniyhteisöön että ihailun kohteena olevaan populaariin ilmiöön.</p>	
<p>Asiasanat</p> <p>iskelmä, iskelmäitä, tähteys, populaari, populaarikulttuuri, ihailija, fanius</p>	

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO	1
2. TEORIATAUSTA	6
2.1 Suomalainen iskelmä	6
2.1.1 Mitä iskelmä on?	6
2.1.2 Iskelmätähti Jari Sillanpää	10
2.2 Populaari teksti ja yleisö	11
2.2.1 Populaarin ja populaarikulttuurin määritelmiä	11
2.2.2 Yleisö populaarin tekstin lukijana	17
2.2.3 Populaarin tekstin ominaisuuksia	18
2.2.4 Fanius	22
2.3 Tähteys	26
2.3.1 Tähteys-ilmiön synty	26
2.3.2 Tähden persoona ja sen merkitys	27
3. TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	33
3.1 Tutkimusasetelma	33
3.2 Ihailijoiden taustatiedot	36
4. JARI SILLANPÄÄ JA IHAILIJAT	44
4.1 Jari Sillanpään persoona	45
4.1.1 Lauluääni	45
4.1.2 Tyyli	47
4.1.3 Elämäntarina	51
4.1.4 Jari Sillanpää ihmisenä ja miehenä	53
4.1.5 Jari Sillanpää ja suomalaisuus	55
4.1.6 Onko ketään Jari Sillanpään veroista?	56
4.1.7 Mitä uutta Jari Sillanpää on tuonut mukanaan?	58
4.2 Laulunsanat merkitysten lähteenä	58

4.3 “Sillanpää -tuotteiden” käyttäminen	62
4.3.1 Sillanpään uran seuraaminen ja tuotteiden omistaminen	63
4.3.2 Tuotteiden käyttäminen	64
4.3.3 Omien tekstien tuottaminen	66
4.3.4 “Sillanpää -harrastuksen” hyöty ihailijalle	66
4.4 Konsertti- ja keikkakokemuksia	68
4.4.1 Konserteissa ja keikoilla käyminen	68
4.4.2 Vuorovaikutus	70
4.4.3 Keikan aikana	73
4.5 Ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus	76
4.5.1 Kontakti fanclubin kautta	76
4.5.2 Vuorovaikutus keikoilla	77
4.5.3 Henkilökohtainen tapaaminen	78
4.5.4 Merkkien avulla viestintä	79
4.6 Faniyhteisö	80
5. LOPUKSI	84
6. LÄHTEET	87
LIITTEET	90

1. JOHDANTO

Nykyajalle on ominaista musiikkityylien sekoittuminen toisiinsa sekä niiden välisten raja-aitojen hämärtyminen. Myös musiikkimaut ovat pirstaloituneet entistä enemmän. Tästä huolimatta taide- ja populaarimusiikin välillä on edelleen rajoja, jotka eivät ole hävinneet. Paitsi taide- ja populaarimusiikin välillä, myös populaarimusiikin sisäisessä kentässä tehdään arvottamista. Tässä arvoasteikossa iskelmä ei sijoitu kovinkaan korkealle. Iskelmään liitetään usein käsitys kaikkein kaavoituneimmasta ja pinnallisimmasta populaarimusiikinlajista. Tämän vuoksi sitä ei olla myöskään pidetty arvokkaana tutkimuskohteena. Vaikka iskelmä on saanut kohdalleen tämän tyyppistä halveksuntaa, on sillä kuitenkin sitkeästi laaja kuuntelijakunta. Käsitys iskelmän yksinkertaisuudesta ja kaavamaisuudesta on pahimmillaan saatettu ulottaa myös kuuntelijaan saakka. Tällöin hänet on nähty yksioikoisesti alemman yhteiskunnallisen aseman omaavana passiivisena kuluttajana.

Iskelmällä tai yleisemminkään populaarimusiikilla ei ole siis ollut samanlaista statusta tutkimuskohteena kuin taidemusiikilla. Taidemusiikin ilmiöiden tutkiminen on ollut itsestäänselvyys, kun taas populaarimusiikin tutkija on joutunut enemmän perustelemaan tutkimuskohteensa valintaa, ja olemaan siten puolustusasemassa tutkimuskohteensa suhteen. Merkkejä paremmasta on onneksi kuitenkin nähtävissä, sillä suomalaisen populaarimusiikin tutkimus on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erittäin merkittävänä tunnustuksena populaarimusiikin tutkimusta kohtaan voidaan pitää Suomen akatemian vuonna 1999 rahoittamaa kolmivuotista tutkimusprojektia *Suomalainen populaarimusiikki 1900-luvulla*. Projektia toteuttaa Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos. Suomalaisen populaarimusiikin, sen ilmiöiden ja rikkaan historian tieteellinen hyväksyminen on siis käynnissä. Kallioniemen (1992) mukaan kulttuuriteollisuus muokkaa näin asenteita akateemisissakin linnakkeissa ja tuo mukanaan tutkimusaiheita, jotka ovat kiertäneet tutkijankammiot kaukaa. Laajemmassa mielessä koko populaarikulttuurinen maailma on hyväksytty vähitellen perinteisen korkeakulttuurin rinnalle. (Kallioniemi 1992, 35.)

Sen lisäksi että akateemisissa piireissä on aiemmin syrjitty populaarimusiikin tutkimusta, on tätä tehty osittain myös populaarimusiikin omalla kentällä. Populaarimusiikin luonteeseen on kuulunut tietynlainen kapinallisuus, minkä seurauksena sen ei ole mielletty istuvan akateemiseen maailmaan. Populaarimusiikin kentällä onkin pidetty jopa epäilyttävänä, että tähän ilmiöön kajotaan tutkimuksellisesti. Akateemisen tutkimuksen ei ole uskottu tavoittavan populaarimusiikin syvimpiä ilmiöitä, ja sen tutkijoiden on pelätty ymmärtävän tutkimuskohdettaan riittämättömästi ja tarkastelevan ilmiöitä ulkokohtaisesti. Pahimmillaan akateemisin termein tuotetulla tutkimustiedolla nähdään siten olevan vain vähän yhteistä populaarimusiikin ja sen pariin kuuluvien ihmisten kanssa. Tästä näkökulmasta onkin mahdollista myös kysyä, onko populaarimusiikin saama akateeminen julkisuus rocktohtoreineen ja -maistereineen populaarimusiikin kannalta yksinomaan hyvä asia. Kuitenkin populaarimusiikki on nykyään niin vahvasti esillä yhteiskunnassamme ja useimpien ihmisten arkielämässä, että sitä on syytä myös tutkia. Toisaalta akateemisessa tutkimuksessa tulisi muistaa, ettei tutkimuksessa ja populaarimusiikissa käytettävän termistön väliin saa jäädä liian suurta kuilua. Tutkimustieto ei saisi siten jäädä pelkästään “akateemisiin linnakkeisiin”, vaan sen tulisi olla myös yleisemmin populaarimusiikista kiinnostuneiden henkilöiden luettavissa ja hyödynnettävissä.

Populaarimusiikin tutkiminen tuo eteen monenlaisia haasteita. Populaarimusiikki ei ole ainoastaan musiikkia, vaan siihen liittyy myös paljon muuta. Se kytkeytyy voimakkaasti omaan aikaansa ja kietoutuu monin tavoin ihmisten arkielämään. Sillä on myös taloudellista merkitystä. Populaarimusiikin tutkimus vaatiikin poikkitieteellistä otetta. Sitä voidaan ja sitä pitääkin tutkia monista erilaisista näkökulmista käsin. Tutkimuskohteena populaarimusiikki tarjoaa näin laajan ja rikkaan maaston.

Suomalaista iskelmää on aiemmin lähestytty lähinnä musiikkitieteen, kirjallisuustieteen ja sosiologian menetelmin. Populaarimusiikinlajeista tango on ollut useimmin tutkimuksen kohteena. Musiikkitieteen menetelmin suomalaista iskelmää on tutkinut Pekka Jalkanen (esim. 1992a). Hän on analysoinut iskelmän muuttumattomia syvärakenteita ja esittänyt näille myyt-tianalyttisiä tulkintoja. Kirjallisuustieteen menetelmin on puolestaan tutkittu iskelmän sanoituk-sia. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Apon (1972) iskelmäsanotusten kerronnallisuuden tarkastelu. Apon mukaan traditonaalinen iskelmäteksti on yksioikoista ja kaavoitunutta, eikä siinä käytetä symboleja tai metaforia. Iskelmälyriikan maailma ei kerro todellisuudesta mitään.

Tämä puolestaan johtaa epähavainnollisuuteen ja epämääräisyyteen, jossa suhde todellisuuteen jää vieraaksi. Kuitenkin iskelmätekstit kokivat uudistuksia 1970-luvulla, ja sanoituksista tuli realistisempia. Tähän vaikutti mm. angloamerikkalainen rock-musiikki, erityisesti folk, sekä sanoittajasukupolven vaihtuminen Suomessa.

Uudempaa ja iskelmän maailmaan eläytyvämpää tutkimusta edustavat mm. Ammondin (esim. 1994 ja 1999) ja Kukkonen (esim. 1998) kirjoitukset. Ammondin (1994) tarkastelee suomalaisen tangon ja sen kaihon maailmaa. Ammondin (1999) käsittelee tangotekstien lisäksi myös suomalaista 1950-luvulle sijoittunutta omaperäistä rillumareikulttuuria. Sekä tangolla että rillumareilla on Ammondin mukaan elämälle avautumisen sanoma. Kumpikin toimi tavallaan kansan terapeutina. Kukkonen (1998) on käsitellyt suomalaisen populaarin laulun aiheita kansanlaulusta ja arkkiveisuista tangoon. Kirjassaan hän pohtii laulun tarinan arkea ja juhlaa, ja pyrkii näin kuvaamaan suomalaista identiteettiä laulun aiheiden kautta. Kukkonen tuo ansiokkaasti esille myös suomalaisen lauluperinteen iloisemman puolen. Kukkonen hahmottaa suomalaista laulua yhtäältä osana suomalaista kulttuuria ja kuvaa toisaalta sitä, miten vieraan kulttuurin musiikki on asettunut suomalaisuuteen.

Juha Lassilan (1990) tutkimus Suomen hittilistoista 1954-87 sivuaa myös iskelmää. Tutkimuksessaan Lassila tarkastelee musiikkilehtien (Rytmi, Iskelmä, Suosikki) julkaisemia hittilistoja ja pyrkii kuvaamaan keskeisimpiä listoilla tapahtuneita muutoksia. Erityistä huomiota hän on kiinnittänyt kotimaisen musiikin asemaan listoilla. Luonteeltaan sosiologisia tutkimuksia löytyy, kun viitataan musiikkimaun tutkimukseen. Musiikkimaun tutkimuksissa musiikin kuuntelijat pyritään jaottelemaan ryhmiin erilaisten sosiologisten mittareiden avulla. Suomalaista musiikkimakua käsittelevässä selvityksessään Salminen (1991) on jakanut tutkimusjoukon neljään erilaiseen sukupolveen: 1) kansallisen maun (1910-34 syntyneet), 2) suuren murroksen (1935-54), 3) sähköisen viestinnän (1955-69) ja 4) pirstoutuneen maun sukupolviin (1970-). Musiikkimakuun yleisesti vaikuttavia tekijöitä ovat ikä, ammatti sekä elinympäristö. Kuitenkin voidaan kyseenalaistaa, missä määrin tällainen jaottelu toimii tämän päivän maailmassa. Musiikkityylit ovat pirstaloituneet yhä enemmän, samoin musiikkimaut. Kuten Salmisen tutkimuksesta ilmenee, ei pirstoutuneen maun sukupolvelle enää löydykään yhteistä musiikillista nimittäjää. Henkilön sosioekonominen tausta vaikuttaa kyllä edelleen musiikkimaun muotoutumiseen, mutta se ei voi määrätä sitä.

Suomalaisen iskelmän vaiheista ja sen esittäjistä ovat kirjoittaneet mm. Peter von Bagh & Ilpo Hakasalo (1986) sekä Pekka Jalkanen (1992b). Pekka Suutari (mm. 1997) on puolestaan tutkinut ruotsinsuomalaisten musiikkikulttuuria. Näille siirtolaisille suomalainen tanssimusiikki merkitsi yhteyttä heidän suomalaisiin juuriinsa. Musiikki toimi siten suomalaisen identiteetin symbolina. Kimmo Lehtonen ja Merja Niemelä (1997) ovat tutkimuksessaan psykiatristen potilaiden mielimusiikista päätyneet kuvaamaan suomalaista musiikkikokemusta. Tulosten mukaan suomalainen iskelmämusiikki nousi potilaiden mielimusiikiksi. Kokonaisuutena potilaiden mielimusiikki ei juurikaan poikennut suomalaisten mielimusiikista yleensä. Tärkeiksi koetut kappaleet edustivat oman aikakautensa hittejä, jotka ovat muodostuneet osaksi suomalaisen kevyen musiikin historiaa. Tutkijat analysoivat tärkeiksi koettujen kappaleiden rakennetta, tematiikkaa, kielikuvia sekä esittäjiä.

Musiikkianalyysin avulla voidaan analysoida iskelmän rakennetta, melodiakulkuja, rytmiiikkaa sekä näiden elementtien syvärakenteita. Tekstianalyysi selvittää puolestaan sanoituksia. Kummankaan avulla ei kuitenkaan päästä käsiksi yleisön iskelmälle antamiin merkityksiin. Musiikki- ja tekstianalyysiä käytettäessä ei saada tietoa siitä, miten kuuntelija tulkitsee iskelmiä ja mikä iskelmien merkitys on kuuntelijalle. Pelkkä tekstilähtöinen analyysi ei siten yksin riitä, vaan sen lisäksi tarvitaan yleisön tulkintojen analyysia. Sosiologisten tutkimusten kohteina onkin juuri yleisö. Yleisönä käsitellään usein suurta joukkoa, joka jaetaan ryhmiin erilaisten mittareiden avulla. Yleistykseen pyrittäessä ei kuitenkaan saada tietoa yksilön kokemuksesta. Kuitenkin itseäni kiinnostaa nimenomaan se, mitä yksittäiset kuuntelijat saavat iskelmästä itselleen, ja miten he iskelmää käyttävät. Samalla voidaan selvittää myös iskelmän suosion syitä. Tästä näkökulmasta iskelmää ei olla aiemmin juurikaan tutkittu. Milla Ohrankämmen (1996) tutki pro gradussaan Joel Hallikaisen merkitystä ihailijoilleen. Tämä onkin yksi harvoja tutkielmia, jossa tarkastelun kohteena ovat ihailijoiden iskelmälle antamat merkitykset.

Monia tieteenaloja leikkaavan kulttuurintutkimuksen kentällä on viime vuosina korostettu tekstilähtöisten analyysien lisäksi etnografian tarpeellisuutta (Suutari 1997, 87). Esimerkiksi Sara Cohen (1993) on korostanut etnografian tarpeellisuutta populaarimusiikin analyysissa. Tutkijoiden on helppo analysoida musiikin tuotantoa ja musiikkia itsessään, mutta musiikin käytännöistä tutkijat eivät ole tietoisia. Ainakaan he eivät ole uskaltaneet ulos kammioistaan kenttätöihin. (Cohen 1993, 123.) Myös Lawrence Grossberg painottaa sellaisen tutkimuksen

tarpeellisuutta, jonka avulla voitaisiin paljastaa ja analysoida kulttuurin arkimerkityksiä. Analyysi ei siten saisi olla pelkästään tekstin tai yleisön analyysia, vaan sen pitäisi yhdistellä molempia (Grossberg 1995, 27).

Oma tutkimukseni edustaa kulttuurintutkimusta, ja tarkemmin yleisöetnografista tutkimusotetta. Lähestyn suomalaista iskelmää tämän hetken suosituimman iskelmätähden, Jari Sillanpään avulla. Käsittelen Jari Sillanpäättä monitulkintaisena populaarikulttuurisena ilmiönä. Tästä ilmiöstä on tarjolla monia erilaisia tekstejä. Tekstillä tarkoitan populaarikulttuurista tuotetta. Näitä tekstejä lukijat eli yleisö lukevat ja tulkitsevat omista lähtökohdistaan käsin.

Tutkimuksen tavoitteena on hankkia tietoa siitä, mitä Jari Sillanpään ja myös yleisemmin iskelmän kuuntelijat saavat iskelmästä itselleen, sekä miten he käyttävät iskelmiä eli populaarikulttuurisia tuotteita elämässään. Tavoitteena on tuoda esille monipuolisesti erilaisia aspekteja iskelmän tarjoamista merkityksistä, mielihyvän kokemuksista ja kiinnostuksista kuuntelijoiden omaan arkielämään. Musiikkitieteen kentässä tutkimus sijoittuu etnomusikologian ja edelleen populaarimusiikin tutkimukseen. Koska yleisön iskelmälle antamia merkityksiä on siis tutkittu erittäin vähän, tutkimus edustaa Suomessa tuoretta näkökulmaa. Näin tutkimus tuottaa osaltaan uutta ja arvokasta tietoa.

Tutkimuksen teoriaosuudessa esittelen populaarin ja populaarikulttuuristen tuotteiden eli tekstien käyttöön liittyviä keskeisiä ominaisuuksia. Lähtökohtana on ajatus nähdä populaarikulttuurinen objekti avoimena ja monitulkintaisena tekstinä. Siitä voidaan löytää keskenään hyvinkin erilaisia tulkintoja, mikä on seurausta populaarille tekstile ominaisista asioista. Sen on jollakin tavalla kytkeydyttävä käyttäjänsä arkielämään, siitä on löydyttävä resonanssipintaa omaa elämään, ja populaarituotteesta on myös oltava jotakin hyötyä käyttäjälleen. Iskelmä koostuu musiikista, sanoista ja esittäjästä. Populaarimusiikille on tyypillistä esittäjäkeskeisyys, tähteys. Tämän vuoksi käsittelen myös tähteyteen liittyviä näkökantoja. Ensin on kuitenkin syytä tarkastella suomalaista iskelmää ja sen edustajaa Jari Sillanpäättä.

2. TEORIATAUSTA

2.1 Suomalainen iskelmä

2.1.1 Mitä iskelmä on?

Iskelmä ja populaarimusiikki -termejä käytetään monesti melko huolettomasti rinnakkain. Iskelmä on populaarimusiikkia, mutta kaikki populaarimusiikki ei kuitenkaan ole iskelmää. Populaarimusiikki on kattokäsite, jonka alle iskelmä yhtenä keskeisenä osana kuuluu. Nykysuomen sanakirjan (1967, 671) mukaan iskelmä on 'yleisen suosion saavuttanut laulu, tanssisävelmä, iskusävelmä, slaageri'. Määrittely jatkuu vielä seuraavasti: 'reipas iskelmä, rallatella, vihellellä uusinta iskelmää ja kahvila, jossa gramofoni soittaa imeliä iskelmiä'. Tästä määrittelystä löytyy jo joitakin iskelmän tyypillisiä ominaisuuksia. Iskelmä on jotakin, joka on suosittua. Se on tanssittavaa musiikkia. Lisäksi sitä voidaan soittaa levysoittimen avulla, joten se on myös levytettyä musiikkia. Iskelmää kuvataan myös reippaaksi tai imeläksi, mikä kuulostaa hiukan vanhahtavalta. Tämä viittaa kuitenkin iskelmien "kaksijakoisuuteen". Iskelmät ovat monesti joko iloisia ralleja, kupletteja tai tunteellisia, sentimentaalisia rakkauslauluja.

Tähän iskelmien kaksijakoisuuteen viittaa myös Jalkanen (1992b), jonka mukaan iskelmät voidaan tyylikausista riippumatta jakaa joko tunteellisiin rakkauslauluihin tai humoristisiin kertomuksiin eli kupletteihin. Jalkasen mielestä iskelmän tehtävänä on johdattaa pakoon arkipäivästä, lapsuuden tuntoihin ja kadotettuun tai tavoittamattomaan maailmaan. Iskelmä perustelee olemassaolonsa samoin kuin sen edeltäjä kansanperinne. Kummankin maailmankuvassa muttumattomuus ja rituaalinomainen toisto on hyve, turvallisuuden tunteen ja elämän jatkumisen tae. Viihdemusiikki löytää totuutensa toistuvuuden pysyvyydestä ja haluaa olla kansanperinteen lailla lohduttaja, terapeutti. Iskelmän säilyttämistä korostavasta tehtävästä johtuu, että iskelmä on tyyliiltään kaavamainen, eikä se salli suuria tyyllillisiä uudistuksia. (Jalkanen 1992b, 15-16.)

On totta, että iskelmässä on kaavamaisuutensa. Tähän viittasi myös aikoinaan suosittu lauluntekijä-esittäjä Matti Jurva määritelllessään iskelmän seuraavasti:

"Iskelmä on laulu, jonka toisen puolen ihmiset osaavat valmiiksi ja toisen puolen ostavat" (von Bagh&Hakasalo 1986, 7).

Iskelmässä on siten peruskaava, jonka yleisö tietää ja tunnistaa. Kuitenkin sen on sisällettävä myös jotakin uutta, joka viehättää kuuntelijoita. Peter von Baghin ja Ilpo Hakasalon mukaan:

"Iskelmän inhimillinen merkitsevyys perustuu jonkinlaiseen unelman realismiin. Se ei ole mitätön tai pinnallinen asia, vaan iskelmässä elävät ja kiteytyvät merkitykselliset asiat, se rekisteröi sydämenlyöntejä tilanteissa, jotka jäävät historiankirjoituksen ja taiteen totuttujen muotojen ulkopuolelle. Iskelmä on paljon enemmän kuin nuotteihin tallennettu sävelmä tai tanssipaikalla esitetty laulu, sillä siinä kiteytyy kokonainen elämäntapa, kulttuuri ja kokemus olevasta. Iskelmä on pienten ihmisten suurta taidetta, jonka maailma avautuu vain niille, jotka siihen samastumalla kokevat sen omakseen." (von Bagh&Hakasalo 1986, 7-8.)

Maarit Niiniluodon mukaan iskelmä on syntynyt rakkauden, kaipuun, toivon ja epätoivon yhdistelmänä. Iskelmä on tunteiden ilmaisija. Tunteiden tilitys on aikaisemmin purkautunut runonlaulajien, itkijänaisten kalevalaisessa perinteessä, siirtynyt sieltä 1800-luvun rekilauluihin ja lopulta iskelmään. (Niiniluoto 1997, 36.) Sota-ajan musiikkia kuvatessaan Niiniluodon mielestä viihteen terapeutin tehtävä oli sen turvallisuudessa, mahdollisuudessa johdattaa ihmiset edes hetkeksi toiseen todellisuuteen, jossa toiveet täyttyivät. Viihde salli unet ja oli aina sen kuluttajan, pienen ihmisen puolella. (Niiniluoto 1994, 54.)

Yhtä hyvin viihteellä voi ajatella olevan vastaavanlainen terapeutin tehtävä myös nykyaikana. Vaikka sillä ei ehkä olekaan samanlaista kollektiivista tehtävää, niin yksilötasolla iskelmä voi edelleen merkitä hetkellistä pakoa tästä hetkestä. Se voi antaa mahdollisuuden unelmointiin. Niiniluoto jatkaakin eräässä artikkelissaan:

" 90-luvun lama ja työttömyys eivät ole synnyttäneet protestilauluja vaan yhä syvenevän romantiikan. Suomalainen on rukoillut: 'Anna mulle tähtitaivas, anna valo pimeään'. Tai hän on kiihkeästi tarttunut Jari Sillanpään ojentamaan romantiikan siniseen kukkaan. Siihen on kristallisoitunut vanha unelma päästä pois, Satulinnaan, missä meitä kaksi vain on. 'Sinulle mä aarteeni antaisin, jonka vuosi kärsin ja taistelin/Sinulle mä antaisin sydämen , jos sä otat sen'.“ (Niiniluoto 1997, 37.)

Iskelmälle löytyy kuitenkin myös muunlaisia käyttötapoja kuin todellisuuspako ja unelmointi. Iskelmän avulla voidaan yhtä hyvin käsitellä myös omia tunteita ja elettyä elämää. Kimmo Lehtosen mukaan iskelmän avulla voi edistää mielenterveyttä. Musiikki liittyy elämän merkittäviin hetkiin. Elämän varrella ihmiselle muodostuu tärkeistä kappaleista musiikkielämäkerta, ja tietyt kappaleet sitovat yhteen kokonaisia sukupolvia. Iskelmien avulla voi käsitellä omia tunteita. Iskelmät herättävät usein sellaisia ajatuksia kuin "tämä on minun tarinani" ja "miten joku voi tajuta juuri mitä minä olen kokenut". Kuulija ei tunne olevansa asioineen yksin. Kuulija voi samaistua kappaleeseen ja myös sen esittäjään. Vaikeissa elämäntilanteissa iskelmät voivat tarjota lohtua ja ymmärrystä. Sopiva iskelmä tarjoaa näin tilaisuuden käydä omia tunteita läpi. (Helsingin Sanomat 9.9.1998.)

Suomalaisella iskelmällä on olemassa historiansa. Suomalaisen viihdemusiikin kehitykseen ovat vaikuttaneet kolme "emoperinnettä": suomalainen kansanmusiikki, eurooppalainen klassis-romanttinen taidemusiikki ja sen populaaristuneet muodot, sekä afroamerikkalainen musiikki. Varhaisimpia suomalaisia nuottimyyntimenestyksiä oli mm. Karl Collanin sovittama kansanlaulu *Tuoll' on mun kultani* (1862). 1900-luvun alkupuolella suomalaisista ääilevyistä olivat suosituimpia aluksi amerikansuomalaisten ja kotimaisten kuplettilaulajien (Alfred Tanner, Iivari Kainulainen, Pasi Jääskeläinen) levytykset. Sävelmät niissä olivat sekä kansainvälisiä Music Hall- ja kabareehittejä, kansanlauluja että omaa tuotantoa. Ensimmäinen suomalaisen levymyynnin korkeasuhdanne tuli gramofonikuumeen myötä 1930-luvulla. Tuolloin uudet kotimaiset iskelmät (esim. Asfalttikukka, Emma, Särkynyt Onni) nousivat suosituiksi. Kansallisen perinnetäydennyksen hallitsema iskelmä vastasikin koko 1930-luvun Suomen levymyynnin pääosasta.

Saksalainen schlaageri hallitsi puolestaan käännösiskelmiä ja sotavuosien suosikkeja olivat saksalaiset marssi-iskelmät. (Jalkanen 1996, 208, 224-225.)

Sodan jälkeen alkoi George de Godzinskyn, Harry Bergströmin ja Toivo Kärjen aktiivinen iskelmävaihe. 1930-luvun säveltäjiin verrattuna heidän tyyliinsä oli modernimpi ja sisälsi swingin sävyjä. 1950-luvulla Toivo Kärki nousi Fazerin levytyspäällikkönä suomalaisen iskelmän johtavaksi hahmoksi. Hänen laajan tuotantonsa kulmakivenä olivat toisaalta haikeat tangoklassikot ja toisaalta kansanomaiset rillumareit. 1950-luvun lopussa Scandia-yhtiö uudisti iskelmää keksimällä menestyksekkään jazziskelmän. Samalla naiset nousivat esiin musiikinesittäjinä (esim. Laila Kinnunen, Brita Koivunen, Vieno Kekkonen). Materiaalina olivat vanhat juutalaiset klezmer-sävelmistöt sekä venäläiset romanssit ja mustalaissävelmät. (Jalkanen 1996, 225-226.)

1960-luvulla iskelmän perinteinen kenttä alkoi pirstoutua. Angloamerikkalaisten ja italialaisten käännöshittien tuotanto jatkui. Instrumentaali-iskelmä löi itsensä läpi. 1970-luvulta lähtien suomalainen iskelmä onkin tasapainotellut ulkomaisten käännöshittien ja kotimaisuuden välillä. (Jalkanen 1996, 226-227.)

Kokonaisuutena iskelmä on viihdemusiikin lajeista ehkä suosituin ja laajimmalle levinnyt. Iskelmän historia kytkeytyy pitkälti suomalaisen tanssimusiikin ja äänilevyteollisuuden historiaan. Iskelmä, schlager tai hit-tune syntyi käsitteenä Euroopassa 1800-luvulla. Alunperin se tarkoitti siis myyntimenestystä, painettua nuottia, joka löi itsensä läpi, mutta on tällä vuosisadalla siirtynyt tarkoittamaan äänilevyllä tallennettua laulusolistin ja tanssiorkesterin esittämää musiikkia. Suomessa käsite yleistyi vasta 1920-luvulla, aluksi muodossa iskusävel, ja myöhemmin iskelmä. (Jalkanen 1992, 8-15)

Tiivistettynä iskelmä on siis populaarimusiikin yksi musiikkityyli. Iskelmä on nimenomaan tanssimusiikkia, jossa on laulusolisti ja orkesteri. Musiikki voi olla ns. vanhaa tanssimusiikkia; valssia, tangoa, jenkkää jne. Musiikki voi kuitenkin sisältää myös enemmän keskieuropalaisia aineksia, josta tyyppiesimerkkinä on Eurovisio-kappale. Kappaleet voivat olla joko kokonaan kotimaista alkuperää tai käännöskappaleita. Iskelmä on myös sidoksissa äänitetuotantoon.

2.1.2 Iskelmätähti Jari Sillanpää

Jari Sillanpää on syntynyt Ruotsissa 1965. Hän kiinnostui musiikista jo pienestä pitäen. Sillanpää aloitti nuorena kuorolaulun, jota hän harrasti useita vuosia. Suuren yleisön tietoisuuteen hän ponnahti voitettuaan tangokuninkuuden Seinäjoella 1995. Kuitenkin Sillanpää oli mukana Tangomarkkinoiden semifinaalissa jo vuonna 1993 kymmenen parhaan joukossa. Seuraavana vuonna hän saavutti tangoprinssin tittelin. Yksin tangokuninkuus ei ole tehnyt Sillanpäästä niin suosittua kuin hän tällä hetkellä on, mutta se antoi käyttöön välineen, jolla suunnata eteenpäin. Ensisingle *Satulinna* (1995) nosti Sillanpään suosiota huimasti. Sillanpään levytysoperaatioissa on ollut mukana suomalaisen populaarimusiikin ”kovia nimiä”; mm. Kassu Halonen, Jukka Kuoppamäki, Vexi Salmi, Hector, Tommy Tabermann ja Mika Toivanen.

Sillanpää konsertoi ja keikkailee ahkerasti. Hänen esiintymisiään on voinut seurata myös television erilaisissa musiikkiohjelmissa. Sillanpäästä kirjoitetaan usein erilaisten aikakauslehtien palstoilla, lisäksi paikalliset lehdet huomioivat hänet varmasti, mikäli hän on esiintymässä lähetyvillä. Sillanpäästä on kirjoitettu jo myös omaelämäkerta *VeiJari* (Heiskari, 1996). Lisäksi hänestä on tehty video *VeiJarin vuosi*, joka kertoo vuoden 1997 tapahtumista. Soololevyjä Sillanpäältä on ilmestynyt neljä: *Jari Sillanpää* (1995), *Hyvää Joulua* (1996), *Auringonnousu* (1997) ja *Varastetut Helmet* (1998). Lisäksi hän on mukana tangokokoelma -levyillä. Sillanpään esikoislevyä on myyty yli 200 000 kappaletta, mikä tekee hänestä Suomen ainoan viitoisplatinan ylittäneen artistin. *Hyvää Joulua* -levy rikkoi nopeasti tuplaplatinaan oikeuttavan 80 000 myydyin levyn rajan. *Auringonnousu* -levy teki jo ennen ilmestymistään suomalaisen musiikin historiaa. Levyä myytiin jo ennakkoon yli tuplaplatinamäärän, noin 100 000 kappaletta. Levyn julkaisun yhteydessä Sillanpää teki konserttikiertueen, joka huipentui suorana televisioituun päätöskonserttiin Helsingin Hartwall Areenalla. (www.mtv3/musiikki/jari/tausta.htm)

Vuonna 1997 Sillanpää osallistui Romaniassa pidettyyn kansainväliseen laulukilpailuun. Hän voitti toisen kilpailun pääpalkinnoista. Vuodenvaihteen 1998 tienoilla Suomen paikallisradioiden musiikkitoimittajat äänestivät *Auringonnousu* -albumin vuoden levyksi. Sillanpää voitti tämän kisan jo toistamiseen, sillä myös vuoden 1996 äänestyksessä hän saavutti murskavoiton. Vuonna 1997 Sillanpää voitti myös odotetusti Emma-gaalassa Vuoden Miessolisti palkinnon. Edellisenä vuotena 1996 hän oli jo voittanut vuoden solistitulokkaan Emma-patsaan. Syksyllä

1997 Sillanpää kokeili siipiään myös teatterin lavalla: hänellä oli päärooli Seinäjoen kaupungin-teatterissa esitetyssä Andrew Lloyd Webberin musikaalissa *Aspects of Love*. (www.mtv3/musiikki/jari/tausta.htm.) Vaikka Sillanpää on näin esiintynyt myös muilla kuin iskelmämusiikin alalla, voidaan häntä kuitenkin pitää ensisijaisesti iskelmämusiikin edustajana. Myös Sillanpään keikoilla esittämää musiikkia kuvailaan monipuoliseksi, ja mukana on myös "rock-kappaleita". Kuuluisuuteen Sillanpää nousi kuitenkin nimenomaan iskelmiensä ansiosta. Suuren suosionsa seurauksena hän voi toisaalta ehkä rohkeammin kokeilla myös muita musiikinlajeja.

2.2 Populaari teksti ja yleisö

2.2.1 Populaarin ja populaarikulttuurin määritelmiä

Populaarilla voidaan tarkoittaa (yleisesti) suosittua, suuren yleisön tai kansan suosiossa olevaa ja kansanomaista tai toisaalta yleis-, helppo-, kansantajuista, suurelle yleisölle tarkoitettua ja yksinkertaistettua (Nykysuomen sanakirja 1967, 407).

Kallioniemen ja Salmen (1995) mukaan populaarikulttuuri -termiä voidaan määritellä erilaisista näkökulmista käsin. Termi määrittyy aina sen käyttö- ja määrittelytilanteen mukaisesti. Se tuntuu aina viittaavan joko läsnä- tai poissaolevaan toiseuteen, esimerkiksi massakulttuuriin, kansankulttuuriin, valtakulttuuriin jne. Tämän vuoksi termin käyttö aktivoi populaarin merkitykset näihin muihin kulttuurin tai osakulttuurien määritelmiin. (Kallioniemi&Salmi 1995, 12.)

Populaarikulttuuri voidaan käsittää enemmistön kulttuuriksi. Latinankielinen termi *populus* viittaa enemmistöön. Enemmistön kulttuurina populaarikulttuurilla viitataan kulttuurituotteisiin, joita kulutetaan eniten. Populaarikulttuuri, toisin kuin korkeakulttuuri, on ainakin periaatteessa vapaa laadullisista luokitteluista. Populaarikulttuurille kelpaa kaikki, kunhan se vain saa laajan

yleisön hyväksynnän. Todellisuudessa myös populaarikulttuuri sisältää kuitenkin arvottamista. (Kallioniemi&Salmi 1995, 14-15.)

Populaarikulttuuri on myös teollista toimintaa ja kaupankäyntiä (business). Tähän sisältyy usein ajatus populaarikulttuurista eräänlaisena tajuntateollisuutena. Tämän marxilaisuudesta peräisin olevan ajatuksen mukaan porvarillinen väärä tietoisuus leviää puolustuskyvyttömiin massoihin. Massakulttuuri on ihmisten kulttuurista manipulointia, jonka avulla ihmisille tarjotaan eskapismia, jonka myötä he voivat paeta yhteiskunnallisia ongelmiaan päiväunelmiin. Kulttuuriteollisuuden tuotteissa tulee esiin kaksi piirrettä: ne ovat homogeenisiä ja niiden sisältö on ennalta arvattavaa. Tällaiset näkemykset kieltävät populaarikulttuurin mahdollisuuden olla luova kulttuurin alue. (Kallioniemi&Salmi 1995, 17-22.)

Adornon (1990, 1984) mukaan populaarimusiikin tuottaminen on keskitettyä ja taloudellisten realiteettien sanelemaa. Populaarimusiikki toimii pakotienä kyllästymiselle. Koska ihminen on laiska, hän haluaa välttää ponnistuksia, joita esimerkiksi taidemusiikin kuunteleminen edellyttää. Tämän takia on helppo turvautua viihteeseen, jota voi kuunnella tarkkaamattomuuden tilassa, mutta joka silti toimii piristävänä kokemuksena. Kulttuuriteollisuuden tuotteet ruokkivat ja hyödyntävät heikkoa minää ja tässä prosessissa ihmisen tietoisuus taantuu. (Adorno 1990,306,310, Adorno 1984, 27.)

Tällaiset näkemykset populaarikulttuurista ovat kovin pessimistisiä. Yleisön katsotaan koostuvan yhteiskunnalliselta asemaltaan alistetuista henkilöistä ja populaarikulttuurin tuotteilla on kielteisessä mielessä säilyttävä funktio. Ihminen nähdään markkinoiden armoilla olevana sätkynukkena, jolla ei ole sananvaltaa omien valintojensa suhteen. Kuitenkaan tilanne ei todellisuudessa ole näin synkkä, vaikkei tuotannon ja markkinoinnin vaikutusta ihmisten makujen muotoutumiseen voidakaan kieltää. Tuotannossa päätetään, millaista musiikkia ja millaisia tähtiä julkisuudessa tuodaan esille, eikä yleisö voi tietää, minkälainen musiikki ei ole läpäissyt erilaisten tuotannon "portinvartijoiden" seulaa. Hyvin suunniteltu markkinointi puolestaan tuo tuotteet tehokkaasti esille. Kuitenkaan ei pidä unohtaa, että tuotteet valmistetaan lopulta yleisön tarpeita ajatellen. Kulttuuriteollisuus tuottaa siten valikoiman erilaisia tuotteita, joista kuluttajat tekevät valintojaan ja omia tulkintojaan. Makrotasolla tuotannolla on siis valtaa

kuluttajien valinnan mahdollisuuksiin ja tätä kautta se myös ohjailee valintoja. Yksilötasolla kuluttaja tekee kuitenkin lopulta itse omat valintansa ja tulkintansa.

Populaarikulttuuria voidaan tarkastella myös modernina kaupunkikulttuurina. Populaarikulttuurin tuotteisiin on usein liittynyt uutuuden korostaminen ja urbaanin elämänmiljöön kuvaus. Kaupungistumisen edettyä pidemmälle palasi maaseutuidylli kuitenkin populaarikulttuurin aiheistoon eräänlaisena menetettynä haavekuvana. Populaarikulttuuriin kaupunkikulttuurina on siis liittynyt joko kaupunkilaisen elämänmuodon romantisointi tai sen kritisoiminen asettamalla se vastakkain menneen, maalaisen ja luonnollisemman elämäntavan kanssa. (Kallioniemi&Salmi 1995, 27.) Iskelmään liittyy siten ainakin osittain tietynlainen nostalgia-ajatus. Esimerkiksi lava- ja tanssikulttuuri on kokenut uuden tulemisensa tango- ja iskelmäkuningattariensa ja -kuninkaidensa muodossa (Kallioniemi 1992, 35). Osittain iskelmän suosioon saattaakin vaikuttaa juuri nostalgisuus, mutta pelkän nostalgian varassa iskelmä kuitenkin tuskin pysyisi hengissä kovinkaan kauan.

Toisinaan populaarikulttuuri on nähty myös kansanperinteen jatkajana. Kansanperinteen menetettyä yhteisöllisen merkityksensä populaarikulttuuri on tullut tilalle täyttämään samantyyppisiä sosiaalisia tarpeita ja tehtäviä. Voidaankin esimerkiksi ajatella, että iskelmiin kanavoituu sellaisia yhteisöllisiä tuntemuksia, jotka aiemmin purkautuivat kansanlaulujen kautta. Populaarikulttuuri ei kuitenkaan koskaan voi olla samassa mielessä anonyymiä kuin kansanperinne. (Kallioniemi&Salmi 1995, 28-29.)

Populaarikulttuuria voidaan pitää myös elämäntapana. Reprodktioiden aikakaudella on entistä tärkeämmälle sijalle noussutkin tietoisuus tekstin tekstuaalisuudesta. Avainaseman on saanut kulttuurintuotteiden vastaanottotapa eli reseptio. (Kallioniemi&Salmi 1995, 29.) Yleisötutkimuksen läpimurtoon vaikuttivat 1980-luvulla populaarin tutkimuksessa alakulttuurintutkimus sekä feministinen tutkimus. Niissä oltiin kiinnostuneita tekstin ja vastaanottajan välisestä suhteesta. Populaarikulttuurisia tekstejä alettiin tällöin lähestyä yhä enenevässä määrin lukijoiden merkitystenannoista käsin. Toinen merkittävä piirre on 1980-luvulla tapahtunut muutos suhtautumisessa populaarin yleisöön. Yleisöä ei enää pidetäkään passiivisena vaan aktiivisena, ja lopulta yleisöstä vastaanottajana tulee kulttuuristen tekstien viimekätisiä tuottajia. Tämä mahdollisti samalla myös siirtymisen viestinnän siirtomallista sen prosessimalliin. Siirtomallissa

sanoma ymmärretään informaationa, joka siirtyy tiettyä kanavaa pitkin lähettäjältä vastaanottajalle. Prosessimalleissa puolestaan ollaan kiinnostuneita niistä tavoista, joilla yleisöt tuottavat sanomia omista näkökulmistaan käsin. (Puoskari 1995, 67-71.)

Populaarikulttuuria ja populaaria voidaan siis määritellä hyvin monista näkökulmista käsin. Ajateltaessa suomalaista iskelmää ja sen edustajaa Jari Sillanpäättä, voidaan oikeutetusti puhua enemmistön suosimasta populaarikulttuurin ilmiöstä. Perusteeksi voidaan esittää Sillanpään jatkuvasti kasvava suosio keikoilla ja konserteissa. Hänen levymyyntinsä on ollut huikeaa, minkä lisäksi hän on saanut erilaisia palkintoja tunnustukseksi työstään. Näkemys populaarista enemmistön kulttuurina ei kuitenkaan yksin ole tutkimusasetelmana kovinkaan hedelmällinen. Oman tutkimukseni kannalta keskeinen tekijä onkin ajatus populaarikulttuurin ilmiöstä monitulkintaisena tekstinä. Tällöin kiinnostuksen kohteena on vastaanottava yleisö, jonka jokaisella jäsenellä on yksilöllinen tapansa lukea ja tuottaa tulkintoja populaarikulttuurisesta tekstistä. Näihin tulkintoihin vaikuttavat iskelmäperinne, ympäröivä kulttuuri sekä omien kokemusten muovaama elämänhistoria. Tulkinnoista voidaan kuitenkin löytää myös yhtäläisiä piirteitä, jotka kertovat yleisellä tasolla iskelmän ja iskelmätähden suosion syistä.

Myös populaarikulttuurin ja massakulttuurin käsitteet ja niiden sekoittaminen aiheuttavat joskus hämmennystä, sillä alan kirjallisuudessa viljellään hyvin moninaisia määritelmiä. Populaarikulttuuri liittyy hyvin selvästi teollistumisen aikakauteen, jolloin kulttuurituotteita on voitu monistaa ja levittää laajoille joukoille. Populaarikulttuurissa voidaan nähdä pyrkimys mahdollisimman laajoihin yleisöihin, mikä synnytti 1800- ja 1900-lukujen taitteessa massakulttuurikäsitteen. Terminä massakulttuuri on saanut negatiivisen arvovaruksen. Siihen liitetään ajatus siitä, että ihmiset ovat siirtyneet paikallisesta, autenttisesta ja yhteisöllisestä menneen ajan populaarikulttuurista kasvottoman, ylikansallisen ja kaupallisen massakulttuuriin pariin. Suomalainen iskelmä voi tässä mielessä ajateltuna kuitenkin edustaa kansallista populaarikulttuuria. Iskelmä voi kyllä menestyä hyvin kotimaisilla markkinoilla, mutta kansainväliseen levitykseen sitä ei ole alunperinkään suunniteltu. Sen sijaan tilanne on toinen esimerkiksi kansainvälisesti levitettävien elokuvien suhteen. (Kallioniemi&Salmi 1995, 14-15.) Erottavana piirteenä populaari- ja massakulttuurin välillä voidaankin näin pitää sitä, että massakulttuuri pyrkii mahdollisimman laajoille kansainvälisille ja ylikansallisille markkinoilla. Tämän seurauksena massakulttuuria leimaa voimakas keskittyminen ja kaupallistuminen sekä tuotteiden yhdenmukaistaminen.

(Koistinen et al. 1995, 22.) Knuuttilan (1994, 21) mukaan olisi syytä pitää mielessä se, että kulttuuriteollisuus on myös taidekulttuurin monistuksen ja jakelun palveluksessa. Kapitalismin oloissa kulttuuriteollisuus on markkinataloudellinen tuotantomuoto, joka ei sinänsä erottele tuotteiden tarkoituspäästä, laatua tai vaikutusta.

Fisken (1989) näkemykset siitä mikä on populaarikulttuuria ja mikä massakulttuuria edustavat puolestaan hieman toisenlaista kantaa. Massakulttuuri on teollistuneen ja kapitalistisen yhteiskunnan tuottamia kulttuurituotteita. Populaarikulttuuria ovat puolestaan ne keinot ja tavat, joilla ihmiset käyttävät näitä tuotteita ja luovat niille omia merkityksiään. Populaarikulttuurissa on siten kyse prosessista: tuotteet tehdään merkityksellisiksi tuotteeseen liittyvien sosiaalisten ja intertekstuaalisten suhteiden kautta. Massakulttuurin vastaanottajapuolena voidaan näin pitää alisteisessa asemassa olevaa kuluttajaa, jonka tehtävänä on kuluttaa massakulttuurituotteita mahdollisimman paljon, sisällöstä piittaamatta. Populaarikulttuurin vastaanottajapuolena on puolestaan fani, aktiivinen ihailija, joka päättää itsenäisesti mitä populaarikulttuurin tuotteita hän tarvitsee, miten hän niitä käyttää ja mitä merkityksiä hän niille luo. (Fiske 1989, 23-24.)

Populaarikulttuuria syntyy populaarituotteita kulutettaessa. Kun populaarikulttuuri ajatellaan prosessina, eikä pelkästään mielikuvien kuluttamisena, siirtyy teoreettinen ja analyttinen tarkastelu tekstuaalisista rakenteista lukemiskäytäntöihin. Keskeistä ei olekaan, mitä ihmiset lukevat, vaan miten he lukevat (Fiske 1989, 142.) Lukijoista tulee kuluttajien sijaan populaarin tuottajia. Populaarikulttuuri on toisaalta teollistunutta toimintaa, sen tuotteita tehdään taloudellisen ajattelun mukaisesti voittoa tavoitellen. Teollisuuden tuotokset ja ihmisten mielenkiinnot eivät kuitenkaan aina välttämättä kohtaa, kaikki tuotteet eivät menesty. Loppujen lopuksi populaarikulttuuri on siten yleisön tuottamaa, ei kulttuuriteollisuuden. Kulttuuriteollisuus voi ainoastaan tuottaa repertuaarin tekstejä tai kulttuurisia resursseja yleisölle, joka sitten joko hylkää tai ottaa ne käyttöönsä populaarikulttuurin jatkuvassa tuottamisprosessissa. (Fiske 1989, 23-24.) Tätä kulttuuriteollisuuden prosessia Fiske kuvaa seuraavalla televisioesimerkillä (Kuvio 1):

	Rahallinen talous (Financial economy)		Kulttuurinen talous (Cultural Economy)
Tuottaja:	<u>I</u> Tuotantopaikka (Production studio) ↓	<u>II</u> Ohjelma (Program) ↓	<u>III</u> Yleisö (Audience) ↓
Tuote:	Ohjelma (Program) ↓	Yleisö (Audience) ↓	Merkitykset ja mielihyvät (Meanings/Pleasures) ↓
Kuluttaja:	Jakelija (Distributor)	Mainostaja (Advertiser)	Itse (Itself)

Kuvio 1 Television kaksi taloudellista vaikutusalueita (The Two Economics of Television)
(Lähde Fiske 1989, 26.)

I: Tuotetaan ohjelma, joka myydään jakelijoille voittoa tavoitellen. Tämä on tyypillistä kaikille hyödykkeille. Prosessi ei kuitenkaan pääty tähän.

II: Tuotteen tasolla tarkasteltuna ohjelmasta tulee kulutushetkellä tuottaja, joka tuottaa itselleen yleisön. Tässä vaiheessa seuraa myös ohjelmatuotteen myyminen mainostajille.

III: Rahan kiertokulun lisäksi prosessiin sisältyy merkitysten ja mielihyvän kokemuksia, joiden tuottajina toimii yleisö. Taloudellisen pääoman lisäksi prosessiin liitetään siten mukaan kulttuurinen pääoma. (Fiske 1989, 26.)

Populaaria voidaan lähestyä rakennetasolla tuotannon laajuuden kautta. Toisaalta voidaan keskittyä populaarin tuotteiden käytön prosessin kuvaukseen. Iskelmä kuten populaarimusiikki yleensäkin on kaupallista. Tarkoituksena on tuottaa tuotteita, joiden toivotaan saavuttavan mahdollisimman laaja yleisö. Tämä tapahtuu kuitenkin kansallisella tasolla, sillä ylikansalliseen levitykseen ei ole pyrkimyksiä tai mahdollisuuksia. Tämän tutkimuksen kannalta on kuitenkin keskeisempää keskittyä tuotteiden käytön prosessin kuvaukseen ja analysoimiseen: ihailijoilla on aktiivinen suhde populaarituotteisiin ja he luovat näille merkityksiään omista näkökulmistaan käsin.

2.2.2 Yleisö populaarin tekstin lukijana

Fisken (1991) mukaan ihmisten kykyä erotella ja arvioida populaarikulttuurin tuotteita ei tulisi koskaan aliarvioida. Kuitenkin populaarikulttuuria on usein arvosteltu juuri tästä syystä, ja kriittinen arviointi on omistettu korkeakulttuurille sen yrittäessä perustella paremmuuttaan ja erilaisuuttaan populaarikulttuuriin verrattuna. (Fiske 1991, 103.)

Myös Fiske, kuten Adorno, näkee populaarikulttuurin yleisön alistetussa asemassa. Toisaalta Adorno on näkemyksissään pessimistinen, kun taas Fiske näkee asian positiivisesti. Hänen mukaansa populaarikulttuuri syntyy vastareaktion hallitsevalle kulttuurille. Populaarikulttuuri on alistettujen mielenilmausta. Populaarikulttuuri on taistelua, jossa keskitytään niihin populaareihin taktiikoihin, joilla valtaa pitäviä voimia vastustetaan. Populaarikulttuurin tuotteiden kuluttaminen on taktista osaamista, hetkellistä paikallista valtaa, alhaalta ylöspäin syntyvää vastarintaa. Ruohonjuuritasolla ihmisellä on valtaa vaikuttaa elämässään. Valinnat laajentavat ihmisten kykyä hallita arkipäivän olosuhteita. Valta on luonteeltaan puolustavaa ja sen tarkoituksena on hallita vain välitöntä ympäristöä. Ihminen nauttii tästä vallastaan. Hän voi tällä tavoin luoda itselleen oman sosiaalisen tilan, jonne muut eivät voi tunkeutua. (Fiske 1989, 4-5, 134.)

Grossberg (1995, 224) varoittaa kuitenkin paikantamasta populaaria ikään kuin se olisi aina jotenkin vallitsevan vallan vastakohta ja vastustavien impulssien lähde. Hallitsevalla kulttuurilla kuten kaikilla luokkamuodostumilla on omat populaarin muotonsa. Grossbergin mukaan populaarikulttuuri on nähtävä areenaksi, jossa ihmiset kamppailevat omasta paikastaan. Ihmiset toimivat jatkuvasti jo olemassa olevien valtasuhteiden sisällä ja samalla työstävät niitä edelleen ymmärtääkseen elämäänsä ja parantaakseen sitä. Populaarikulttuuri ei ole oppositiossa legitimoituun kulttuuriin nähden ja on jopa mahdollista, että korkeakulttuuri on jonkun populaarikulttuuria. (Grossberg 1995, 24-25.)

Edeltävät huomiot ovat hyvin valaisevia. Jari Sillanpään ja yleisimmin iskelmän kuuntelijoita ei kuitenkaan voida pitää yhteiskunnalliselta asemaltaan alistettuina henkilöinä, jotka omilla valinnoillaan ja tulkinnoillaan kamppailisivat teollisuutta vastaan. Toisaalta vallankäyttöä tapahtuu kyllä ruohonjuuritasolla, kuten Fiske mainitsee. Tämä toiminta tapahtuu olemassa

olevien valtasuhteiden sisällä. Merkityksellistä on se, miten ihailijat käyttävät populaarikulttuurin, oman tutkimukseni tapauksessa Jari Sillanpään, tuotteita ja mitä hyötyä heille tästä on.

2.2.3 Populaarin tekstin ominaisuuksia

Vakiomuotoisuus

Adornon (1990) mielestä populaarille on ominaista standardisointi ja kaavaan pakottaminen. Tämä ilmenee esimerkiksi sointukaavoissa, kertosäkeissä ja sanoituksissa. Populaarimusiikki eroaa tässä suhteessa taidemusiikista, jossa jokainen yksityiskohta saa merkityksensä sävellyksen kontekstissa. Populaarimusiikin musiikilliset standardit on alun perin kehitetty kilpailun pohjalta. (Adorno 1990, 301-303.)

Väite populaarimusiikin vakiorakenteista on totta. Tämä on eräs populaarimusiikin ominaisuus, joka ei kuitenkaan tee siitä sinänsä sen huonompaa kuin mikään muukaan musiikinlaji. On lisäksi muistettava, että myös taidemusiikin puolelta on löydettävissä omat vakiorakenteensa. Pekkilän (1995) mukaan Adorno tekeekin virheen siinä, että hän yleistää taidemusiikin ominaisuudet universaaliksi periaateiksi. Jos ajatellaan taidemusiikin sävellysten muodostavan rikkuuttomia kokonaisuuksia, ei kaikkien musiikkien tule noudattaa tätä samaa periaatetta. Tai jos populaarimusiikissa käytetään tietynlaisia rakennekaavoja, joita taidemusiikin puolella ei ole, on vaikea käsittää, miksi juuri taidemusiikin muotorakenne olisi jotenkin parempi. (Pekkilä 1995, 49.)

Populaarimusiikki on useimmiten rakenteeltaan vakiomuotoista, se operoi toisteisuudella. Tällä tavoin se saa aikaan kuuntelijassa levollisuuden tunteen, koska se on kuluttajien odotuksien mukainen, järjestyksessä oleva, tuttu, turvallinen ja helposti hallittava. Populaari voi tällä tavalla tarjota todellisia rentoutumisen hetkiä. Populaarien tekstien suhteen lukijan kompetenssi ei joudu koetukselle. Tekstien lukeminen ei vaadi ankaria ponnisteluja. Tuotteiden on kuitenkin sisällettävä sopivasti myös jotakin uutta, jotta viehäytys niitä kohtaan pystyisi syntymään. (Karvonen 1991, 16.)

Pitää varmasti paikkansa, että vakionuotoiset rakenteet luovat turvallisuuden tunnetta. Tämä on kuitenkin vain yksi näkemys siihen, miksi populaari on suosittua. Jotta jokin tuote, esimerkiksi iskelmäkappale nousisi todella merkitykselliseksi henkilön elämässä, on sen sisällettävä paljon muutakin kuin vain hallittavuutta ja turvallisuuden tunnetta. Se tuottaa henkilölle elämyksiä, jotka voivat olla esimerkiksi haaveita tai muistoja jostakin tärkeästä omakohtaisesta asiasta.

Populaareja tekstejä on siis moitittu niiden konventionaalisuudesta, ennalta arvattavuudesta sekä helppoudesta, joka ei tarjoa minkäänlaisia haasteita. Kuitenkin näistä sinänsä negatiivisen kuuloisista tekijöistä muodostuu populaarin valtakunta, sillä juuri niiden ansiosta teksti voidaan ottaa käyttöön ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Rakenteen konventionaalisuus mahdollistaa sen, että lukija kykenee ennustamaan tulevia tapahtumia ja saa siitä mielihyvää itselleen. Näin lukijat ovat demokraattisemmassa suhteessa teksteihin kuin taidemusiikin puolella. (Fiske 1991, 108-109.) Populaarin tekstin kaavamaisuus, sovinnaisuus, ennustettavuus, pinnallisuus ja avoimuus ovatkin siten edellytyksiä sille, että teksti on avoin monenlaisille tulkinnoille. Populaarin toistettavuus ja lyhytaikaisuus takaavat lisäksi sen, että ne sopivat hyvin jokapäiväisiin rutiineihin. (Fiske 1989, 125).

Relevanssi ja Funktionaalisuus

Kaksi populaarin tekstin ominaista piirrettä ovat relevanssi ja funktionaalisuus. Taidemusiikin puolella keskeisiä käsitteitä ovat puolestaan esimerkiksi estetiikka, kauneus, subliimisuus ja universaalisuus.

Populaari erottelu eroaa taidemusiikin estetiikasta siten, että siinä keskitytään enemmän teoksen käyttöarvoon, funktionaalisuuteen, kuin laatuun. Estetiikassa keskitytään teoksen tekstuaaliseen rakenteeseen ja jätetään siten huomioimatta tekstin sidonnaisuus tulkitsijaansa sekä tekstin kytkeytyminen jokapäiväiseen elämään. Relevanssi puolestaan, toisin kuin estetiikka, keskittää huomionsa lukijaan. Relevanssi on laatu, jota määräävät tietyn hetken lukemistavat. Relevanssilla tarkoitetaan tekstin ja lukijan välisiä kytkentöjä. Nämä kytkennät ovat sosiaalisesti ja historiallisesti spesifejä, ts. ne ovat aika- ja paikkasidonnaisia. Teksti ja sen tulkinnat muuttuvat historian eri aikoina sekä kohdatessaan erilaisia kuuntelijoita. Populaarimusiikissa sosiaalinen

relevanssi onkin paljon tärkeämpi kuin tekstuaalinen rakenne. Relevanssi ei operoi tekstuaalisen laadun mukaan, vaan tunnistamalla tekstin ja jokapäiväisen elämän yhteyden. Relevanssi syntyy tekstin käytössä aina uudelleen. (Fiske 1989, 104-105, 129-131.) Kulttuurin ja yleisön välisiä suhteita ei voidakaan näin ymmärtää pelkästään prosesseiksi, jossa ihmiset omaksuisivat ja tulkitsisivat tekstejä ennalta muodostuneen yhteiskunnallisen asemansa mukaisesti. Yleisöt ja tekstit tuotetaan jatkuvasti uudelleen, kun ne sijoittuvat erilaisiin konteksteihin. (Grossberg 1995, 37.)

Funktionaalisuudella tarkoitetaan populaarien tekstien yhteyttä jokapäiväiseen elämään. Ne kytkeytyvät siihen jollakin tavalla. Tuotteesta täytyy olla käyttäjälleen jotakin hyötyä. Korkeakulttuuriset taideteokset nähdään täydellisinä ja valmiina, jotka itsessään sisältävät kaiken tarvittavan teoksen ymmärtämiseen. Taideteos odottaa näin kuulijaansa, jolla on hallussaan avaimet sen salaisuuksien paljastamiseen. Populaarit tekstit puolestaan eivät ole sellaisenaan valmiita ja täydellisiä. Ne vaativat aina yleisön vastaanoton ja tulkinnan. Populaarit tekstit merkityksellistyvät lukijoiden käsissä ja saavat merkityksen lukijoiden jokapäiväisessä elämässä. (Fiske 1991, 104-106, 108.) Myös Grossbergin (1995, 22-23) mukaan keskeistä on nimenomaan se, miten ihmiset jossakin erityisessä tilanteessa kytkevät tekstin omaan arkielämäänsä. Hän kritisoi populaarin analyysijä, joissa vaikutuksia luetaan esiin teksteistä, tai joissa pyritään rekonstruoimaan yleisön tekstiin kohdistamat odotukset.

Yleisön ja populaarien tekstien välinen suhde on siis yleensä aktiivinen. Mistään tekstistä ei voi etukäteen tietää, mitkä sen vaikutukset ovat. Se, miten teksti lopulta merkityksellistyy riippuu lukijoiden monista elämäntilanteellisista tekijöistä, joten tekijän tekstiin lataama puhuttelutapa on vain yksi vaikuttavista tekijöistä. Ihmiset pyrkivät kytkemään tekstin omaan elämäänsä. Sama teksti voi näin merkitä eri asioita eri ihmisille. Myös jokaisen kyky tulkita tekstiä vaihtelee. Ei ole olemassa mitään lukkoonlyötyä merkityksellistämisen tapaa. Tekstillä on merkitys ainoastaan tietyn kokemuksen omaavalle erityisyleisölle tietyssä tilanteessa. Yleisöt käyttävät tekstejä jatkuvassa kamppailussa pyrkiessään ymmärtämään itseään ja maailmaa paremmin. Yleisöt muokkaavat jatkuvasti omaa kulttuuriympäristöään käytettävissä olevien resurssien avulla. Sen vuoksi yleisöt eivät koostu kulttuurisista typeryksistä. (Grossberg 1995, 37.)

Relevanssi ja funktionaalisuus toimivat tuottaen monenlaisia merkityksiä, mielihyviä ja tekstien käyttöä, koska niiden tulee tarjota erilaisia käyttötapoja monenlaisille lukijoille. Tekstit ovat monimerkityksellisiä, avoimia erilaisille tulkinnoille. Tässä mielessä ne eroavat korkeakulttuurin estetiikasta. Korkeakulttuurin teokset on järjestetty tekstuaalisesti orgaaniseksi kokonaisuudeksi. Populaari teksti puolestaan muodostaa "pankin", josta erilaisia tulkintoja voidaan tehdä. Tekstit toimivatkin kulttuurisina resursseina. Populaarin lukijat ovat vähemmän kiinnostuneita tekstin yhtenäisyydestä kuin sen kyvystä tuottaa mielihyvää. (Fiske 1991, 103.)

Kun tekstit ovat avoimia monenlaisille tulkinnoille, ovat ne samalla semioottisesti rikkaita. Tämä polysemia mahdollistaa tekstin lukijan sekä yhteisölliset että yksilölliset merkitykset. Se tarkoittaa myös sitä, että tekstillä ei ole olemassa yhtä tiettyä merkitystä, vaan se on lähde monenlaisille tulkinnoille. Kenenkään tulkinta ei ole myöskään sen parempi tai huonompi kuin jonkun toisen tekemä tulkinta. Tämä mahdollistaa demokraattisemman suhteen teksteihin. Jokainen henkilö toimii asiantuntijana. (Fiske 1989, 5, 131.) Intertekstuaalisuus ei ole kuitenkaan uniikkia vain populaarikulttuurille. Korkeakulttuurin tuotteissa intertekstuaaliset suhteet rakentuvat kuitenkin tekijän ympärille. Tekstiä pidetään niissä luotuna objektina, jossa sekä tekstiä että tekijää kunnioitetaan. Populaarikulttuurissa sen sijaan teksti tai tekijä eivät ole niin tärkeitä, vaan pikemminkin esittäjä, joka on olemassa vain intertekstuaalisesti. (Fiske 1989, 125.)

Osallistuminen

Bourdieu (1984) mukaan populaarin maun mukaiset kulttuurituotteet ovat halpoja, mukavia ja käytännön elämään läheisesti kytkeytyviä. Populaarille on tyypillistä se, että se takaa osallistumisen mahdollisuuden. Populaari viihde turvaa katsojan osallistumisen show'hon. Populaarien tekstien suhteen yleisö pitää myös juonista, jotka etenevät loogisesti ja kronologisesti onnelliseen loppuun saakka. Yleisö tunnistaa myös paremmin yksinkertaisesti hahmotellut tilanteet ja roolihahmot kuin kunnianhimoiset ja symboliset hahmot tai toiminnan. Populaarilla yleisöllä on halu osallistua peliin ja tunnistaa roolihenkilöiden ilot ja surut sekä huolehtia heidän kohtaloistaan. (Bourdieu 1984, 16, 32-33.) Korkeakulttuuriset tuotteet vaativat puolestaan tietynlaisen etäisyyden ottamista. Lukija tarkastelee ikään kuin etäältä teosta ja tulkitsee sitä teoksen sisään

rakennetuin systeemein. Toisaalta etäisyys tarkoittaa myös sitä, että teoksella ei ole suoraa yhteyttä lukijan jokapäiväiseen elämään. (Fiske 1989, 138.)

Populaari on myös yhteydessä ruumiillisuuteemme. “Populaaria on se, mikä on kirjoitettu ruumiiseen: kyynel, nauru, kylmänväreet selkäpiissä, huudot, pelko, erektiot jne. Nämä tunnetason reaktiot, jotka ovat usein tietoisesti kontrolloituja, antavat leimansa populaarin affektiiviseen ja libidinaaliseen toimintaan: populaari on sentimentaalista, tunteellista, oikullista, jännittävää, heikkoa, riehakasta jne”. (Grossberg 1995, 224-225.)

Kuluttamisen käytäntöjä (modes of consumption)

Populaarin tekstin on tarjottava merkitysten moninaisuuden lisäksi myös monia erilaisia lukemis- ja kulutuskäytäntöjä. Populaarien tekstien kuluttamisessa tarvittavien välineiden on sovitettava arkipäivän elämään. Televisio, kirjat, sanomalehdet, levyt ja videot ovat suosittuja osittain myös sen takia, että ihmiset voivat käyttää niitä arkielämässään hyvin joustavasti. Kuluttaja valitsee tekstin lisäksi hänelle sopivimman välineen tuotteen käyttämiseen. Tähän liittyy jo aiemmin esillä ollut valinta-aspekti, oman ajan ja tilan löytäminen. Esimerkiksi katsottavien televisio-ohjelmien valintaan perheessä vaikuttavat perheenjäsenten sukupuolet, iät, työajat ja käytettävissä oleva vapaa-aika sekä kodissa ja kodin ulkopuolella tehtävä työ. Ihmisten asema jokapäiväisessä elämässä vaikuttaa näin siihen milloin ja miten he katselevat televisio-ohjelmia. (Fiske 1989 152-158.) Yhtä lailla tämä asia vaikuttaa myös muiden populaarituotteiden käyttämiseen.

2.2.4 Fanius

Nykysuomen sanakirja (1980, 18) määrittelee fanin seuraavasti: ’(jonkun kuuluisuuden) ihailija’. Ihailijalla määritellään puolestaan seuraavasti: ’tuntee tai osoittaa ihastusta jollekulle tai jollekin kohteeseen’ (Nykysuomen sanakirja 1967, 609).

Fanius mielletään usein nuorisokulttuuriin kuuluvaksi ilmiöksi. Kaikki haastateltavani nimittivät kuitenkin itseään luontevasti faneiksi. Tämän seurauksena käytänkin tässä tutkimuksessa haastateltavia kuvatessani fani- ja ihailija -käsitteitä synonyymeina toisilleen.

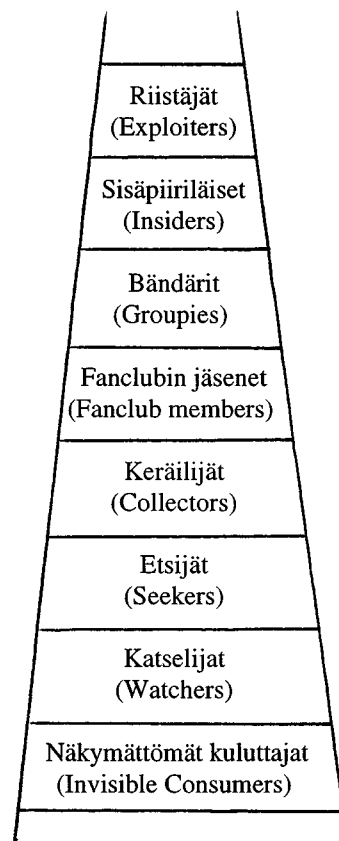
Fanius vaatii aktiivisuutta, innostuneisuutta, osallistumista ja sitoutumista teksteihin. Fanit tekevät hyvin selväksi sen, kenen faneja he ovat. Tällä tavalla faniuteen liittyy erottelujen tekemistä. Fanit ovat usein myös tuotteliaita. He tuottavat omia tekstejään, joita ovat esimerkiksi ihailun kohteen kuvat seinällä, valokuvat, radiotoiveet, laulunsanat, keräilyvihot jne. Alkuperäinen teksti on näin kulttuurinen resurssi, josta voidaan tehdä lukematon määrä uusia tekstejä. Tällainen tuotteliaisuus edellyttää kulttuurista ja sosiaalista kompetenssia. Tällä kompetenssilla tarkoitetaan tietoa genren konventioista ja säännöistä sekä siitä, kuinka ihmiset toimivat ja tuntevat näissä konventioissa. (Fiske 1989, 147-148.)

Grossbergin mukaan fanin suhde teksteihin toimii affektin tai mielihyvän alueella. Affekti on jokapäiväisen arkisen elämän aspekti, se antaa kokemuksille väriä. Affekti kuvaa myös sitä energiaa, joka sijoitetaan tiettyihin kohteisiin. Tämä kuvaa sitä, miten ja kuinka paljon näillä kohteilla on ihmisille väliä, ja kuinka paljon he panostavat niihin. Affektia kuvataan usein myös haluksi, tahdoksi, tuntemistavaksi, intohimoksi jne. (Grossberg 1995, 41, 268.)

Fanin näkökulma populaarikulttuuriin on aktiivisesti tuotettu. Toisin kuin kuluttajan, fanin energiapanostus palaa aina jonkin verran lisääntyneenä toimintakykynä. Fanille hänen tärkeäksi kokemansa asia tuottaa pätemistä, parantunutta toimintakykyisyyttä, positiivisuutta ja hyviä tunteita. Olennaisinta on, että on olemassa jokin asia, jolla on väliä. Tärkeäksi nousee panostuskartta, jolla tarkoitetaan niitä asioita, joista henkilö välittää ja joihin hän on valmis panostamaan. Sijoitettu energia on todellakin sijoitus, joka tuottaa jotakin: pätemistä, mielihyvää, elämän mielekkyyttä, arvonantoa, yhteenkuuluvuutta jne. Panostettu asia tulee käyttöön voimavarana. Fanius on kykyä tehdä ero “oman jutun” ja “muiden juttujen” välillä. Fanius luo näin myös identiteettiä ihmiselle. (Grossberg 1995, 46-51.)

Rein, Kotler ja Stoller (1987, 115) jaottelevat yleisön erilaisiin ryhmiin sen mukaan, mikä heidän sitoutumisensa aste on kuuluisaan henkilöön (celebrity), ts. sen mukaan kuinka paljon he ovat valmiita panostamaan tähän kohteeseen. Heidän ajatuksensa kuuluisista henkilöistä sopivat

hyvin kuvaamaan populaarikulttuurin menestyviä tähtiä. Rein, Kotler ja Stoller tarkastelevat yleisöryhmiä markkinoinnin näkökulmasta. Erilaiset yleisöt muodostavat toisistaan poikkeavia kohderyhmiä, joihin pyritään vaikuttamaan erilaisin markkinoinnin keinoin. Yleisöryhmät on jaettavissa seuraaviin kahdeksaan ryhmään (kuvio 2):

Kuvio 2 Yleisön ryhmittely populaariin sitoutumisen asteen mukaisesti (Audience Intensity)
(Lähde: Rein, Kotler, Stoller 1987, 116)

Asteikon alimmalla portaalla ovat näkymättömät kuluttajat (Invisible Consumers). Tämän yleisöryhmän populaarituotteiden kuluttaminen ei ole näkyvää. He eivät ole kiinnostuneita sitoutumaan mihinkään populaariin ilmiöön. Katselijoilla (Watchers) tarkoitetaan henkilöitä, jotka osallistuvat tähden tuotteiden kuluttamiseen, mikäli hinta ja sitoutumisen vaatimus ovat alhaisia. Heidän kulutuskäyttäytymisensä on passiivista, eivätkä he aktiivisesti etsi tilanteita, joissa voisivat päästä jollakin tavalla kosketuksiin tähden kanssa. Heidän kuluttamisensa on satunnaista. (Rein et al. 1987, 115-117.)

Kolmannen ryhmän muodostavat etsijät (Seekers). Heidän kuluttamistoimintansa on jo määrätietoisempaa. He etsivät aktiivisesti tähden esiintymistilanteita, esimerkiksi konsertteja. He myös ostavat tähden levyjä itselleen. Etsijät käyttävät rahaa kohteen kulutukseen. Keräilijät (Collectors) eivät puolestaan ole ainoastaan mukana esiintymistilaisuuksissa, vaan haluavat näistä tapahtumista ja ihailun kohteesta myös jonkin muiston itselleen. Tällaisia muistoja ovat mm. postikortit, paidat, mikit kynät jne. Nämä keräilyesineet vangitsevat muistoja ja tekevät kokemuksista eläviä. Ne tuottavat mielihyvää. Mielihyvää tulee myös sitä kautta, että on mukavaa keskustella muiden kanssa, joilla on samanlaisia tuotteita ja kokemuksia. Loppujen lopuksi nämä tuotteet mahdollistavat läheisyyden tunteen muodostamisen ihailun kohteeseen. (Rein et al. 1987, 117-119.)

Fanclubin jäsenet (Fan club members) eroavat edellisistä ryhmistä siinä suhteessa, että heillä on tarve saada kontakti ihailunsa kohteeseen. He eivät halua olla vain anonyymeja ihailijoita, vaan fanclubin jäsenenä he haluavat tähden tunnistavan heidät faneina. Fanclubeilla on myös erittäin tärkeä sosiaalinen merkitys jäsenilleen. Niiden jäsenillä on yhteinen mielenkiinnon kohde, joka yhdistää heitä. Tämän ansiosta on helppo tuntea ryhmähenkeä ja muodostaa uusia ystävyssuhteita. Kuudentena ryhmänä ovat bändärit/mukana seuraavat (Groupies). Kun fanclubin jäsenet kommunikoiivat tähden kanssa fanclubin kautta, haluaa tämä ryhmä kommunikoida tähden kanssa suoraan, ilman välikäsiä. Tämä ryhmä identifioituu tähteen, yrittää tunkeutua tähden yksityiselämään ja näkee maailman tähden perspektiivistä. (Rein et al. 1987, 120-123.)

Myös sisäpiiriläiset (Insiders) haluavat kuulua läheisesti tähden elämään. Tällaiset henkilöt saattavat olla työnsä puolesta läheisessä kosketuksessa tähteen (esim. managerit, parturit jne). Vähitellen heistä on kuitenkin tullut itsestäänkin faneja. He osoittavat tähteä kohtaan kiintymystä ja lojaalisuutta. He kuuluvat sisäpiiriin, joka saa itselleen tietoa tähden todellisesta elämästä. Viimeinen ryhmä muodostuu puolestaan riistäjistä (Exploiters). Heidän suhteensa tähteen on niin intensiivinen, että se voi muodostua jo vaaralliseksi. Heidän ihailusuhteensa on pakkomieltäinen, ja äärimmilleen vietynä se voi aiheuttaa ikävyyksiä sekä tähdelle että heille itselleen. (Rein et al. 1987, 123-125.)

2.3 Tähteys

Yksi erittäin keskeinen tekijä populaarikulttuurissa on tähteys. Kun taidemusiikin puolella säveltäjät ovat keskipisteenä, populaarimusiikin puolella tärkeämmäksi nousevat yleensä esittäjät, vaikka tämän suhteen esiintyy jonkun verran myös poikkeuksia. Myös taidemusiikin puolella onkin noussut esille eräänlainen tähtikultti. Etualalle on noussut esiintyviä tähtiä, joita arvostetaan yhtä lailla kuin teosten säveltäjiä. Yleisö menee siten kuuntelemaan myös nimenomaan esiintyviä taiteilijoita eikä pelkästään niiden säveltäjien musiikkia, jota he esittävät. Toisaalta myös populaarimusiikin puolella musiikin tekijätkin ovat saaneet julkisuutta osakseen. Usein nämä henkilöt ovat lauluntekijä-esittäjiä. Iskelmämusiikin sarka on kuitenkin edelleen musiikinlaji, jossa tekijät harvemmin nousevat yleisön tietoisuuteen.

2.3.1 Tähteys -ilmiön synty

Tähteys ei sinänsä ole mikään uusi ilmiö. Tähteyden synnyn mahdollistivat aikoinaan ennen kaikkea lehdistön, uuden mediateknologian ja massatuotannon kasvava rooli kaupunkilaisessa elämänmuodossa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Laajemmassa kulttuurihistoriallisessa mielessä tähteyden synty liittyy taiteilijan aseman muutokseen sekä taiteilijaidentiteetin uudelleen määrittelyyn massakulttuurin ja mekaanisen toisintamisen aikakaudella. Romantiikka synnytti kuvan arjen yläpuolelle nousevasta taiteilijasta, jolle löytyi populaari vastine Hollywoodin kultakauden tähdistä ja rockmusiikin myöhemmin luomista supertähdistä. Romantiikan mielikuvitus glorifioi mielellään tekijän, joka sai ympärilleen ainutlaatuisen mystisen sädekehän, jossa todellisen henkilön, roolihahmon ja tähden roolit yhdistyivät sekä niiden väliset rajat hämärtyivät. Tästä syystä kasvava populaarijulkisuus ei lopulta enää välittänytään siitä, mitkä olivat tähden taiteelliset tai muut vastaavat ansiot, vaan siitä, miltä hän näytti, miten hän säteili ja mikä oli hänen karismansa. Julkisuuden henkilö, populaaritähti, saattoi täten kehkeytyä kenestä tahansa. Kun yleisö alkoi identifioida itsensä tiettyyn tähteen, tämä huomasi myös, että liittäessään itsensä tiettyntyyppisiin kappaleisiin ja laulutapaan hän voisi vahvistaa yleisössä vaikutelmaa, jonka mukaan kyseinen laulaja olisi tosiaan kokenut ne sydänsurut tai sen traagisen elämänkohtalon, jota hän lauluissaan toi esille. (Kallioniemi&Salmi 1995, 99-100, 102.)

Grossbergin (1995) mukaan viihteen ensisijainen tuote on vähitellen muuttumassa. Enää ei olekaan välttämättä tärkeintä tuottaa menestyskappaletta, vaan tuottaa tähti markkinoitavaksi tavaraksi. Tällainen uusi tähti ei tarvitse historiaa. Tähti toimii eräänlaisena mainostauluna, joka ilmaisee tietyn mielialan. Tähti on liikkuva merkki, joka on irrallaan sanomista ja arvoista, ja joka voidaan liittää mihin tahansa tuotteeseen. Tähti ei ole enää yksilö, jota arvioitaisiin hänen luovuutensa tai esityksensä aitouden pohjalta. Tähti on tavaroitunut merkki, joka liikkuu laajassa viihteen ja kulttuuristen makujen kentässä. Imagon asemasta viestitään siten mielialaa. Tähtien lahjakkuus ei ole enää edellytys, vaan piilevä resurssi, jota käytetään populaareihin tarpeisiin. (Grossberg 1995, 114-115.)

Grossbergin ajatukset voivat olla tosia tämän päivän kansainvälisessä populaarituotannossa. Esimerkiksi musiikkitelevisio (MTV) edesauttaa tähden toimimista mainostauluna. Suomalaisella iskelmätähdellä on kuitenkin vielä matkaa tämän tyyppiseen "historiattomaan tähteyteen". Iskelmätähti viestii kyllä mielialaa, mutta keskeistä on edelleenkin tähden imago. Tärkeää on myös tähden historia, joka on muovannut hänet ainutlaatuiseksi. Lisäksi tarvitaan edelleen myös lahjakkuutta. Jari Sillanpään tapauksessa lahjakkuus tuli esille, kun hän voitti tangokuninkuuden.

2.3.2 Tähtien persoona ja sen merkitys

Antoine Hennion (1990) on tutkinut Ranskan äänilevyteollisuutta ja pohdissut tuotantokuvioita tähteyden takana. Hän on tarkastellut "tähtien ja suosion" tuottamista. Musiikkianalyysin avulla ei kyetä selvittämään sitä, miksi jokin kappale on suosittu ja miksi jokin toinen taas ei ole sitä. Musiikin avulla välittyvät merkitykset sisältävät yleisön mielikuvituksen, salaisia haluja ja kätkeytyjä intohimoja. Ne ovat asioita, jotka ikään kuin karkaavat käsistä, jos niitä yrittää määrittellä eksaktisti kielen avulla. Niitä ei voi myöskään erottaa siitä sosiaalisesta kontekstista, jossa niille annetaan tietty merkitys. Tällaisia merkityksiä ei voi mitata tai edes uudelleen koodata. Äänilevyteollisuuden ammattilaisten on vain kyettävä välittämään ne yleisölle. Tuottajat toimivat näin yleisön maun välittäjinä. Lopputuloksena on fuusio musiikillisen objektin ja yleisön tarpeiden välillä. (Hennion 1990, 185-187.)

Popmusiikin analysoimiseen tarvitaan aina musiikin kuluttajat, yleisö. Yleisö lopulta päättää tuotteen kohtalosta. Popmusiikista voi tavoittaa osan kirjoittamatonta historiaa: pettymyksiä, katkeruutta, hyödyttömiä tunteita jne. Poplaulut avaavat ovet unelmiin ja kertovat asioista, joista on vaiettu virallisessa keskustelussa. Pop ei ole kuitenkaan vain unelmien kutoja, vaan se on myös epävirallinen kroniikka historiasta. (Hennion 1990, 204-205.)

Hennion jakaa tuotteen musiikkiin, sanoihin ja esittäjään. Melodiat ja harmoniat ovat tonaalisia ja sovinnaisia. Sovituksella on tärkeä osuus. Poplaulu kertoo jonkin tarinan, jolla se herättää kuulijoissa "sopivia" tunteita. Kertomus on usein sellainen, jossa käsitellään yksilöiden välisiä ihmissuhteita. Erään tuottajan sanoin poplaulu on kolmen minuutin mittainen novelli, jossa unelmat ja todellisuus sulautuvat. Sanat sisältävät usein vastakohtaisuuksia: rikkaat ja köyhät, vahvat ja heikot, onnekkaat ja onnettomat jne. Tarina on tavanomainen, tuttu kuuntelijoille, ja se on sidoksissa populaarin mytologiaan. Laulujen sanat sisältävät jonkin tarinan, joka sitoo ajankohtaiset asiat ikuisiin myytteihin. Tästä voidaan johtaa kommentti: se on aina periaatteessa sama laulu, mutta joka kerta hiukan eri kääreissä, muodossa. Sanoilla on erityinen merkitys: ne antavat tekstille sen originaalisuuden samalla kun ovat yksinkertaisia ja helposti muistettavia. Artisti ei ole vain vokaalinen instrumentti, joka esittää kappaleen. Hän on olennainen osa laulua, jota hän esittää. Laulajan tulee olla hahmo, joka on omalla persoonallaan mukana esittäessään kappaletta, hän ei vain näyttele tiettyä osaa. Laulujen ja esittäjän välillä täytyy siten olla tämä linkki. (Hennion 1990, 187-189, 194-195.)

Erittäin tärkeä, mahdollisesti jopa tärkein, tekijä menestyksen saavuttamisessa on tähden persoona. Hennion erottaa tähden persoonasta kolme elementtiä: lauluäänen, tyylin sekä elämäntarinan. Ääni, tyyli ja elämäntarina yhdessä ikään kuin puhaltavat hengen tähden persoonaan, ja kun yhdistetään näiden kuvaukset päästään käsiksi tähden persoonaan, siihen millainen hän on esiintyjänä ja ihmisenä.

Lauluääni

Lauluääni on ratkaisevan tärkeä elementti tähden persoonassa. Ääni on lähtökohta fysiologiselle ja psykologiselle merkityksen rakentamiselle. Ääni on pohjana laulajan persoonalle ja hänen

esittämilleen kappaleille. Lauluääni siis yhdistää laulajan persoonan ja hänen esittämänsä laulut. Ääni on osoitus persoonallisuudesta. Sen täytyy olla tunnistettava ja sillä täytyy olla ilmaisullista voimaa. Laulamisen täydellisen tekniikan hallinta ei ole keskeistä, kuten on esimerkiksi taidemusiikin puolella. Ääni on vähemmän pettävä kuin fyysinen ulkomuoto, se paljastaa persoonallisuudesta enemmän, sitä ei voi manipuloida niin helposti kuin ulkoista olemusta. Ääni on ensimmäinen tekijä, joka vakuuttaa laulajan autenttisuudesta. (Hennion 1983, 198-200.)

Tyyli

Visuaalisella tasolla artistin ulkonäöllä, pukeutumis- ja esiintymistyyllillä on samanlainen ilmaisullinen taso kuin hänen lauluäänellään. Artistin on herätettävä kiinnostusta jo pelkällä läsnäolollaan. Tähdien vetovoiman täytyy näin olla olemassa jo ennen menestystä. Tähdien imagon ja lauluäänen välillä on kiinteä side. Tähdien imagon tehtävänä on tarjota miellyttävä ja houkutteleva julkisivu. Imagoa voidaan rakentaa tietoisesti, lauluääntä taas ei juurikaan. Imagolla on kuitenkin tärkeä osuus tähden menestyksessä. Tähdet, joiden kasvot tai imago eivät sovi alalle, eivät menesty. (Hennion, 1983, 199-200.)

Elämäntarina

Hennionin mukaan laulajan elämäntarina on merkitysten lähde hänen äänelleen ja persoonalleen. Sekin on rekonstruoitu niin, että se heijastuu visuaalisesti, verbaalisesti ja musiikillisesti hänen lauluissaan. Laulajan elämäntarinaa kuuluvat uran alkuvaiheen vaikeudet, jotka ovat muovanneet hänen persoonallisuuttaan. Nuo vaikeudet ovat estäneet artistin ainutlaatuisuuden pääsemistä esiin, jolloin hän on kääntynyt levytuottajan puoleen. Tällainen kytkentä yleisön ja artistin todellisen elämäntarinan välillä on erittäin arvokas. Tämä tuottajan kappaleiden myötä luoma uusi elämäntarina on menestyksen avain. Artistin elämäntarinan suhteen kaikki kulminoituu artistin persoonallisuuteen, siihen millainen hän on esiintyjänä. Tähdien on kyettävä esittämään showbisneksen sääntöjen mukaista rooliaan, jonka voi mieltää todenmukaiseksi. Tämän totuuden yleisö kuulee ja näkee. Yleisö kykenee tunnistamaan tähden. Yleisö osaa tulkita artistia muotoilemalla uudelleen hänen ongelmansa ja näin hänestä tulee sille inhimillinen ihminen.

Artisti on henkilö, johon voidaan samaistua. Prosessissa artistin yksityiset ongelmat muokkautuvat hänen roolinsa yksityisiksi ongelmiksi. Artistin persoona on kollektiivinen projektio artistin todellisesta elämästä ja yleisön elämästä. Kollektiivinen projektio ei kuitenkaan ole staattinen vaan elää tähtisysteemin sisäänrakennetun mekanismin mukaan. Kappale ei siis ole se, joka antaa esiintyjälle persoonallisuuden, vaan päinvastoin: laulaja antaa laululle persoonallisuuden. (Hennion 1990, 198-210.)

Kertomuksista saatetaan luoda dramaattisempia kuin todellisuus on ollut. Tätä tarkoitusta varten dramatisoidaan tähden todellisessa elämässä tapahtuneita asioita tai sekoitetaan mukaan fiktiivistä osuutta. Tällainen draama stimuloi yleisön mielikuvitusta, luo tähdelle uskottavuutta sekä voimistaa yleisön kiinnostusta tähteen. Julkisuuden henkilön todellinen minä ja "tähtiminä" sekoittuvat yleisön mielessä. Kertomuksessa täytyy olla alku, keskikohta ja loppu. Tarina sisältää vastoinkäymisiä, jotka kuitenkin voitetaan. Mukana on yleensä myös henkilöitä, jotka ovat antaneet tähdelle tukea ja ohjausta (esim. vanhemmat, valmentajat tai agentit). Tähdellä on lahjoja, joita hänen on päästävä käyttämään, ja joille hänen on saatava ymmärrystä ja arvostusta. Lopussa päästään kliimaksikohtaan, joka sisältää palkinnon saamisen. Palkinto voi olla esimerkiksi yleisön suosion saavuttaminen. (Rein, Kotler, Stoller 1987, 146-147, 151.)

Jari Sillanpään elämäntarinaa kuvataan värikkäästi *VeiJari*-kirjassa (Heiskari, 1996), josta voidaan poimia esimerkiksi seuraava lainaus:

"Tangokuningas 1995 -Jari Sillanpää. Täydet 70 pistettä! Vilvoittava kosteus puskee esiin sinisten silmien kyynelkanavista, jotka olivat vajaat 30 vuotta virranneet ilman ansiota hallitsemattomista unelmista, kaikenkarvaisista pettymyksistä, heikosta itsetunnosta ja nöyränä uhrilampaana koulukavereitten kiusauksesta. Kyyneliä kertyi toki myös ansaitusti. Isän remmistä, sovituksena typeristä kolttosista. Ikuinen häviäjä, ruma ankanpoikanen -lapsena luokansa lihavin, pullonpohjalasien ja alennusmyyntifarkkujen parjattu pelle, kyllästynyt kilpauimari, liian lapsenkasvoinen valokuvamalli, turhan innokas baarimestari ja viinaministeri Toimi Kaanniemen kristillisyyttä hätkähdyttänyt salmiakkikossun keksijä

-oli kuoriutunut ulos omasta tuskastaan. Taloudellisesta ja henkisesti liemestä, jonka hän oli itselleen keittänyt. Jeesuksella on copyright Via Dolorosaan, mutta kyllä Sillanpään kärsimysten tielläkin on ollut kiviä, joihin kompastua. Esimerkiksi sukunimi. Ruotsissa sen lopusta puuttuivat parjaukselta pelastavat sinikeltaiset son-, berg- ja gren-päätteet. Suomessa taas surkuteltiin, kuinka Nobel-kirjailijan kaima lallattaa noin rumasti ällän päälle. Tangossa on taikaa, hyväksytyksi kertaheitolla. Seinäjoen Tangomarkkinoiden hullaantuneen yleisön ja häkeltyneen itsensä edessä seisoo uunituore tähti. Valmis kultaan ja mirhamiin upotettavaksi. Mikä on elämän tarkoitus? Tangokuninkuus? Älkää naurattako, eihän nyt toki. Paitsi Jari Sillanpäälle. Tästä hän oli painajaistensa keskellä uneksinut liki kymmenen vuotta. Kruunaus oli balsamia henkisille haavoille, joille ei koskaan annettu aikaa arpeutua. Parikymppisenä hän näki Kemin mummolan telkkarista Tangomarkkinat ensimmäisen kerran. Syntyi selittämätön, sähköinen ja etäinen kosketus. Tuonne minä haluan. Nuo kilpailut haluan voittaa. Nyt Satumaa on vallattu. Pakollisissa unelmissa vielä löytyy. Seuraavaksi tahdon valloittaa Euroviisut. Tietysti Suomelle." (Heiskari 1996, 8.)

Jari Sillanpään elämäntarina kuvataan tuhkimotarinaan. Elämäntarina antaa kuvan, jonka mukaan Sillanpään elämään on sisältynyt vastoinkäymisiä, kovaa työntekoa ja lopulta myös onnistumisia. Hän ei ole koskaan luovuttanut, vaan on jaksanut sitkeästi yrittää ja tehnyt töitä unelmiensa eteen. Sillanpää on siis kuin yksi meistä, ts. samanlaisia asioita voi periaatteessa tapahtua meille kaikille. Sillanpään elämäntarinaa voidaan pitää aitona, sitä ei ole ollut tuottaja muokkaamassa. Myös julkisuuteen Sillanpää ponnahti omin avuin voitettuaan Seinäjoen tangomarkkinoilla tangokuninkuuden.

Suomalaisten arvostamia iskelmätähden ominaisuuksia

Minkälaisia esittäjäpersoonallisuuksia suomalainen yleisö sitten näyttää arvostavan? Tutkiessaan ihailijoiden tulkintoja iskelmätähti Joel Hallikaisesta, Ohrankämmen (1997) toteaa, että samalla määritellään myös suomalaisuutta ja suomalaisia arvoja. Ihailijoiden mielestä Hallikainen ei diivaile, vaan on tavallinen ja rehellinen “naapurin isäntä”. Ihailijoiden mukaan häntä on myös helppo lähestyä. Hän on kuin yksi meistä, kaverillinen eikä liian hieno. (Ohrankämmen 1997, 16.) Tällaisten ominaisuuksien on kulttuurituotteiden vastaanottajatutkimuksissa todettu olevan suomalaisten erityisesti arvostamia piirteitä (esim. Lähteenmaa 1989, 75).

Suomalaisuutta ei ole olemassa sellaisenaan todellisuudessa. Suomalaisuuden määreet kiinnittyvät aina hyvin monenlaisiin kulttuurin merkitysyhteyksiin. Suomalaisuus on siis kulttuurisesti sopimuksenvarainen määre. Suomalaisuus onkin sitä, mikä historiallisen prosessin kuluessa on sosiaalisesti määritelty suomalaiseksi. Tähän kuuluvat suomalaisten ominaisuudet, esineet, keskinäiset käytännöt sekä yhteys luontoon. (Anttila 1993, 108,111.)

Lehtonen ja Niemelä (1997) ovat analysoineet suomalaisen populaarimusiikin suosittuja esittäjäpersoonallisuksia. Esittäjät toimivat kuuntelijoiden samaistumisen kohteina. Aineiston suosituimpia mieslaulajia (Hector, Tapio Rautavaara, Irwin, Olavi Virta) näytti yhdistävän se, että heidän persoonaansa liittyy eräänlainen kaksijakoisuus. Toisaalta he edustavat voimakasta miehekkyyttä, jonka takaa voi kuitenkin aistia sekä suurta herkkyyttä että haurautta ja haavoittuvuutta. Esimerkiksi Tapio Rautavaaran persoonaa leimasi kulkuriromanttinen reissumies -myytti, jota hän myös elämässään toteutti. Vaikka Rautavaaran esiintyminen saattoi välillä olla rehvakasta, kuului hänen persoonallisuuteensa vaatimattomuus ja nöyryys elämän edessä. Häntä voisikin hyvin kuvata suomalaisen miehen karheen herkäksi prototyypiksi. Rautavaara ei salaillut työväenluokkaista taustaansa eikä isättömyyttään. Hän oli sukupolvelleen yritteliäisyyden henkilöitymä. (Lehtonen & Niemelä 1997, 100-101.) Rautavaarassa yhdistyivät suomalaisten arvostamat piirteet, kuten vaatimattomuus, nöyryys ja yritteliäisyys. Hän oli lähtöisin vaatimattomista oloista, ja tämä elämäntarina loi yleisölle samaistumisen mahdollisuuksia.

Ohrankämmenen (1997) mukaan yksi suomalainen koodaustapa onkin se, miten suomalainen media kuvailee uutta tähteä ihmisenä, joka on aivan samanlainen persoona kuin ennen suo-

siotaankin. Tällainen yleisön ja median taholta tapahtuva yhtäaikainen glorifiointi ja tavallistaminen saattaa kertoa siitä, että suomalainen haluaa tähtensä kaksinaisin piirtein; toisaalta saavuttamattomana mutta samalla kuin yhtenä meistä. (Ohrankämmen 1997, 66.)

3. TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

3.1 Tutkimusasetelma

Tutkimukseni on luonteeltaan etnografinen. Etnografialla tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa kulttuuria tarkastellaan sen jäsenen näkökulmasta. Tavoitteena on selvittää yhteisön merkitysjärjestelmiä ja ymmärtämistapoja sekä kulttuurisia käytäntöjä elettyinä kokemuksina. Tämä vaatii yleensä pitkän linjan kenttätyötä tutkittavan kulttuurin parissa. (Virta 1994, 35.) Tutkimuksessani tarkastelen kuitenkin yhtä kulttuurin osaa, suomalaista iskelmää, Jari Sillanpään -casen, avulla. Häntä voidaan epäilemättä pitää tämän hetken suosituimpana ja valovoimaisimpana iskelmätähtenä. Olenkin valinnut Sillanpään tutkimuksen caseksi juuri hänen suuren suosionsa takia. Sillanpäästä on tarjolla monenlaisia tekstejä eli populaarikulttuurisia tuotteita ja hän on ollut julkisuudessa hyvin paljon esillä. Omassa tutkimuksessani populaarin ilmiön ja sen ihailijoiden arkielämään kytkeytymisen tarkastelussa päästään mielestäni parhaimpiin tuloksiin käyttämällä hyväksi haastattelumenetelmää. Pitkän aikavälin havainnointi kentällä ei luultavasti tuottaisi yhtä hyvin vastauksia asettamiini tutkimusongelmiin. Myöskään ihailijoiden arkielämän havainnointi ei olisi kovin luontevaa tässä tutkimusasetelmassa. Tällaisen populaarin ilmiön tutkimuksessa ei voidakaan täyttää etnografian vaatimuksia täydellisesti, vaan tutkimusongelmien selvittämisessä käytetään haastatteluja ja tutkitaan siis vain yhtä kulttuurin osaa.

Tutkimuksessani etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Pääongelmat:

Mitkä ovat Jari Sillanpään suosion taustatekijöitä?

Millainen Jari Sillanpää on populaarikulttuurisena ilmiönä?

Alaongelmat:

Millainen Jari Sillanpään persoona on ihailijoiden silmin?

Mitä Sillanpään kappaleet merkitsevät ihailijoille?

Miten ihailijat käyttävät Sillanpäästä tarjolla olevia populaarikulttuurisia tuotteita elämässään sekä millainen merkitys ja hyöty näistä tuotteista on heille?

Mikä on faniyhteisön merkitys ihailijalle?

Löytääkseni vastauksia asetettuihin tutkimusongelmiin olen haastatellut kahdeksaa Jari Sillanpään ihailijaa. Yhteyden haastateltaviin sain Sillanpään VeiJari-fanclubin kautta. Kirjoitin fanclubiin 30 kirjettä, jotka pyysin lähettämään eteenpäin ihailijoille (Liite 1). Haastattelujen käytännön toteutuksen helpottamiseksi toivomukseni oli, että kirjeistä suurin osa suunnattaisiin Keski-Suomen alueelle. Sain faneilta yhteydenottoja kaikkiaan 15. Heistä valitsin haastateltavat lähinnä siinä järjestyksessä, jossa he olivat ottaneet minuun yhteyttä.

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Teemahaastattelulla tarkoitetaan lomake- ja avoimen haastattelun välimuotoa, puolistrukturoitua haastattelua. Menetelmälle on tyypillistä, että se kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelu on menetelmänä puolistrukturoitu siksi, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Teemahaastattelua käytettäessä ollaan usein kiinnostuneita tutkittavan ilmiön luonteesta ja ominaisuuksista sekä hypoteesien löytämisestä pikemminkin kuin ennalta asetettujen hypoteesien todentamisesta. Haastattelutilanteessa valittuihin teema-alueisiin kohdistetaan varsinaiset haastattelukysymykset, jotka toimivat haastattelijan muistilistana ja keskustelua ohjaavana kiintopisteenä. Tutkijan valitsemien teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, että tutkittavan ilmiön moninainen rikkaus paljastuu mahdollisimman hyvin. Teema-alueiden pohjalta haastatteliija voi jatkaa ja syventää keskustelua. (Hirsjärvi&Hurme 1982, 35-36, 40-42.)

Olin jäsentänyt haastattelun etukäteen viiteen teemaan ja tehnyt teemoista itselleni haastattelurunon (Liite 2). En noudattanut haastattelussa tiukkaa järjestystä kysymysten suhteen, vaan keskustelu sai edetä melko vapaasti teemasta toiseen. Teemojen järjestys ei ollut etukäteen tarkasti mietitty, vaan niiden käsittely tapahtui haastattelutilanteen mukaan. Ajatukseni oli säilyttää mahdollisimman pitkälle vapaan keskustelun ilmapiiri. Haastattelutilanteet toivatkin

esiin myös asioita, joita en ollut etukäteen ajatellut kysyäkään. Esimerkki tällaisesta on yksittäisten ihailijoiden suhtautuminen ja suhde muihin ihailijoihin. Ensimmäisen haastattelun jälkeen päätinkin lisätä tämän kuudenneksi teemaksi teemalistaani. Näin haastattelut toivat siis esiin uusia näkökantoja ja syvensivät asian tarkastelua entisestään.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan oma persoona on keskeinen aineiston hankinnassa. Haastattelutilanteessa tutkija on samalla sekä osallistuva että tutkiva persoona. Haastattelijan tehtävänä on sekä informaation hankkiminen että kommunikaation helpottaminen. Toisaalta hänen tulisi esittää kysymykset mahdollisimman tehokkaasti ja toisaalta auttaa haastateltavaa antamaan vastauksia. Haastattelijan on kyettävä hankkimaan tutkimuksen kannalta tärkeää informaatiota. Kuitenkaan haastattelija ei saa ottaa auktoriteetin asemaa, ja vuorovaikutuksen haastattelussa tulee olla keskustelunomaista ja vapautunutta. Tutkija itse joutuu ja saa olla siinä ihmisenä osallisena. Teemahaastattelu on lähellä syvähaastattelua ja haastattelija on tilanteessa myös ihminen, ei pelkkä mittaväline. Tavoitteena on kommunikaation luontevuus, ei sen kaavamaisuus. (Hirsjärvi&Hurme 1982, 76-7.)

Haastatteluista viisi tapahtui haastateltavan kotona ja kolme omassa asunnossani. Haastattelujen ilmapiiri oli mielestäni vapautunut. Muutamassa haastattelussa nauhurin käyttäminen tuntui aluksi hiukan jännittävän vastaajaa, mutta pieni alkujännitys suli pois keskustelun päästyä vauhtiin. Haastateltavat kertoivat mielellään omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan Sillanpään suhteen. Haastattelujen kestot vaihtelivat noin puolesta tunnista reiluun tuntiin, keskimäärin ne kestivät yhden tunnin. Nauhoitin ja litteroin haastattelut yhtä lukuun ottamatta (Anun haastattelu). Tämän yhden poikkeuksen tein haastateltavan pyynnöstä. Hän halusi vastata kysymyksiini kirjallisesti ja yhdessä viettämämme ajan hän halusi käyttää Jari Sillanpään esittelyyn erilaisten materiaalien avulla. Tästä yhdessä vietetystä tuokiosta tein muistiinpanoja.

Aineiston analyysin toteutin kvalitatiivisella sisällönanalyysillä. Aineiston järjestämisessä käytin apuna teemoittelua (teemoittelusta esimerkiksi Eskola&Suoranta 1998), jonka mukaisesti jaoin vastaukset seuraavien seitsemän teeman alle:

- 1) ihailijoiden taustat
- 2) tähden persoona ihailijoiden silmin

- 3) laulunsanojen merkitys
- 4) populaarien tekstien käyttäminen
- 5) konsertti- ja keikkatilanteet
- 6) ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus
- 7) faniyhteisö

Tämän jälkeen seuloin esille tutkimusongelmien kannalta olennaisia tekstikohtia, joissa ihailijat kertoivat teemoihin liittyvistä asioista. Teemat muotoutuivat teorian ja varsinaisten haastattelutilanteiden pohjalta. Näin toteutettu aineiston ryhmittelu tuo mielestäni hyvin esille aineiston rikkauden, mutta pitää sen kuitenkin selkeisiin kokonaisuuksiin jaoteltuna.

Aineiston keruu ja käsittely kietoutuvat tiiviimmin toisiinsa kvalitatiivisessa kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivinen tutkimus ei ole myöskään samalla tavoin sidoksissa yksiselitteisesti rajattuun aineistoon kuin kvantitatiivinen tutkimus. (Mäkelä 1990, 45-46.) Parhaimmillaan laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma elääkin tutkimushankkeen mukana. Avoin tutkimussuunnitelma korostaa samalla tutkimuksen eri vaiheiden -aineistonkeruun, analyysin, tulkinnan ja raportoinnin -kietoutumista yhteen. Tulkinta jakautuu koko tutkimusprosessiin eikä tutkimusprosessia näin aina ole helppo pilkkoa toisiaan seuraaviin vaiheisiin. (Eskola&Suoranta 1998, 15-16.)

Ihailijoiden näkemykset valottavat sitä, millaiset asiat iskelmätähdessä ja iskelmissä ovat merkityksellisiä sekä millä tavoilla populaarikulttuurisia tuotteita käytetään. Näkemykset paljastavat samalla myös iskelmän suosion syitä. Toisaalta jokainen haastateltava on yksilö, joka käyttää populaarikulttuurisia tuotteita omasta näkökulmastaan ja muodostaa kohteesta oman tulkintansa.

3.2 Ihailijoiden taustatiedot

Ensimmäiseksi esittelen haastattelemani henkilöt kuvailemalla heidän taustojaan. Henkilötaustatietojen lisäksi olen kartoittanut ihailijan musiikkimakua sekä ajankohtaa, jolloin innostus

Sillanpäähän ja hänen musiikkinsa syyti. Kuten kysymyksistäni (Liite 2) ilmenee, kysyin haastattelun alussa paljon myös sellaista tietoa, jota en kuitenkaan raportoi tässä lainkaan (esim. tv:n katselu, radion kuuntelu jne). Näiden kysymysten funktio oli toimia mahdollisen alkujännityksen laukaisijana. Esiteltyjen taustatietojen tarkoituksena on kuvailla ihailijat tutkimuksen lukijalle. Taustatietojen mahdollista yhteyttä henkilöiden musiikkimakuun en ole kuitenkaan ryhtynyt syvällisemmin analysoimaan. Olen muuttanut haastateltujen henkilöiden nimet. Heidän suorat kommenttinsa olen tuonut esille *kursivoidusti*.

Anita

Anita on keskisuomalainen 45-vuotias naimaton nainen. Hän työskentelee eräässä linja-autofirmassa, jossa toimii autoemäntänä. Anita harrastaa ulkoilua sekä elokuvissa ja tanssimassa käyntiä. Anita pitää iskelmämusiikista. Hänen musiikkimakunsa on ollut aina samantyylinen. Hyviä artisteja ovat hänen mielestään mm. Tomi Markkola, Eija Kantola, Risto Nevala, Arja Koriseva, Olavi Virta, Annikki Tähti ja Eino Grön. Anita ei ole aiemmin pitänyt kenestäkään muusta artistista niin paljon kuin Jari Sillanpäästä. *Toi Jari on ihan ensimmäinen, ainutlaatuinen*. Myös Anitan ystävät kuuntelevat Sillanpäättä.

Ensimmäisen kerran Anita kuuli Jarin laulavan tangomarkkinoilla 1994. Jari sijoittui silloin kolmanneksi. Hän ajatteli silloin, että hyvin mies laulaa, mutta tässä vaiheessa innostus ei vielä syttynyt. Seuraavan vuoden kisoissa hän kuitenkin piti Jarille jo peukkuja. *Siinäköön ei vielä silleen et ois niinku sykähyttänyt mitenkään, se oli se Satulinna ku. Siitä se varmaan on alkanu monella muullaki*.

Katri

Katri on 52-vuotias keskisuomalainen naimisissa oleva neljän lapsen äiti. Lapset ovat iältään 17-23-vuotiaita. Ammatiltaan Katri on lastenhoitaja, mutta tällä hetkellä hän on kotiäitinä. Kattrilla ja hänen miehellään on maatila, jossa riittää tekemistä. Katri harrastaa lukemista ja käsitöitä. Katri pitää suomalaisesta iskelmästä. Jari Sillanpään lisäksi hänen suosikkejaan ovat Olavi Virta,

Tapio Rautavaara, Eino Grön, Eija Kantola, Arja Koriseva ja Katri-Helena. Lisäksi hän kuuntelee myös operettisävelmiä, mm. Tamara Lundia ja Matti Salmista. Myös kansanmusiikki on Katrille mieluista. Silloin tällöin Katri katselee myös *Jyrki* -ohjelmaa, josta näkyy tämän päivän nuorison suosikkimusiikkia. Ohjelma vastaa kuitenkin enemmän hänen lastensa kuin hänen omaa musiikkimakuaan.

Katri kuuli Jaria ensimmäisen kerran tangomarkkinoiden aikaan vuonna 1994, jolloin hänen sijoituksensa oli kolmas. Hän piti jo tuolloin Jarin äänestä.

Anu

Anu on 41-vuotias ja kotoisin Etelä-Suomesta. Hän on naimisissa ja hänellä on kaksi lasta, jotka ovat iältään 10- ja 17-vuotiaita. Ammatiltaan Anu on keittäjä/lastenhoitaja. Tällä hetkellä hän on työtön ja tekee sijaisuuksia päiväkodeissa, mikäli niitä on tarjolla. Anu harrastaa runojen ja laulujen kirjoittamista. Hänellä on haaveena kirjoittaa 2-3 kirjaa. Lisäksi Anu harrastaa musiikin kuuntelua, käsitöitä ja kävelyä. Hän kuuluu vapaaehtoiseen Pelastuspalveluun, jossa vetää SPR:n henkisen tuen ryhmää. Ryhmä vastaa viranomaishälytyksiin ja on esimerkiksi etsinnöissä omaisten tukena.

Anu kuuntelee yleensä kotimaista viihdemusiikkia, mutta myös klassista ja hengellistä musiikkia. Vanhasta tanssimusiikista hän on pitänyt aina. Katri-Helena on hänen lapsuuden ihanteensa. Muita hyviä artisteja ovat lisäksi mm. Kari Vepsä, Kirka, Jukka Kuoppamäki (uusi levy), Kauko Käyhkö, Tapio Rautavaara, Junnu Vainio ja Veikko Lavi. Anun musiikkimaku on ollut aina samanlainen. Jarin vertaista tulkitsijaa ei hänen mielestään ole.

Anun innostus Jariin heräsi hänen kuulleessaan tätä maaliskuussa 1997 *Auringonnousu*-kiertueella. *Muistan hetken hyvin ja se herätti minussa paljon kauaskantoisia parantavia ajatuksia ja mietteitä. Ajatukset eivät olleet rakastumista, vaan ihastumista ja virkistymistä, koska olin erittäin kipeä silloin (olin leikkausjonossa mutta kävin töissä).*

Liisa

Liisa on 16-vuotias keskisuomalainen nuori, joka on lukion ensimmäisellä luokalla. Hän asuu kotona vanhempiensa ja 11-vuotiaan pikkuveljensä kanssa. Liisaa kiinnostavat talousasiat, historia, yhteiskuntaoppi sekä lakiasiat. Lukion jälkeen hän on harkinnut hakemista jollekin kauppalinjalle. Liisa on käynyt kuvataidekoulua 10 vuotta. Siellä on ollut mahdollisuus kokeilla monenlaista kuvataiteen tekoa kuten piirustusta, maalausta, valokuvausta, videokuvausta ja muotoilua. Liisa käy kerran viikossa isoskoulutuksessa. Syksyllä Liisa aloitti itsepuolustuskurs- sin. Talvisin Liisa harrastaa laskettelua ja kesäisin uintia.

Liisa ei kuuntele juuri muuta musiikkia kuin Jaria. *Ei musiikki oo mulle mitään muuta ku Jari Sillanpää.* Pikkuveli kuuntelee aika paljon Eppu Normaaliala, *niin kyllä mä siitä silleen ihan tykkään.* Nuorisobändejä, esim. Apulantaa ja Tehosekotinta Liisa inhoaa. Kaverit kuuntelevat kaikenlaista musiikkia: metallia, nuorisobändejä, tanssimusiikkia ja ulkomaalaisia bändejä. Joskus yhdessä ollessa tuleekin vähän riitaa siitä, mitä kuunnellaan. Välillä kaverit leikillään myös kiusaavat Liisaa, koska tämä pitää Jarista. Liisan mukaan useimmat kaveritkin kuitenkin pitävät Sillanpäästä, vaikka eivät sitä myönnäkään. Klassista musiikkia Liisa kuuntelee joskus läksyjä tehdessä, jos perhe "mölyää". Silloin hän pystyy keskittymään paremmin. Pikkuvelikin pitää Jarista, mutta hänellä onkin laaja musiikkimaku, hän kuuntelee myös metallia. Perheessä ei sillä tavalla kuunnella musiikkia, eikä olla Liisan mukaan kovin musikaalisia. Radiota kuunnellaan ja äiti tykkää Andrea Bocellista. Vanhemmatkin pitävät Jarista, mutta eivät niin, että kävisivät keikoilla.

Liisa ei muista tarkalleen, milloin kuuli Jaria ensimmäisen kerran. Liisa ei ole seurannut tangokisoja aikoinaan kovinkaan tarkasti. Hän muistaa kyllä nähneensä "tommosen" Jari Sillanpään. Jarin musiikki soi paljon radiossa ja Liisa huomasi *vähitellen että hei mä tykkään siitä ja sit mä niinku ku sitä tuli radiosta ja et hei jes taas jotain Jari Sillanpäästä ja sit mä menin ja ostin sen levyn sit mä olin niinku ihan sen jälkeen mut mä niinku ensimmäisen levyn niin tota mä ostin sen niinku vuosi sitten.*

Arto

Arto on 39-vuotias ja asuu Keski-Suomessa. Hän on avoliitossa. Arto on käynyt keskikoulun, ammattikoulun ja erilaisia kursseja (mm. kirvesmieskurssi). Ammatiltaan hän on kirvesmies/eristäjä. Tällä hetkellä Arto opiskelee avoimessa yliopistossa tietotekniikkaa. Arton harrastuksia ovat musiikki, liikunta ja lukeminen. Arto opiskelee klassista laulua kuudetta vuotta, hän käy kerran viikossa laulutunnilla. Arto on ottanut osaa moniin laulukilpailuihin kevyen musiikin puolella.

Arto kuuntelee enimmäkseen vanhaa suomalaista tanssimusiikkia sekä myös klassista musiikkia. Myös rock- ja kansanmusiikki menettelevät. Sillanpään lisäksi Arton suosikkeja ovat Olavi Virta, Kari Tapio, Reijo Taipale, Georg Malmsten, Caruso, Jose Carreras, Luciano Pavarotti ja Maria Callas. Myös moni Arton tuttavapiiristä pitää Jarin musiikista: anoppi, avovaimo, veljen vaimo, *kyllähän siitä suuri osa tykkää.*

Ensimmäisen kerran Arto kuuli Sillanpäättä tangokisojen aikaan: *se oli varmaan tango- niitä kisoja, silloin kun se ekan kerran pääs, en mä tiää pääskö se silloin vielä prinsiks, kun sehän kolme kertaa se ainakin oli yrittämässä ja se ei vissiin, saatto olla silloin ku se pääs prinsiks, kumulla on ne nauhalla tangomarkkinat kaikki että silloin ehkä eka kerran. Kyllä mä siitä tykkäsin jo silloin, että se oli ihan sit semmonen sympaattisen olonen tyyppi ainakin noin televisiossa. Innostus Sillanpään musiikkiin kehittyi joululevyn myötä: se joululevy, jonka se on tehny, niin se niinku oli kaikki ne oli hirmu koskettavia kappaleita. Ja sitten niinku itse tyyppinä, että se on mahtava tyyppi. Ja tietysti onhan sillä lauluääntä.*

Suvi

Suvi on 14-vuotias keskisuomalainen yläasteen kahdeksannella luokalla oleva koululainen. Yläasteen jälkeen Suvi aikoo jatkaa lukiossa. Musiikkiala on ruvennut kiinnostamaan Suvia Jari Sillanpään myötä. Suvi asuu kotona isänsä ja äitinsä kanssa, 27-vuotias veli on jo muuttanut kotoa pois. Harrastukseksi Suvi mainitsee Jarin ja muutenkin musiikin. Suvi laulaa itse kuorossa sekä koulun musikaaleissa. Myös koira on yksi hänen harrastuksensa.

Suvin mielimusiikkia on suomalainen tanssimusiikki. Hyviä artisteja ovat Jari Sillanpää, Anita Hirvonen, Eino Grön, Arja Koriseva ja Laura Voutilainen. Klassista musiikkia Suvi kuuntelee joskus rauhoittuakseen. Suvin vanhemmatkin pitävät samanlaisesta musiikista. Veli sen sijaan pitää aivan toisenlaisesta musiikista, ja kuuntelee lähinnä poppia. Myös Suvin kaverit pitävät pop- ja rock-musiikista, eivät todellakaan Jarista. Aiheuttaako tämä ongelmia? *No ei siin silleen, kyl mäki yritän suhtautua, et mitä neki kuuntelee, mut neki tietää, et mä oon Jari-fani ja tavallaan kunnioittaa sitä, mut kyl ne vähä, että miten sä nyt Jari Sillanpäätä. Mä oon sanonut, et se on mun suosikki ja kyl ne sen pikku hiljaa rupee sitte uskoon.*

Suvi kuuli ensimmäisen kerran Jaria kesällä 1996 radiosta. Suvi ei ollut vielä silloin fani, mutta hänelle on jäänyt mieleen, että radiossa soitettiin silloin Sillanpään kappaleita. Tangomarkkinoita Suvi on katsonut aikoinaan, mutta niistä hänelle ei ole jäänyt Sillanpäättä mieleen. Suvi muistaa tarkalleen sen, milloin innostus Jariin syttyi toden teolla. Tämä tapahtui 1.8.1996 Pihtiputaalla. *Mun vanhemmat sit halus lähtee, että lähetään kattoon et minkälainen tää on, no mä lähin sinne ja voin sanoa, että heti sen illan jälkeen must tuli fani. Ei niinku aiemmin ollu ketkään tollaset kiinnostanu, mut sit oli, et ku lähti sinne ja osas ne kappaleet ja vähä laulo siin mukana ja näki miten kaikki ihmiset siellä niinku oli ihan huumassa niin, siin sitte, et se oli ihminen, joka tuntu et osaa laulaa ja esiintyy.*

Kirsi

Kirsi on länsisuomalainen 33-vuotias nainen. Kirsi asuu yksin. Ylioppilaaksi hän on kirjoittanut vuonna 1991. Tämän jälkeen hän on käynyt talouskoulun ja opiskellut avoimessa yliopistossa psykologiaa, kasvatustiedettä ja erityispedagogiikkaa. Kirsi on cp-vammaisen. Cp-vammaisuudella tarkoitetaan aivojen kehitysvaiheessa syntynyttä aivovauriota, joka ilmenee tahdonalaisen lihaskontrollin vaikeutena sekä puheen, kielen ja äännön häiriöinä. Kirsi on tällä hetkellä 3 kuukauden työkokeilussa toimintakeskuksessa, jossa hän toimii kehitysvammaisten avustajana. Työkokeilun tarkoituksena on selvittää sitä, miten Kirsi selviytyy työelämässä. Kirsin harrastuksia ovat liikunta (kävely, pyöräily, kuntosali ja uinti), lukeminen, musiikki ja matkailu.

Kirsillä on laaja musiikkimaku. Hän kuuntelee iskelmää, poppia, tangoa ja joskus myös klassista musiikkia. Kansanmusiikkikin menettelee, jos sitä tulee radiosta. Kirsin mieleisiä esiintyjiä ovat Sillanpään lisäksi mm. Arja Koriseva, Katri Helena ja Mika Pohjonen. Aikoinaan myös Dingo oli Kirsin suosikki.

Ensimmäisen kerran Kirsi kuuli Jari Sillanpäättä tangomarkkinoiden karsinnoissa. Hän seurasi kisoja televisiosta. Kisat pidettiin Raisiossa, vuosi oli 1993 tai 1994. Sauli Lehtonen voitti silloin kisat. *Mulla pisti heti silimään se sen esiintyminen. Se kun eläytyi. Ja sitte tietysti mä tykkäsin heti sen äänestä.* Innostus tuli kuitenkin vasta hiukan myöhemmin. Kirsi muistaa sen hyvin. Tämä tapahtui helmikuussa 1995. Jari oli silloin keikalla eräässä ravintolassa. Paikalla ei ollut paljoakaan yleisöä. *Ja sitte niinku kiinnitti huomiota, kun mä oli siellä yhden mun kaverin kanssa, niin me istuttiin aika lähellä lavaa ja sitte siinä vaan seurattiin esiintymistä. Niin ja tietenki se kiinnitti huomionsa meihin.*

Ritva

Ritva on 44-vuotias naimisissa oleva kolmen lapsen äiti. Lapset ovat iältään 22, 21 ja 12 vuotta. Ritva asuu Keski-Suomessa. Ritva on käynyt kansakoulun, vuoden verran kauppakoulua sekä erilaisia kursseja. Tällä hetkellä Ritva toimii yksityisyrittäjänä siivousalalla. Ritvan harrastuksena on musiikin kuuntelu ja yleensä kaikki mikä liittyy musiikkiin. Lisäksi hän pitää käsillä tekemisestä. Hän on harrastanut mm. korukivenhiontaa. Tanssimassa Ritva käy ainakin kesäisin. Ritva kuuntelee radiota ja hänellä on melko paljon ohjelmia, joita hän seuraa: sunnuntaiamuisin Radio Suomi, Radio Keski-Suomen ohjelma *Toivon mukaan* sekä Radio Jyväskylän lauantaiohjelma *Toivo hyvä biisi*. Ritva lähettää näihin ohjelmiin toivomuksia. Musiikkitoiveita Ritva on harrastanut puolitoista vuotta. Lisäksi hän kuuntelee kilpailuohjelmia, mm. *Kuka mitä hä*.

Ritva kuuntelee etupäässä kotimaista iskelmää. Myös kansanmusiikki on hänen mielestään ”ok”. Sen sijaan taidemusiikista Ritva ei pidä ollenkaan, ja myös rockia hän kuuntelee vähemmän. 1970-luvulla Ritvan suosikkeja olivat Danny, Kisu ja Sammy Babitzin. Myös Ritvan aviomies pitää Sillanpäästä, *ei hän ainakaan mulle oo antanu toisin ymmärtää*. Ystävät sen sijaan ”katsovat vähän kieroon”. Heillä on toisenlainen musiikkimaku (ulkolaista ja vanhempaa

musiikkia). Ritvan sisar pitää Joel Hallikaisesta, tytär Heidi Kyröstä. Aiemmin Ritva on pitänyt myös jonkin verran ulkomaisesta musiikista, ja hän kuunteli aikoinaan mm. Tom Jonesia ja Cliff Richardia. Nykyään Ritva ei kuitenkaan enää kuuntele ulkomaista musiikkia.

Ritva kuuli ensimmäisen kerran Jari Sillanpäätä tämän voitettua tangokuninkuuden vuonna 1995. *Mä ajattelin heti, että kun hän levyttää ensimmäisen levyn, niin tuon minä haluan saada ton levyn ja sitte mä haluan nähdä hänet livenä. Ääni oli valtavan komea. Ja sitten niin hänen tää ulkoinen, tää kokonaisuus oli semmonen, että sen huomaa, että tässä on jotain.* Innostus alkoi näin jo tästä ensimmäisestä kuuntelukerrasta.

Tiivistetysti haastateltujen taustatiedot voidaan esittää seuraavassa taulukossa (Taulukko 1):

Nimi	Sukupuoli	Ikä	Koulutus/Ammatti	Perhe	Mielimusiikki
Anita	N	45	Autoemäntä	Naimaton	iskelmä
Katri	N	52	Lastenhoitaja, tällä hetkellä kotiäitinä, maatalan hoito	Naimisissa, 4 lasta	iskelmä, operetit
Anu	N	41	Keittäjä/Lastenhoitaja, tällä hetkellä työttömänä	Naimisissa, 2 lasta	vanha tanssimusiikki
Liisa	N	16	Lukiolainen	Isä, äiti, veli 11-v.	Jari Sillanpää
Arto	M	39	Kirvesmies/Eristäjä	Avoliitossa	tanssimusiikki, klassinen musiikki
Suvi	N	14	Peruskoululainen	Isä, äiti, veli 27-v.	tanssimusiikki
Kirsi	N	33	Ylioppilas, tällä hetkellä työ-kokeilussa kehitysvammaisten avustajana	Naimaton	iskelmä, pop
Ritva	N	44	Yksityisyrittäjä siivousalalla	Naimisissa, kolme lasta	iskelmä

Taulukko 1 Yhteenveto haastatelluista.

Ihailijat ovat suurimmaksi osaksi naisia. Iän suhteen he muodostavat kuitenkin melko heterogeenisen joukon, jonka ikähaitari ulottuu 14 vuodesta 52 vuoteen. Yhdistävänä tekijänä ihailijoilla näyttää olevan suhteellisen yhtäläinen musiikkimaku. Kaikkien mielimusiikkiin kuuluu iskelmä ja vanha tanssimusiikki, tosin Liisa ilmoittaa mielimusiikkikseen ainoastaan Jari Sillan-

pään. Vaikka myös taidemusiikkia, kansanmusiikkia ja hengellistä musiikkia kuunnellaan, osoittautuu iskelmä kuitenkin selvästi suosituimmaksi musiikinlajiksi. Vanhemmilla vastaajilla myös muu perhe ja tuttavapiiri pitää yleensä Jari Sillanpäästä, vaikka heidän kiinnostuksensa tähän populaarikulttuurin ilmiöön ei olekaan niin suurta. Myös haastateltujen nuorten vanhemmat pitävät Sillanpäästä, vaikka eivät yhtä paljon kuin nuoret itse. Nuorten kaveripiireillä on sen sijaan aivan toisenlainen musiikkimaku.

Näin pienen haastattelujoukon tuloksia ei tietenkään voida empiirisesti yleistää. Kuitenkin tuloksissa näkyy eräs mielenkiintoinen musiikkimakuun liittyvä ilmiö. Kuten Salminen (1991) selvityksessään musiikkimaun yhteydestä erilaisiin sukupolviin toteaa, ei pirstoutuneen maun sukupolvelle (s. 1970 lähtien) enää löydy yhteistä musiikillista nimittäjää. Myös iskelmä, jota pidetään perinteisesti hiukan vanhemman kuuntelijaryhmän musiikkina, onkin löytänyt tiensä myös nuorten pariin.

4. JARI SILLANPÄÄ JA IHAILIJAT

Tutkimuksen empiirinen osa keskittyy tarkastelemaan teoriaosuudessa kuvattuja kysymyksiä ja ilmiöitä erityisesti Jari Sillanpään ja hänen ihailijoidensa näkökulmasta. Olen jakanut tutkimuksessa kokoamani empiirisen haastatteluaineiston seuraaviin erillisiin teemoihin:

- iskelmätähden persoona
- laulujen sanoitukset
- populaarituotteiden käyttäminen
- keikka- ja konserttikokemukset
- ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus
- faniyhteisö

Vaikka yksi teemoista keskittyy siis erityisesti siihen, miten ihailijat käyttävät populaarikulttuurisia tuotteita arkielämässään, tarkoituksena on kuitenkin, että ajatukset populaarin kytkeytymisestä ihailijan arkielämään siivilöityvät myös muihin esitetyistä teemoista. Esimerkiksi ihailijoiden

kuvaukset Sillanpään persoonasta, hänen laulujensa merkityksestä ja keikkakokemuksista linkittyvätkin ihailijoiden omiin elämiin.

4.1 Jari Sillanpään persoona

Millainen on Jari Sillanpään persoona ihailijoiden silmin? Minkälaiseksi kuvataan hänen ääntään ja tyyliään? Millainen on tähden elämäntarinan merkitys ihailijalle? Millainen on Jari Sillanpään yhteys suomalaisuuteen?

4.1.1 Lauluääni

Lauluääni muodostaa osan tähden persoonasta. Sen tulee niveltä luontevasti kokonaisuuteen. Laulutekniikan täydellinen hallinta ei ole tärkeää, vaan pikemminkin äänen ilmaisuvoima. Ääni luo kuvaa laulajan autenttisuudesta. (Hennion 1990, 198-199.)

Anitan mielestä Sillanpään lauluääntä on vaikea kuvailla. *Mä oon niin huono musiikissa. Lämmin, pehmeä, tulee sydäimestä. Upeeta kuunnella. Kehittynyt hirveesti siitäkin ajasta mitä on kun tangokuninkaaks valittiin.* Jarin kappaleet eivät kuulostaisi hyvältä jonkin muun laulajan laulamana. (Anita.) Myöskään Kirsi ei ole mielestään perehtynyt lauluääneen liittyviin asioihin. Jarin laulaminen on selkeää, sanoista saa selvää. Ääni on pehmeä ja miellyttävä. (Kirsi.) Jarilla on luonnolliset äänen painotukset. Ääni ei ole pakolla tehtyä, vaan tulee sydäimestä. Lauluihin tulee sisältöä äänenpainotusten mukaan. Ei ole laulutyyliä, jota Jari ei osaisi tulkita. (Anu.)

Verrattuna esimerkiksi Eino Gröniin, Jarilla ei ole yhtä mukava ääni. Jarin ääni on hiukan erilainen. (Katri.) Jarilla on kaunis ja tumma äänenväri (Arto). Vahva, komea, upea ääni, semmoista keskitasoa, ei nouse mitenkään liian ylös tai alas. Jarilla riittää ääni. Jonkun muun laulamana kappaleet eivät kuulostaisi yhtä hyviltä. (Ritva.) *Jarin ääni on silleen et se pystyy kertomaan ilosta ja surusta.* Hänellä ei ole mikään perusääni. Ääni on tunteellinen, aika pehmeä

ja värikäs. Siinä on säilynyt sama sävy, mutta äänestä rupeaa ehkä kuulumaan rasitus ja vähän jonkinlaista väsymystä. (Suvi.)

Jarilla on hyvä ääni. Esimerkiksi joulunajan kirkkokonsertissa laulettu *Ave Maria* kuulosti niin hyvältä, että kylmät väreet kulkivat selkäpiissä sitä kuunnellessa. (Katri.) Lauluääni on mahtava, se menee niin syvälle, että äänikin koskettaa (Liisa).

Paljon puhetta on ollut siitä, miten pehmeästi Jari laulaa I -kirjaimen. Katrin mielestä tämä tuo kuitenkin ääneen seksikkyyttä. Jari yrittää kuulemma opetella sitä pois. Tämä on Katrin mielestä aivan turhaa, silloin nimittäin äänestä menee pois jotakin hyvin oleellista. (Katri.) Ruotsalaisuus kuuluu Jarin äänestä: se on jännä, ihanan kuuloinen, jännä vivahde. Liisa inhoaa ruotsin kieltä koulussa, mutta on nyt yrittänyt kuitenkin opiskella sitä. (Liisa.) Ällät tulevat esille jotenkin ovelasti ja se on mukavan kuuloista. Arto yrittää käyttää tätä ääntämistä myös omassa laulamissaan. (Arto.) Kuulostaa ihan suomalaiselta, ääntämisestä ei huomaa, että Jari on ruotsalainen (Suvi).

Laulutekniikka on kohdallaan ja kehittymistä on tapahtunut (Arto). Katri muistuttaa, että Jari sai aikoinaan täydet pisteet tuomareilta tangomarkkinoilla. Tämän lisäksi Katri tietää, että Jari on ottanut laulutunteja. Katrin mielestä ääntä ei saisi kuitenkaan kouluttaa liiaksi, koska silloin voidaan ampua helposti yli, ja äänestä tulee liian kireän kuuloinen. Esimerkiksi Tapani Kansan laulaminen kuulosti aivan erilaiselta 1960-luvulta kuin mitä se on tänä päivänä. 1960-luvulla ääni nimittäin kuulosti paljon paremmalta. Laulunopiskelu onkin hyödyllistä lähinnä sen takia, että oppii esimerkiksi oikeanlaista hengitystekniikkaa ja jaksaa laulaa paremmin, ääni kestää. Se on siten lähinnä itsensä huoltamista. Laulutekniikan kehittämistä ei saisi kuitenkaan tulla pääasia, koska silloin se kuuluu laulusta kireytenä, mikä ei kuulosta hyvältä. (Katri.)

Tähden lauluääni on usein niin itsestään selvä asia, että sitä voi yllättäen olla hankala kuvailla. Ääni onkin jotakin, joka pikemminkin tunnetaan: se joko on hyvä tai sitten ei ole. Ääni on niin abstrakti asia, että siitä on vaikea saada otetta. Jari Sillanpään ääntä ihailijat kuvaavat ennen kaikkea lämpimäksi, pehmeäksi ja suoraan sydäimestä tulevaksi. Tähän liittyy ajatus äänen ja samalla myös esittäjänsä aitoudesta. Hän on täydestä sydäimestään ja täysillä mukana tekemisessään eikä näyttele. Äänellä on myös yhteyksiä kehollisuuteemme. Ääni voi koskettaa ja se voi

saada aikaan erilaisia ruumiillisia tuntemuksia, kuten kylmiä väreitä. Laulutekniikan täydellinen hallinta ei ole keskeistä, vaan äänen ja esittäjän ilmaisullisuus. Muutama ihailija toi esille Sillanpään laulussa kuuluvan ruotsalaisen aksentin, joka onkin mielenkiintoinen seikka. Äänestä on kuultavissa se, ettei Sillanpää ole täysin suomalainen. Ihailijat pitävät tätä seikkaa kuitenkin jännittävän ja eksoottisen kuuloisena, mikä tuo rikkautta lauluääneen.

4.1.2 Tyyli

Yhtä lailla tyyli kuin äänikin niveltyy laulajan persoonaan. Tyyli kattaa laulajan ulkonäön, pukeutumis- ja esiintymistyylin. Laulajan on kyettävä herättämään kiinnostusta jo pelkällä läsnäolollaan. Tyyli muodostaa esittäjänsä julkisivun. (Hennion 1990, 199-200.)

Ulkonäkö

Jarin ulkonäkö on hyvä. Hän on charmikkaan näköinen nuori mies. (Anita.) Jari on hauskanäköinen nuori mies. Jari ei ole samalla tavalla komea kuten esimerkiksi ennen muinoin näyttelijät Clark Gable tai James Dean. Jari on enemmänkin *nökkö*. Hän herättää Katriissa lähinnä äidillisiä tunteita. Tulee tunne, että tekisi mieli rutistaa ja halata. (Katri.) *Jarin ulkonäkö: ei merkitse minulle mitään yleensäkkään, vaan ihmisen sisin. Täytyy kyllä sanoa, että huomattavasti huonomminkin eväillä varustettuja esiintyjiä on ollut.* (Anu.) Jari on komea, suloinen ja miehekäs (Liisa). Jari on komea (Arto). Jari on komea ja miehekäs. Hänessä on jotakin vivahteita naisellisuudesta, *koska mä en voi sanoa sitä, että Jari olis niinkun sillä tavalla miehisellä tavalla mies.* (Kirsi.) Jari on miellyttävän ja miehekkään näköinen (Ritva). Jari on aika erikoisen näköinen. *Monikaan suomalainen ei ole sellanen samalla aikuisen ja samalla sellasen viattoman pikkupojan näkönen.* Jotkut väittävät Jaria liian painavaksi, mutta kyllä ne ovat lihaksia, mitä hän saa siellä keikalla ollessaan. Jari on myös komea. (Suvi.)

Pukeutuminen

Pukeutuminen on tyylikästä. Ei mitään repaleisia. (Anita.) Jari pukeutuu hyvin. Katri pohtii mahtaako hän itse valita vaatteensa. Pukeutuminen on aina tilanteeseen sopivaa. (Katri.) Vaatetus on ok. Jari vaihtaa illan aikana useammat vaatteet. Ei mitään pröystäilyä, vaan siistiä ja asiallista. *Rumat ne vaatteilla koreilee.* (Anu.) Pukeutuu siististi (Liisa, Ritva). Pukeutuminen on tyylikästä (Arto) ja rentoa (Suvi). Pukeutuu hyvin, valitsee vaatteet hyvin. (Kirsi.)

Esiintymistyyl

Esiintymistyyl

vaikuttaa hyvin keskeisesti siihen, millainen kuva tähdestä muodostuu. Seuraavassa käsitellenkin tarkemmin haastateltujen kuvauksia siitä, millainen Jari Sillanpää on lavalla ollessaan.

Jarin elekieli ja katsekontaktit ovat hyvät: 95% luonnollista esiintymistä ja 5% flirttiä. Tämä kuuluu asiaan ja on asiallisesti tehtyä, mutta samaa ei voi sanoa Hallikaisesta. Jari liikkuu luonnollisesti lavalla, monet artistit eivät tätä osaa eivätkä ymmärrä liikkumisen merkitystä eikä heidän fyysinen kuntonsakaan tätä kestäisi. Jari käyttää paljon pieniä eleitä, on ilmeikäs. Jarilla on huumori mukana. (Anu.) Välillä tulee tunne kuin katselisi pikku poikaa, kun Jari hyppii siellä lavalla ja antaa lantion heilua (Liisa).

Jari saa yleisön mukaan (muutkin artistit tietysti saavat), Jarilla vain on oma tapansa. Jari keikkailee paljon ja se on tärkeä asia. Hän on lavalla jännä, puhuu laulujen välissä ihmisten kanssa. Katsekontakti on hirmuisen tärkeää. Jari huomioi myös vanhukset ja lapset. Hän käy useasti kättelemässä yleisönsä. *Niinku joulukonserteissa ja tuolla missä niinku yleisö istuu. Hänhän käy, kiertää välillä lenkin ja laulaa siellä ja kattelee että onko tuttuja ja sit ku on yleensä tuollaki niin rivin päästä alottaa ja tervehtii.* (Anita.)

Jari on hyvä esiintyjä, hän huomioi yleisönsä. Jari on monipuolinen, hän esittää myös muuta kuin perinteistä tanssimusiikkia, esimerkiksi Elvistä. Hän kykenee muuntautumaan ja tähän tarvitaan hyvää mielikuvitusta ja ideoita. Jari on kuin mustekala, jolla on lonkeroita vähän joka

puolella. Pohtiessaan millainen Jari olisi näyttelijänä Katri pohtii, että Jarista voisi löytyä samanlaista karismaa kuin Tauno Palosta. Nykyään ei vaan varmaan kukaan voi saavuttaa samanlaista asemaa elokuvassa kuin mitä Palolla oli aikoinaan. Jarin vahvuutena on se, että hän saa yleisön hyvälle tuulelle. Hän on aidosti mukana ja jakaa huomiotaan kaikille. Nimikirjoituksia jakaessaan hän vaihtaa sanasen kaikkien kanssa. Hän ei teeskentele, hän tekee selvästi sitä mistä pitää ja on siinä mukana täysillä. Siksi hän varmaan jaksakin. Jari on tavallinen eikä diivaile. (Katri.)

Näkee, että Jari nauttii työstään. Hänellä on eväitä paljon muuallekin, on varaa mistä valita. Jari on kertonut eräässä tv-ohjelmassa, että ennen esiintymistä hän ikään kuin avaa kanavan, jonka läpi antaa virrata hyvää oloa, positiivista energiaa. Tämän voi Anun mielestä aistia ja tuntea itsekin. Jarille voisi sopia myös jokin psykologian alan ammatti. Jari nauttii suorasta kontaktista yleisön kanssa. Hän on kuin kaveri. Jos vertaa Jaria esimerkiksi Tauno Paloon, voi sanoa, että kummallakin on karismaa, mutta Paloa ei voisi kuvitella kaveriksi niin kuin Jarin voi. (Anu.)

Jari on ihana, laulaa hyvin, hänellä on mahtava ääni. Jari pistää itsensä peliin, hyppii ja riehuu lavalla, nauraa ja heittää vitsiä, hän saa yleisön mukaan. Jari katsoo silmiin, yleisöönkin välittyvä hyvä meininki. Jari on aito, hän saa yleisön mukaan. Hän osaa semmoisen pienen flirtin yleisön kanssa. Jari on ilmeikäs. Hän ei mene solmuun, vaikka laulaisi väärin, vaan osaa ottaa asian huumorilla. (Liisa.)

Jari on monipuolinen, häneltä löytyy nopeita ja hitaita kappaleita, suomeksi ja englanniksi ja vaikka millä kielellä. Jarin rikkaus on se, että hän voi esittää minkälaisen kappaleen tahansa ja se tuntuu sopivan hänelle. Lavalla Jari on kuin pikkupoika, joka on iloinen siitä, että on päätenyt keskelle huomiota. Hän tekee pientä jäynää yleisölle ja heittää päälle makeat naurut. Jarin ja yleisön välillä on lämmintä vuorovaikutusta. Jos Jari huomaa, että joku on ottamassa valokuvaa, niin hän pysähtyy juuri siihen poseeraamaan. Jari katselee yleisöä tasapuolisesti ja sanoo esimerkiksi "ai tekin olette täällä". Konserteissa on ehkä hiukan kylmempi tunnelma, keikoilla tunnelma on tiiviimpi. Kun Suvi oli katsomassa Seinäjoella *Aspects of Love* -musikaalia, niin hänestä tuntui kuin Jari olisi todella ollut se näytelmän Alex, hän eläytyi rooliinsa niin täysin. (Suvi.) Jari osaa tulkita hyvin. Hän menee mukaan ja kuulija aistii sen myös. (Kirsi.)

Jari ei yritä jäljitellä ketään, hän on oma itsenäinen persoona. Lavalla liikkuminen toimii Jarilla hyvin. Hänelle ominaista on veijarimainen ote: *kun me viedään sit näitä tuliaisia ja hän ottaa ne kaikki siinä sen, hän laulaa samalla, se laulu ei mene ollenkaan siitä niinku sekasin eikä häirihte, päinvastoin hän kokee niinku semmosen, että hän esiintyyki aivan tutuille.* Voisi kuvitella, että jos yleisöä olisi vähän ja he olisivat vieraita, voisi myös esityksestä tulla helposti lattea. Jari saa yleisöltä paljon. Ritva muistelee Isto Hiltusen joulukonserttia, jossa tunnelma oli ollut lattea: oliko syynä vähäinen yleisömäärä vai liian vähäinen harjoittelu? Jos Jari olisi ollut siellä, olisi meininki ollut toisenlainen. Ritva vertaa Jaria myös Mika Pohjoseen. Pohjonen on lavalla kuin ”tatti”, ei liiku suuntaan eikä toiseen. Hän kääntää selkensä valokuvan ottajille, eikä välttämättä jää antamaan nimikirjoituksia keikan jälkeen. (Ritva.)

Ihailijat näkevät Jari Sillanpään miehekkäänä miehenä, jossa on toisaalta myös jotakin pehmeää ja naisellista. Tämä sopii yhteen Niemelän ja Lehtosen (1997) näkemyksiin suosituista esittäjäpersoonallisuuksista. Miespuolisissa suosikkiesiintyjissä näyttää heidän mukaansa yhdistyvän sekä miehekkyyttä että herkkyyttä ja haavoittuvaisuutta. Jarissa yhdistyy myös asiallinen aikuinen mies ja vallaton pieni poika. Tässä mielessä hän onkin monenlaisille tulkinnoille avoin ilmiö. Sillanpään pukeutuminen ei saa ihailijoilta kovin paljon kannanottoja. He toteavat vain, että se on asiallista, tyylikästä ja siistiä. Se näyttää sopivan hyvin esittäjälleen ja samalla myös yleisemmin koko iskelmägenren perinteeseen.

Vuorovaikutuksen merkitys korostuu tähden esiintymisessä. Vuorovaikutus toimii molempiin suuntiin, sillä yleisö on erittäin tärkeä tekijä illan onnistumiselle. Haastateltaville ovat tärkeitä Jarin monipuolisuus, tavallisuus, aitous, positiivisuus, tasapuolisuus ja avoimuus. Sillanpää on kuin kaveri ihailijoilleen. Tavallisuus ja aitous ovat perinteisesti suomalaisuuteen liitettyjä ominaisuuksia. Sen sijaan monipuolisuus ei ole yleensä iskelmätähden liitetty asia. Tässä mielessä Sillanpää ehkä poikkeakin tyypillisestä suomalaisesta iskelmätähdestä. Hän kokeilee monenlaisia musiikinlajeja ja laajentaa jatkuvasti repertuaariaan. Ehkä tällainen rajojen rikkominen liittyy myös yleisemmin nykyaikaan, sellainen onnistuu helpommin nyt kuin aikaisemmin. Avoimuus on myös uusi arvostettava ominaisuus, vaikka iskelmätähdet ovat kyllä aiemminkin tilittäneet tuntojaan julkisuudessa. Sillanpään kohdalla avoimuus tarkoittaa kuitenkin pikemminkin tunteiden avointa näyttämistä. Liikuttavissa tilanteissa hän uskaltaa itkeä, mikä on uutta suomalaiselle miehelle. Positiivisuus on ominaista Sillanpäälle. Iskelmän tarkoituksena on ollut

osittain aiemminkin “ilosanoman levittäminen”, mutta Sillanpään kohdalla tämä korostuu. Haastateltavat kuvaavat Sillanpään levittävän iloista oloa ympärilleen. Myös tähän voi toisaalta olla oma merkityksensä myös ajankohdalla. Etenkin 1990-luvun alkuvaiheissa Suomessa kärsittiin lama-ajasta, ja tällaisen ankean ajan keskellä iskelmä voi tarjota paitsi lohtua, myös positiivista energiaa, joka auttaa jaksamaan arkea paremmin.

4.1.3. Elämäntarina

Elämäntarina on yksi hyvin keskeinen elementti tähden persoonassa. Elämäntarina muodostaa kertomuksen, johon sisältyy vaikeuksia ja myös onnistumisia. (Hennion 1990, 200-202.) Elämäntarina on jotakin sellaista, josta ihailijat ovat kiinnostuneita. Ensinnäkin tieto tähden elämänvaiheista on yksi osa omaa asiantuntijuutta. Ihailijalle on tärkeää tietää, mitä vaiheita tähti on joutunut käymään läpi, ja miten hän on kokenut nämä erilaiset vaiheet. Toisaalta elämäntarina voi tarjota myös samaistumiskohteen. Se voi sisältää hyvinkin samantapaisia kokemuksia, mitä ihailija on itse joutunut käymään läpi. Näkökulma voi näin vaihdella sen mukaan, tarkastellaanko elämäntarinaa puhtaasti tähden kokemana vai sekoittuuko mukaan myös omia kokemuksia.

Jari Sillanpään elämäntarinan värikästä kuvausta on löydettävissä hänestä kertovassa *VeiJari* -kirjassa (Heiskari, 1996). Kaikki haastattelemani henkilöt omistavat kyseisen kirjan, joten he olivat hyvin selvillä niistä koettelemuksista, joita Sillanpää on elämänsä aikana kohdannut.

Jarilla on ollut kova pyrkimys eteenpäin. Mallinuraakin hän kokeili, mutta onneksi päätyi musiikkialalle. Jarilla on *vissiin ollu aika paljoki vaikeuksia, mutta niistä ei oo varmaan puhuttu silleen. Mutta kovan tahon voimalla on vaan päässy siitä eteenpäin. Ei oo antanu periks.* (Anita.)

Tuntuu, että Jarilla on ollut vaikeuksia ehkä liikaakin, toivottavasti nyt on edessä vähän helpompi elämänvaihe. Jokaisella on tietysti ongelmia, *en mä usko et mitään niin suurt ku Jarilla on, ehkä nyt tietysti jokapäiväset ongelmat, jotkut vaikeet kokeet tai joku masennus tai joku, mut ei se kuiteskaan oo niin paha ollu ku Jarin koulukiusaus tai...* (Suvi.)

Vaikeutena Jarilla on se, että kun on niin suosittu on hankalaa suojata oma yksityisyys. Katri on tähden elämäntarinasta perillä, mutta ei kohdista huomiota niinkään siihen, millaisia ongelmia tämä on kokenut ennen julkisuuteen pääsemistä. Pikemminkin ongelmia aiheuttaa itse julkisuus. (Katri.)

Jari on oppinut asioita kantapään kautta. Vuonna 1998 *Kiusattujen ry* myönsi Jarille kiitospokaalin hänen tekemästään työstä ja avoimesta asian kertomisesta. Anu samaistaa itseään paljolti Jariin, koska myös Anua on kiusattu koulussa lihavuuden takia. *VeiJari* -kirjaa lukiessaan Anu on käynyt varmasti läpi myös omia tunteitaan. Jari on osannut kääntää asian positiivisuudeksi elämässään. On hienoa, että Jari puhuu näistä asioista avoimesti. Hän ei todellakaan laita terapeutisia taitojaan vakan alle, vaan puhuu tunteistaan julkisesti. Henkisen tuen ryhmän vetäjänä Anu on kaivannutkin tätä ihmisläheistä puhetta elämän tilanteista. *Ehkä olen löytänyt itsellenikin varmuuden omasta elämäntyöstäni, vaikka olenkin työtön. Voin kääntää työttömyyden positiivisuudeksi ja viedä osaltani minulle tärkeää asiaa eteenpäin.* (Anu.) Myös Liisa samaistaa itseään Jarin elämäntarinaa. *Mä oon niinku iteki ollu koulukiusattu silleen pienempänä niin siis niinku se on luonut uskoa silleen ja tota niinku lohduttanu paljo ja silleen auttanu niinku uskomaan omiin asioihin.* (Liisa.) Myös Ritva on aikoinaan kokenut koulukiusauksen omalla kohdallaan, *mä oon joutunu kokemaan ite ihan sen saman.* Jari sai tyrmyksen tango-markkinoilla, jolloin hänelle sanottiin suurin piirtein, että sinusta nyt ei ainakaan ole mihinkään. Myös laivoilla työskennellessään Jari koki tyrmyksen, kun yritti päästä laulamaan karaokea. Ehkä Jari on saanut näistä uskoa huomiseen, sellaista näyttämisen halua, että "hei täältä tullaan". (Ritva.)

Jari on hakenut ja hakee edelleen omaa paikkaansa, eikä tämäkään varmaan ole vielä se lopullinen päämäärä. Yksi Jarin suosion salaisuus voi olla juuri se, että vaikka Jari on saavuttanut paljon niin kuitenkin hän julkisesti puhuu siitä, että ei ole löytänyt vielä paikkaansa ja hakee sitä edelleen. Jariin voi tällöin samaistua. *Se on sellainen juttu, että sitä tietää, että on niitä ns. terveilläkin, jotka niinkun hakee sitä paikkaansa, ja että on ongelmia, ihmissuhteita ja yleensä.* (Kirsi.) Julkisuuden henkilön on myös helpompi kertoa vaikeuksistaan. *Jokaisella ihmisellä on niitä vaikeuksia ja sitte ehkä tuossa vaiheessa ku pääsee tolleen pinnalle, niin on helpompi sitten kertoa, kertoa tota niin, ei tavallinen ihminen niitä kerrokaan sillä lailla että...* (Arto.)

Tähden elämäntarina voidaan kokea hyvin monella tavalla. Tähän vaikuttavat ihailijan oma persoona ja hänen elämäkokemuksensa. Joskus tähden kokemat vaikeudet voivat tuntua myös ylivertaisilta. Ihailijasta saattaa tuntua, ettei hänellä itsellään ole noin vaikeita asioita elämässään. Samalla ihailija toivoo, että tähti voi nyt elää parempia aikoja. Ihailija voi myötäelää tähden vaikeita kokemuksia. Tähän viittaa myös Bourdieu (1984) kuvaillessaan populaarille tyyppillisiä piirteitä. Bourdieun (1984, 32-33) mukaan populaarilla yleisöllä on halu osallistua peliin ja tunnistaa roolihenkilöiden ilot ja surut sekä huolehtia heidän kohtaloistaan. Ihailunsa kohteeseen vahvasti sitoutunut fani voi myös todella ajatella ja kokea elämäntarinan tähden perspektiivistä.

Mikäli ihailijalla on kuitenkin myös omia hankalia elämäkokemuksia, voi hän samaistaa itsensä tähteen ja hänen kokemuksiinsa. Toisaalta tässä on myös yksi avain suosioon. Julkisuus ja suuren suosion saavuttaminen ovat välineitä, joiden avulla on helpompi tuoda esille kohtaamiaan ongelmia. Tähti on tasavertaisessa asemassa ihailijoidensa kanssa. Hän on tässä mielessä kuin yksi meistä, vaikka olisi miten suosittu tahansa. Kaikilla on omat ongelmansa, mutta vaikeuksista selviäminen luo uskoa asioihin ja kuvaa samalla myös suomalaiselle tyyppillistä sisukkuutta. Elämäntarina voikin sisältää monenlaisia arvoja, joita ihailija pitää tärkeinä.

4.1.4 Jari Sillanpää ihmisenä ja miehenä

Kuvaukset Jari Sillanpään äänestä, elämäntarinasta ja tyylistä muodostavat yhdessä kuvan hänen persoonastaan. Tähän kuvaan sekoittuvat ihailijoiden omat elämäkokemukset sekä eräänlainen "cocktail" Sillanpään todellisesta minästä ja roolimistä. Tämän takia onkin mielenkiintoista nähdä, millä tavalla ihailijat kuvaavat Sillanpään persoonaa ihmisenä ja miehenä, jolta on riisuttu esiintyjän rooli pois.

Katri on hiukan varovainen vastatessaan kysymykseen, millainen Jari on hänestä ihmisenä ja miehenä. Hän ei voi mielestään tietää, millainen Jari todellisuudessa on. Kuitenkin esimerkiksi lehtijuttujen mukaan Jarille on perhe hyvin tärkeä. (Katri.) Myöskään Arto ei oikein osaa sanoa, millainen Jari on. Kuitenkin hän on varmaankin mukava, rehellinen ja sympaattinen. (Arto.)

Minähän en tunne. Se mitä olen kuullut, lukenut ja nähnyt niin positiivinen, ihmiskeskeinen ja taiteellinen: mielialat ja tunnelmat voivat sahata laidasta laitaan. (Kirsi.)

No ihmisenä mitä me ollaan tuolla nähty ihan miellyttävä, kerrassaan miellyttävä. Ottaa ihmisen ihan niinku kaverina. Mehän ollaan niinku kavereita siinä, että ihan kerrassaan hyvä pakkaus. Miehenä on varmaan semmonen jämpä, rehellinen ja kantaa vastuunsa. (Anita.)

Jari on mukava, ihana, turvallinen, veljellinen kaveri. Anu toivoo sydämestään hänelle kaikkea hyvää, ja sitä ettei kukaan rasittaisi häntä liikaa. Jari on inhimillinen ihminen ja hänellä on oikeus olla rauhassa, *lehdistö varokoon juttujaan. Jariin ei voi olla ystävyttymättä, onneksi Jari ei ole liian ystävällinen kaikkien kanssa, koska siitä ei tulisi mitään, hengitysrako pitää olla. Jari on tuonut monipuolisuutta, aitoutta ja paljon muuta. Toivottavasti hän ei jätä koskaan Suomessa esiintymistä: onhan hänellä ovet auki ja varmasti monta upeaa unelmaa vielä toteuttamatta.* Jari on kuin veli, hän on tasavertainen. Anulle tulee usein sellainen tunne, että hän haluaisi suojella Jaria jotenkin. (Anu.)

Jari on ystävällinen, kiltti, avoin ja huumorintajuinen. *Varmaan silleen niinku ois aivan mielettömän ihana ystävä ja tota sehän on herkkä.* (Liisa.) Jari ottaa kaikki huomioon. Hän on tavallaan epäitsekäs, mutta osaa kuitenkin suoda itselleen lepohetket. Jari on hellä, lämmin ja välittävä. Hän voisi olla mies, jonka joku anoppi tahtois tyttärensä mieheksi. Jari voisi olla ehkä uskollinen ja rakastava aviomies. Jari on sukurakas, perhe on hänelle tärkeä. Hän uskaltaa lähteä kokeilemaan kaikkea erilaista ja onnistuu siinä. (Suvi.)

Vastausten suhteen tapahtuu näin jakoa kahteen. Osa vastaa epäröiden kysymykseen, koska he eivät voi tietää millainen Sillanpää on todellisuudessa. Apuna ovat tällöin lähinnä mielikuvat, jotka välittyvät Sillanpään henkilökohtaisesta tapaamisesta, keikka- ja konserttikokemuksista, hänestä kirjoitetuista lehtijutuista sekä yhdistelmästä, joka syntyy hänen lauluäänestään, tyylistään ja elämäntarinastaan. Toinen puoli ihailijoista taas vastaa kysymykseen epäröimättä. Myös heillä apuna kuvan muodostamiseen Sillanpään persoonasta toimivat edellä kuvatut seikat. Tähti onkin siten olemassa intertekstuaalisesti erilaisten tekstien välityksellä, joista ihailijat tekevät omat tulkintansa (Fiske 1989 ja 1991). Vaikka ihailijat näkevät ainoastaan Jari Sillan-

pään julkisivun erilaisten tekstien ja Sillanpään henkilökohtaisen tapaamisen välityksellä, kokee osa ihailijoista hänet kaverikseen.

4.1.5 Jari Sillanpää ja suomalaisuus

Iskelmätähtien ihailussa ovat näyttäneet olevan keskeisellä sijalla tähtien edustamat suomalaiset arvot (mm. Lähteenmaa 1989, Lehtonen & Niemelä 1997, Ohrankämmen 1997). Suositut artistit ovat usein olleet ihailijoiden mielestä tavallisia ja rehellisiä. Jari Sillanpään kohdalla kysymys suomalaisuudesta on erittäin mielenkiintoinen, sillä Sillanpää on itse kotoisin Ruotsista, jossa hän on asunut lähes koko ikänsä. Myös Sillanpään ääntämisestä kuultaa hiukan vieras aksentti. Ihailijoiden vastauksissa Jari nähdäänkin toisaalta suomalaisuuden ilmentäjänä, mutta toisaalta taas ei.

Ei Jari varmaankaan ole ihan tyypillinen suomalainen. Ei hän olisi varmaan pärjännytkään, jos ei olisi ollut Ruotsissa. Hän on saanut sieltä jotakin lavaesiintymiseensä. Suomalaiset ovat hirveän jäykkiä, mutta Jari ei ole sellainen. (Anita.)

Kyllä Jari on perussuomalainen. Suomalaisuuteen kuuluu se, että on tavallinen. Lisäksi Jari on muuttanut Suomeen ja haluaa tehdä täällä töitä. (Katri.) *Ei kai siinä paljo eroa ole* (Liisa). Jari omaa suomalaisen luonteenpiirteen, sisukkuuden, periksi ei anneta (Ritva).

No ehkä Jari on vähä puhelias perussuomalaiseks, mutta sillä on sellanen pilke silmäkulmassa jos se tekee jotain pahaa niin seki on vaan silleen ehkä just veijarimaisuutta, et se on sellanen niinku suomalaiset on hilpeitä ja vähä hulluutta kuiteski sellanen asiallinen. (Suvi.) Kyllä Jari on suomalainen, mutta kasvatus ja ehkä ruotsalaisuus tuovat häneen avoimuutta elämän kokemusten rinnalla (Anu). *Oikeestaan se on niinku ilosen rempsee, että se nyt ei oo kyllä ehkä sitä perin suomalaista kylläkään, et se on jotain tuota muuta. Ei toista semmosta esiintyjää oo, joka noin ilosesti jaksaa aina, ainakaan miespuolella.* (Arto.) Jos Jari olisi asunut koko ikänsä Suomessa, niin ei hän olisi varmaankaan sama Jari. Hänessä on vivahteita sekä suomalaisuudesta että ruotsalaisuudesta. Perussuomalainen on juntti negatiivisessa mielessä, Jarista ei löydy sellaista. Positiivista suomalaisessa mieheessä on se, että hän pitää yleensä sanansa.

Suomalaiselle miehelle tunteiden näyttäminen on vaikeaa, siinä mielessä Jari ei ole perussuomalainen. (Kirsi.)

Ihailijat liittävät Sillanpään tiettyjä suomalaisia arvoja. Sisukkuus ja tavallisuus ovat asioita, joita suomalaiset pitävät tärkeinä. Toisalta Jari omaa myös piirteitä, joita ei yleensä liitetä suomalaisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi iloisuus, tunteiden näyttäminen avoimesti ja puheliaisuus. Ihailijoiden mielestä Jari ei ole myöskään jäykkä tai juntti, joita pidetään yleensä suomalaisten negatiivisina ominaisuuksina.

4.1.6 Onko ketään Jari Sillanpään veroista?

Pyysin ihailijoita myös miettimään, löytyykö Suomesta esiintyjää, jolla olisi samanlaisia ominaisuuksia kuin Jari Sillanpäällä. Lisäksi pyysin heitä kertomaan, mitä uutta Sillanpää on mahdollisesti tuonut suomalaiseen iskelmään, ja miten hän eroaa muista iskelmätähdistä. Ihailijoiden omien Sillanpää -kuvausten lisäksi käytin apunani ennalta laadittua listaa Jari Sillanpään ominaisuuksista (Katso liite 2). Tämän listan olin kerännyt muutamasta Sillanpäästä kertovasta lehtiartikkelista. Ensiksi ihailijan täytyikin arvioida, miten kuvatut ominaisuudet sopivat Jariin, ja tämän jälkeen miettiä, sopisivatko ne johonkin toiseen artistiin.

Katrin mielestä Jariin ei sovi kuvaus vahvasta ja itseensä luottavasta henkilöstä. Katri ei ole lukenut mistään tämän suuntaisia kommentteja, mutta hän jotenkin aistii sen esimerkiksi tanssipaikalla. Onhan Jari sitä paitsi sanonut jännittävänsä aina esiintymistä ennen kuin hän astuu lavalle. Sinne tultuaan hän saa kuitenkin yleisöltä voimaa ja jännitys haihtuu. Tietysti keikatkin ovat erilaisia, kahta samanlaista ei ole. Myös yleisöllä on vaikutuksensa. Tällä hetkellä ei Suomesta löydy ketään toista, johon nämä kaikki kuvaukset sopisivat. Toisaalta Hallikaiseen ne voisivat ehkä sopia. Hän on varmaankin myös herkkä ja näyttää tunteensa, mutta onko hän seksikäs? Hallikainen on naimisissa ja tämä vaikuttaa varmasti asiaan. Hän on siinä mielessä erilainen kuin Jari. Hallikaisen kappaleet ovat myös Katrin mielestä lähestulkoon kaikki samanlaisia, toisin kuin Jarilla. (Katri.)

Jariin sopivat kaikki listan kuvaukset. Ne voisivat kuvata myös Arja Korisevaa tai Olavi Virtaa. Arja Korisevasta *toiset sanoo kyllä, että se sen ilosuus on vähä jo teeskentelyä, mutta en tiedä sitten, eihän sitä voi tietää, Jaristakaan sitten että..* (Arto.)

Kirsin mielestä listan kuvaukset sopivat Jariin. Nöyryys on tärkeää, *jos rupeaa liikaa tekemään ittestänsä jotakin niin ei silloin pitkälle pääse.* Jarin itseluottamuksesta Kirsi toteaa, että *kyllä kai se pikkuisen on oppinut luottamaan itseensä pikku hiljaa.* Joskus tulee mieleen pellehermanni, kun katselee Jarin esiintymistä. Hän saattaa innostua pelleilemään lavalla oikein kunnolla. Tämä tapahtuu luontevalla tavalla eikä tunnu millään tavalla näyttelemiseltä. Ystäviä Jarilla ei ole paljon, mistä hän ei voi syyttää kuin itseään. Sillanpäällä on nimittäin liian kiireinen aikataulu. Kuvaukset voisivat sopia myös Arja Korisevaan. (Kirsi.)

Listan kuvaukset sopivat Anitan mielestä Jariin. *Artistina on tämmönen justtiinsa että reilu ja rehellinen ja jos ei oo reilu ja rehellinen, niin siitä ei tuu mitään tuolla ainakaan missään tanssipaikeilla. Pitää olla silleen, että yleisö luottaa artistiin.* Jari on sellainen, että pitää lupauksensa. Merkitystä on myös sillä, että Jari on poikamies. *Kyllä varmaan kun sanottas hän menis naimisiin, niin kyl se joihinki ihmisiin vaikuttas. Mutta ei meillä oo kyllä minkäänlaisia mahdollisuuksiakaan. Mutta tota, kyllä se varmaan johonki vaikuttaa, riippuu miten rupeaa käyttäytymään ja vaimo tulis sit siihen sättimään meitä. Se avioliitto ei kyllä kestäis. Kyllä se haihattelijoita karsii. Meillehän on sama meni tai ei, käyään kuuntelemassa ja sillä siisti.* (Anita.)

Kuvaukset sopivat Jariin. Ne voisivat sopia yksiin myös Arja ja Eija Korisevan sekä Heidi Kyrön kanssa. Ketään miespuolista artistia ei kyllä tule mieleen. (Ritva.) Toista samanlaista artistia kuin Jari ei ole. Jarissa saattaa olla jotakin samaa kuin Tauno Palossa ja Olavi Virrassa. Jari ei ole mikään tähdenlento (*vaikka media yrittää parhaansa mukaan mollata välillä*). (Anu.) Suomesta ei löydy ketään toista Jarin veroista artistia. Hallikaiseen kuvaukset voisivat tosin ehkä sopia. (Liisa.) Listan kuvaukset sopivat Jariin, paitsi se että tällä ei olisi paljon ystäviä. Kyllä Jarilla nimittäin on ystäviä. Ehkä kuvaukset voisivat sopia myös Laura Voutilaiseen. (Suvi.)

4.1.7 Mitä uutta Jari Sillanpää on tuonut mukanaan?

Tangokuninkaallisista suurin osa on voiton jälkeen hävinnyt jonnekin. Vastaavanlaista menestystä ei ole ollut muilla kuin Jarilla (Katri). Sillanpää on kerännyt laajan kuulijakunnan. Hän poikkeaa muista esiintyjistä iloisuudellaan. M. A. Nummisen tangokirjassa sanottiin Korisevasta ja Sillanpäästä, *että ne pilas sen tangon justiin sillä ilosuudellaan, että se on niinku aina ollu semmosta vähä jäykkien laulajien touhua, että sillä lailla niinku. Eihän ne oo sitä pilannu missään tapauksessa, et se ne on ilosia.* (Arto.)

Jari poikkeaa muista artisteista avoimuudellaan. Hän näyttää tunteensa ja on hyvin ulospäin suuntautunut. Musiikillisesti hän ei ole tuonut mukanaan mitään radikaalisti uutta, *vaan sopii tähän aikaan ja koskettaa ihmisiä.* (Kirsi.) *Jari saa sen niinku sen positiivisuuden leviämään siellä et siellä ei kerta kaikkiaan voi niinku sen lähellä olla masentunu.* Jari poikkeaa muista esiintyjistä herkkyydellään, avoimuudellaan, positiivisuudellaan ja luonnollisuudellaan. (Liisa.)

Jari poikkeaa paljonkin muista artisteista. Hän esittää keikoillakin monipuolista musiikkia. Hänen esittämänsä musiikki on myös kansainvälisempää. Jari on ehkä on ainoa tangokuninkaallisista, joka on pysynyt pinnalla. (Suvi.) Kyllähän eroja löytyy artistien välillä. Jari saa yleisön mukaan. Esiintymisessä korostuu positiivisuus ja vuorovaikutus yleisön kanssa. (Anita.)

Kuten ihailijoiden vastauksista ilmenee (Luvut 5.2.6 ja 5.2.7), kuuluu myös populaarimusiikkiin selvästi erottelujen tekeminen. Kullakin on olemassa omat suosikkinsa. Fanius onkin siten eron tekemistä “omaan ja muiden juttuun” (Grossberg 1995, 51).

4.2 Laulun sanat merkitysten lähteenä

Kuunnellaanko laulun sanoja ylipäätään? Millainen merkitys laulun sanoilla on ihailijoille? Onko ihailijoilla omia suosikkikappaleita? Miksi jokin kappale on ihailijalle tärkeä? Ketkä ovat Jari Sillanpään laulujen tekijöitä?

Laulun sanat ovat yksi keskeinen osa populaarimusiikin tuotetta. On ihmisiä, joille laulun sanoilla ei ole kovinkaan suurta merkitystä. Niitä kyllä kuullaan, mutta niitä ei välttämättä keskitytä kuuntelemaan. Tärkeämpää heille on ehkä kappaleen esittäjä tai musiikillinen anti ylipäätään. Kuuntelija voi keskittyä kappaleen musiikkityyliin ja äänimaailmaan ja saada tästä itselleen mielihyvää. Toisaalta on myös ihmisiä, joille laulun sanat ovat erittäin tärkeitä. Omien suosikkikappaleiden valinnassa itseä koskettavilla sanoituksilla voi olla suurikin merkitys.

Anitan mielestä kaikki Sillanpään kappaleet ovat hyviä. Oikeastaan hänellä ei olekaan henkilökohtaista suosikkia. *No toi Valkea Unelma on nyt se on ihan hyvä.* Sanoja Anita ei kuuntele mitenkään tarkasti. *Siinä mieheissä on jotain semmosta, että kuuntelee kaikkia kappaleita ihan samalla lailla. En mä oikeen osaa erotella noita. Joillakinhan meillä on silleen, että on lempikappaleita mitä erityisesti on. Ei niitä silleen. Kyllähän niissä tietysti aina semmonen oma tunne tulee kun kuuntelee.* Satulinna on ihan hyvä, mutta ei mitenkään erityisen tärkeä. *Siitähän tää kaikki alkoi.* Siihen minkälaisia ajatuksia tai tuntemuksia kappale herättää, on Anitan mielestä hankala vastata. *No mut ku niistä tulee semmoset se on aina ku kappale soi eri kappale niin aina miettii sitte sillon tulee aina semmosia ajatuksia. Ne kolahtaa sillon. Ei sitä jälekeenpäin sitte mieli, mutta aina sillon ku kuuntelee.* (Anita.)

Arto pitää erityisen paljon Sillanpään joululevystä, koska siinä on niin hyviä sanoituksia. Myös *Satulinna* miellyttää. Arto ei oikein osaa kuvailla, millaisia ajatuksia kappaleet hänessä herättävät. *Satulinna on semmonen mukava, menevä kappale ja hienosti esittää.* Kappaleet kuitenkin ”kolahtavat” aivan eri tavalla, jos ne kertovat jostakin omaan elämään liittyvästä asiasta. (Arto.)

Sanoitukset ovat *aika tärkeitä silleen, että ne on niin jotkut ovat koskettavia tai silleen että aivan niinku ihania.* Oikeastaan kaikki kappaleet ovat hyviä, yhteenkään en ole kyllästynyt. Suosikkikappaleita on useita, esimerkiksi *Valkeaa Unelmaa, Satulinna, Tähdet tietävät sen, Eiliseen, Oot täydellinen, Auringonnousu, Bum bum bum* (joka on varmaankin tärkeä kaikille faneille) sekä lisäksi sellaisia, joita Jari ei ole levyttänyt, kuten *Käyn uudelleen eiliseen, Sinitaivas, Uskothan ja Rakkaus muuttaa kaiken voi. Satulinna* -kappale tuo mieleen muistoja. *No ainaski aina ku se alkaa silleen niin tota tulee sitte mieleen se niinku että ihan ku tuntuu että ois jossain keikalla silleen et ku se ensimmäiset sävelet tulee siellä keikalla niin alkaa se Satulinna.* (Liisa.)

Myös Katrin mielestä Satulinna oli aikoinaan hyvä. Sitä on kuitenkin soitettu niin paljon, että se on jo melkoisen kulunut. Laulunsanat ovat tärkeitä. Riippuu mielialasta, miten tarkasti niitä kuuntelee. Tilanteesta riippuen niitä voi kuunnella hyvinkin tarkasti, ei kuitenkaan välttämättä aina. Joskus kun keskittyy kuuntelemaan, niin huomaa, että tuohan tarkoittaa tuota. Sanoitukset voivat liittyä johonkin itse koettuun ja elettyyn. Esimerkkinä Katri mainitsee Joel Hallikaisen *Joulurauhaa* -kappaleen, joka on hänen mielestään hyvin koskettava. Laulussa kerrotaan, kuinka henkilö menee viemään kukkasia mummolleen hänen mökilleen ja huomaakin, ettei mummo ole enää elossa. Tämä saattaa laittaa miettimään, kun on esimerkiksi itse käynyt omaistensa haudoilla.

Kirsille *Satulinna* -kappale tuo muistoja mieleen. Sitä kuunnellessa tulee haikea olo. Se muistuttaa eräästä hyvin läheisestä henkilöstä ja toteutumatta jääneestä ihmissuhteesta. Kappaletta kuunnellessaan Kirsi toivoisi tuon henkilön olevan läsnä ja kertovan hänelle niitä asioita, joita laulussa lauletaan (Ks. Liite 3, *Satulinnan* sanat). *Öinen Hautausmaa* -kappale tuo mieleen jo edesmenneet isovanhemmat. *Lia* -kappale on puolestaan hyvä siksi, että se on täynnä erotiikkaa. *Tie Jokainen* -kappale muistuttaa puolestaan siitä, että vaikka ihmisellä on vaikeuksia, niin hän lopulta löytää oikeita ihmisiä ja paikkansa elämässä. *Siinä niinkun ihminen saa niinkun tavallaan uskoa siihen, että kyllä tämä elämä menee kuiteski niinkun tavalla tai toisella oikeaan suuntaan.* (Kirsi.)

Ensimmäisenä “kolahti” *Haavoitettu* -kappale (sanoissa lauletaan mm. “nosta minut maasta ja auta jaloillein”). Tästä kaikki oikeastaan kohdallani alkoi. Se toi omaan elämään valonkipinää vaikeana aikana. *Tähdet tietävät sen* sisältää sanat, jotka merkitsevät todella paljon Anun elämässä. *On aika auringon* -kappaletta Anu kuvailee: *kun laitan silmät kiinni, tunnen ihanan auringonvalon ja lämmön enkä näe muuta kuin auringon äärettömän kirkkauden. Siellä missä nyt oon* -laulu on tehty Sauli Lehtosen muistolle. Anun tulkinnan mukaan laulu koskettaa Jaria joka kerran. Näistä lauluista Anu pitää erityisesti, koska niissä on syvälliset sanat. Jarin tunnelausta näissä on myös sydämeenkäypä, ihana. *Satulinna* ei merkitse Anulle oikeastaan mitään. Hän ei ole siihen erityisen ihastunut. Kappaleesta tulee hänelle mieleen lähinnä eräs Jukka Kuoppamäen konsertti, jossa Jari laulaa sen pienen ihailijansa kanssa. Sanat ovat Anun mielestä laulun A ja O, erittäin tärkeitä. Mielikappaleiden sanoista on muodostunut ohjenuora Anun elämään. Ne

tuovat mieleen muistoja sekä keikoilta että muutenkin. Jari ei ole ohjenuoran syy, hän vain laulaa ne laulut, jotka puhuttelevat Anua. Anu kiinnittää sanoituksiin huomiota paljon myös sen takia, että hän kirjoittaa itsekin laulutekstejä. (Anu.)

Sanat ovat myös Ritvalle melko tärkeitä. Hänen mielestään Kuoppamäen tekemissä lauluissa ovat sanoitukset yleensäkin valtavan hyviä. Ritvan mukaan *Valkeaa Unelmaa* on se kappale, jota Jari itse pitää parhaana levyttämäänään kappaleena. *Satulinna* -kappaletta Ritva kuvaa seuraavasti: *Jokainen henkilökohtaisesti voi kuvitella minkälainen se Satulinna voisi olla, näillä sanoilla Jukka Kuoppamäki aikoinaan sanoi, että jokainen voi kuvitella ja mä oon sen takia, mä oon toivonu mä kuvittelin, että se on joku semmonen vaalenpunanen jossain korkealla mäellä ja se on, siellä on hirveän monta tapulia ja se on äärettömän ihana. Semmonen ihana kokemus tulee silloin, kun tää laulu soi. Satulinna on myös Jarin keikanaloituskappale ja myös sen vuoksi tärkeä. Ritva pitää myös *Jouluyön Rauha* -laulusta, ja yleensäkin joululevyllä on hänen mielestään valtavan komeita kappaleita. Kuitenkin hyviä kappaleita löytyy jokaiselta levyltä, ett' mä oikeastaan mä piän kokonaisuutena, ett' ne on ne on hyviä, mutta nää on kyllä ylitse muiden. Sanoitukset liittyvät myös omakohtaisiin kokemuksiin: *Sieltä löytää oman itsensä hirveän monesta.* (Ritva.)*

Kaduilla tuulee -kappale vetosi sen takia, että se on jotenkin todenmukainen tai surullinen. Jari kuulostaa siinä niin vetoavalta. Kappale *Jos saan sulle itseni antaa: siinä on ehkä se, että kutavallaan Jari niinku antaa itsensä meille, et niinku silleen yleisölle, mut kuiteski että se niinku koska varmaan vaatii aika paljo rohkeutta tulla esiintyyn ja just heittää juttua, ehkä se on just kertoo Jarista. Remember me on ensimmäinen Jarin "maailmanvalloitus-hitti". On kiva tietää, että tuollaisella kappaleella on pärjätty. Onni on alunperin Jukka Kuoppamäen Katri-Helenalle tekemä kappale. Jari kuuli sen pienenä mummolassa ollessaan, lauloi ikään kuin karaokena päälle ja sanoi silloin, että haluaa esittää sen joskus. *Siin on just menoa ja meininkii niinku Jarissaki.* Sanat ovat vielä tärkeämpiä kuin itse taustamusiikki. Kun Jari laulaa kappaletta *Eiliseen*, se niinku tavallaan voisi kertoa siitä miten Jari on joutunu lähteen Ruotsista tai jostain. *Satulinna* on Jarin ensimmäinen hitti ja juuri se, joka on jäänyt aikoinaan mieleen. *Kun sen jossain kuulee niin on heti että että kaikki on heti niinku parempi että, mutta en mä nyt tiää ei se silleen erikoisesti.* (Suvi.)*

Kappaleet voivat siis tuoda muistoja keikkapaikoilta, ja niiden avulla voi osittain tavoittaa sitä tunnelmaa uudelleen. Kappaleet voivat kuitenkin tuoda mieleen myös muunlaisia muistoja. Ne voivat kertoa myös jotakin omasta elämästä. Näin ne kytkeytyvät ihailijan omaan elämään ja saavat yksilöllisiä tulkintoja. Myös kuuntelemisen ajankohdalla on merkitystä, ja tulkinnat voivat muuttua tilanteesta riippuen. Toisaalta mielessä myllertäviä ajatuksia voi olla myös vaikea kertoa ulkopuoliselle. Kuunteleminen liittyy kuunteluhetkeen, ja näitä tuntemuksia voi olla vaikea tavoittaa jälkeenpäin. Laulunsanat voivat tuoda uskoa huomiseen, ne lohduttavat ja voivat toimia jopa elämänohjeina. Ne voivat kirvoittaa mielikuvituksen liikkeelle ja antaa mahdollisuuden unelmointiin. Sanoituksia voidaan ajatella myös esittäjänsä kannalta. Tällöin sanoituksiin sekoittuvat artistin persoona ja hänen elämäntarinansa, ja laulunsanat näyttävät kertovan laulajan kokemuksista.

Sen sijaan lauluntekijöihin ei välttämättä kiinnitetä suurtakaan huomiota. Sillanpään lauluntekijöistä Jukka Kuoppamäki muistetaan melko hyvin (Anita, Katri, Liisa, Suvi, Kirsi, Anu ja Ritva). Tämä johtuu osaltaan siitä, että hän teki Sillanpäälle aikoinaan *Satulinna* -kappaleen, josta tuli todellinen hitti. Toisaalta Kuoppamäki on myös itse ansioitunut esiintyjä, joka on ollut paljon esillä julkisuudessa. Myös tämä vaikuttaa varmasti siihen, että hänet muistetaan niin hyvin. Suvin mieleen ovat jääneet lisäksi Vexi Salmi ja Jari itse, *mutta ei ne tekijät oikeen jää mieleen* (Suvi). Edellisten tekijöiden lisäksi Liisa muistaa myös Hectorin sanoituksen *Pariisi-Helsinki* -kappaleesta.

4.3 “Sillanpää -tuotteiden” käyttäminen

Miten ihailijat käyttävät populaarikulttuurisia tuotteita arkielämässään? Millä tavoilla ne niveltyvät omaan elämänrytmiin? Mikä on näistä tuotteista saatava hyöty?

4.3.1 Sillanpään uran seuraaminen ja tuotteiden omistaminen

Faniuteen kuuluu erilaisten ihailun kohteeseen liittyvien tuotteiden kerääminen. Jari Sillanpäästä onkin tarjolla monia erilaisia tuotteita. Sillanpää on julkaissut useita levyjä, hänestä on kirjoitettu kirja sekä Sillanpään vuoden 1997 tapahtumista on kuvattu video. Lisäksi Sillanpäältä löytyy monia erilaisia oheistuotteita: t-paitoja, farkkupaitoja, kyniä, pinssejä, mukeja, kortteja jne. Koska Sillanpää on paljon julkisuudessa esillä, voi häntä seurata lisäksi myös mm. television ja lehtien välityksellä.

Ihailijoista kaikki omistavat Sillanpään levyjä, useimmilla on kaikki hänen soololevynsä. Myös *VeiJari* -kirja kuuluu kaikkien tekemiin hankintoihin. *Veijarin vuosi* -video on kaikilla lukuun ottamatta Kirsiä, jolla ei itsellään ole videoita. Muiden "Sillanpää -tuotteiden" keräämisen intensiteetti vaihtelee. Artolle, Kirsille ja Katrille riittävät edellä mainitut tuotteet. Katri on kuitenkin lisäksi nauhoittanut videolle televisiosta tulleita ohjelmia, joissa Sillanpää on ollut mukana. Hän ei kuitenkaan pidä niitä "pyhinä", vaan saattaa tarvittaessa nauhoittaa näiden ohjelmien päällekin. Muutamalta ihailijalta löytyy myös "epävirallinen" Sillanpään video. Yksi fani on kuvannut sen eräältä keikkapaikalta, ja ystävät ovat sitten saaneet tehdä videosta "tilauksia". *Tää on ihan liveinä, että tätä ei saa ku meidän ystäväpiiri* (Anita). Kuten todettua, Sillanpää -tuotteisiin kuuluvat siis myös eräät oheistuotteet, joita ovat esimerkiksi t-paidat, mikit, kynät, pinssit, kortit jne. Myös näitä tuotteita on muutamilla haastatelluilla ihailijoilla.

Kaikki ihailijat seuraavat Sillanpään kuulumisia. Tämä mahdollistuu osittain fan clubin ansiosta. Faneille tulee sieltä neljä kertaa vuodessa lehti, jossa kerrotaan Sillanpään tuoreimmat tapahtumat. Lehti ilmestyy kuitenkin sen verran harvoin, että yksin se ei riitä pysymään ajan tasalla. Kaikki seuraavatkin Jarista kirjoitettuja lehtijuttuja sekä hänen tv-esiintymisiään. *Eilen viimeks sain yhen nipun. Ratiosta ja tv:stä katotaan kaikki.* (Anita.) *No aina mitä lehissä on niin kyllä mä kaikki jutut luen* (Arto.). Katrille tulee kotiin useita aikakauslehtiä. Näistä hän lukee kaikki Jari-jutut. Katri ostaa aina myös muita lehtiä, mikäli niissä on jotakin tietoa Jarista. Myös Katrin tyttäret saattavat osittain huolehtia tästä. Mikäli he huomaavat lehtijutun Jarista, he tuovat sen äidilleen, jos tällä ei vielä ole sitä. (Katri.)

Anu kertoo seuraavansa Jarin uraa kaikilla mahdollisilla tavoilla niin tiiviisti kuin voi. *En kuitenkaan kyttää vaan lähinnä sattumanvaraisesti.* (Anu.) Jos jossain lehdessä on juttua, niin yleensä fanit ostavat sen. *Ku mulla on noi oon saanu noita sähköpostikavereita että kirjojellaan posteja tälleen näin niin niitten kanssa sitte aina vaihetaan tietoo jos on jostain saatu.* Myös muut kaverit kertovat, jos ovat kuulleet jotakin Jarista. (Liisa.)

4.3.2 Tuotteiden käyttäminen

Anita kuuntelee Jarin musiikkia melkein päivittäin. Kuuntelemiseen ei sinänsä liity mitään erityistä mielialaa. Kuunteleminen tapahtuu silloin, kun haluaa levätä. Toisaalta se tuo myös muistoja mieleen. *Muistelee aina viimeistä keikkaa. Nyt ku on pitkä keikkatauko niin tulee soitettua enemmän ja katottua videoita.* (Anita.) Myös Kirsi kuuntelee Jaria melkein joka päivä. Joskus saattaa kuitenkin tulla 3-4 päivääkin väliä kuuntelussa, mutta joka tapauksessa kuuntelemista tapahtuu aika usein. Kuunteluajankohta on yleensä illalla ja silloin, kun haluaa unohtaa kaiken muun. (Kirsi.) Jarin musiikki on vastapainoa työlle. Se on oman tilan ottamista vapaa-aikana. Musiikki tarjoaa lepoa ja uppoutumista omaan olemiseen, jolloin voi unohtaa kaikki muut asiat.

Liisalla kuuntelemisen tiheys vaihtelee, kuitenkin se on lähes päivittäistä ja sijoittuu ajankohdallisesti iltapäivään. Tämä on hetki, jolloin Liisa tulee koulusta, eivätkä vanhemmat ole vielä kotona. Liisa ottaa musiikin yleensä pois päältä silloin, kun vanhemmat tulevat kotiin. Vanhemmat kyllä antavat hänen kuunnella, mutta hermostuvat joskus, kun Liisa kuuntelee heidän mielestään liikaa. Perheen automaatioilla kuunnellaan Jaria, mutta myös muuta musiikkia. *Joskus se on silleen, että siihen pystyy niinku rauhottuun ihan silleen no jos on silleen kauheen masentunu tai silleen joku on menny ihan huonosti niin sitte tota ku laittaa Jaria soimaan ja jotain varsinkin jotain tämmösiä ihania lauluja, niin niin niin tota kyllä siinä sitte aina piristyy.* (Liisa.) Suvi kuuntelee Jaria melkein joka päivä. Useimmiten hän kuuntelee yksin, vaikkapa läksyjä tehdessä. Joskus kuunnellessa saattavat tulla mieleen jotkut keikat ja silloin hän alkaa miettiä, että mitä tämäkin kappale on mahtanut joskus merkitä. (Suvi.) Nuorten musiikin kuuntelemista rajoittavat ainakin jossakin määrin vanhempien aikataulut ja tarpeet. Esimerkiksi

Liisa kuunteleekin musiikkia lähinnä silloin, kun vanhemmat eivät ole kotona. Suvikin kuuntelee musiikkia useimmiten yksin. Kuunteleminen on näin hetki, joka suo aikaa omalle itselle.

Katri ei kuuntele Jaria päivittäin eikä välttämättä edes viikoittain. Joskus välillä saattaakin kulua useampikin viikko. Kuunteleminen tapahtuu silloin, kun Katri on yksin kotona, eikä ole mitään tärkeää tekemistä. Päivällä hän ei ehdi kuunnella musiikkia, koska töitä on usein paljon. (Katri.) Työttömänä jää enemmän aikaa kuunnella ja katsoa Jaria videolta. Anu pyrkiikin kuuntelemaan ainakin pienen pätkän Jarin musiikkia päivittäin, sillä se tuottaa niin paljon positiivisia ajatuksia elämästä yleensä sekä tuo mieleen muistoja ihanista keikkamatkoista. Näistä matkoista Anulla on myös valokuvia, ei ainoastaan Sillanpäästä, vaan myös matkan varrelta merkityksellisistä tilanteista ja maisemista. Kasetteja Anu kuuntelee autossa, kävelyllä, tai toisaalta missä vain missä voi kuunnella korvalappustereoita. Videoita hän katsoo yleensä päivällä, silloin kun muut ovat poissa kotoa. Illalla kotona katsotaan yleensä televisio-ohjelmia. Anu kuuntelee Jarin musiikkia yleensä yksin, mutta myös muut perheenjäsenet kuuntelevat, jopa laulavat. (Anu.) Ritva kuuntelee Jaria joka päivä, korvalaput ovat mukana miltei aina. Myös videoita hän katsoo lähes viikottain, mutta se kuitenkin vaihtelee. Jarin joulukonserttivideo Ritvalta puuttuu, ja sitä hän on yrittänyt hankkia itselleen. Ystävät ovatkin jo luvanneet nauhoittaa sen hänelle. Ritvan mielestä myös illalla on mukava kuunnella Jarin musiikkia, jos ei nukuta, koska se on rauhoittavaa. (Ritva.)

Perheellisten musiikinkuuntelua tai musiikkivideoiden katselua rajoittavat siis muun perheen aktiviteetit, esimerkiksi illalla saatetaan katsoa televisiosta muita ohjelmia. Populaarien tekstien kuluttamisessa tarvittavien välineiden on näin sovittava arjen rytmiin. Esimerkiksi korvalappustereot mahdollistavat toisaalta musiikin kuuntelun arkisten askareiden aikana ja lähes joka paikassa. Musiikin kuuntelu onkin oman ajan järjestämistä itselleen. Tässä mielessä se on ruohonjuuritasolla tapahtuvaa vallan käyttöä. Ihmisten asema jokapäiväisessä elämässä (mm. ikä, sukupuoli, työ/vapaa-aika) vaikuttaa siihen, miten he voivat tätä valtaansa käyttää. (Fiske 1989, 152-158.)

4.3.3 Omien tekstien tuottaminen

Aktiiviset fanit luovat tähdestä myös omia tuotteitaan. Kuten todettua, fanit seuraavat Sillanpään tapahtumia erilaisista lehdistä. Osa heistä kerää myös lehtileikkeitä kansioon. *En oikein tiää mikä siin on, mut kuiteski niinku kaikki missä on Jari niin pitää kerätä, ehkä sitte tuntuu, niinku että jos se joskus menee ohi, niin sitte kaivelee sen kansion, muistelee, et tällästäki on* (Suvi). Mulla on aika paljo lehtileikkeitä kerättynä vihkoihin ja sit mulla on tää kirja. Myös siskollani on samanlainen harrastus, artisti vaan on toinen. Kummallekin tulevat erilaiset aikakauslehdet omiin osoitteisiin, ja tietoja vaihdellaan myös näin. (Ritva.) Muutamilla ihailijoista on kertynyt paksu kansio Jarista kerättyjä lehtileikkeitä. Lisäksi faneilla on itse otettuja valokuvia Jarista.

Anu on tehnyt Sillanpäälle omia laulunsanoituksia. Ritvalla on puolestaan projekti, jossa hän soittaa erilaisiin radion toivelauluohjelmiin ja toivoo Jarin musiikkia. Hän kirjaa toteutuneet toiveet myös ylös. Lisäksi hänellä on tässä projektissa myös erityinen tavoite toteutuneiden toivekappaleiden lukumäärän suhteen, johon hän pyrkii. Osa faneista käyttää lisäksi itse kehittämiään merkkejä lähettäessään Jarille kirjeitä ja lahjoja. Näiden merkkien tarkoituksena on tunnistautuminen joukosta.

4.3.4 “Sillanpää -harrastuksen” hyöty ihailijalle

Se on semmonen henkireikä, että välillä pääsee rentoutumaan. Sitä saa ihmeen paljo tuolta keikoilta että jaksaa sitte taas pakertaa töitä ja silleen että kuitenkin on semmonen energiapakkaus, että jakaa niinku energiaa meihin kaikkiin, jaksetaan olla sitte töissä. Anita kertoo, että Jariin on kyllä uponnut rahaa, mutta on se ollut sen arvoistakin. (Anita.) Anitalle Sillanpää tuo huvia ja rentoutumista. Kokemukset Sillanpäästä ja hänen musiikistaan ovat vastapainoa työlle. Anitalle tärkeitä ovat myös kontaktit muihin ihailijoihin. Yhteyttä pidetään ahkerasti ja kuulumisia vaihdetaan.

Jari Sillanpää on Katrin sanojen mukaan hänelle harrastus. Sillanpää on hyvä laulaja ja esiintyjä. Myös vuosia unohduksissa ollut tanssiharrastus on virinnyt nyt uudelleen esiin. (Katri.) Anu on puolestaan onnellinen siitä, että on löytänyt Jarin ja saanut oppia tuntemaan hänet edes jossakin

määriin. Elämä olisi Anun mielestä paljon köyhempää ilman tätä tuttavuutta. Anu löysi ensin Jarin laulut, ja vasta puolitoista vuotta myöhemmin hänen persoonansa, minkä myötä hän sai tutustua Jariin vähän paremmin. *Tänä kesänä kohdallani on sattunut monta ihmeellistä asiaa, elämän helmiä, jotka muistan varmasti elämäni loppuun asti.* Anu korostaa, ettei hän ole mikään höyrähtänyt superfani, vaan hänen näkökulmansa Jariin on hiukan erilainen. Tämä erilainen näkökulma syntyy osittain siitä, että Anu itse kirjoittaa Jarille laulunsanoja. Anu kokee Jarin olevan hänelle ystävä. Jari on tuonut monenlaisia positiivisia ajatuksia ja vaikutuksia Anun elämään. (Anu.)

Artolle Jari on puolestaan eräänlainen esikuva. *No sitä yrittää, mutta mulla ei oo sitä semmosta samanlaista luonnetta ku sillä, että sitä ilosuutta sillai, että sitä ainakaan niinku ulos sais, mutta tota niin sitähän sitä yrittää.* (Arto.) Arto harrastaa myös itse laulamista ja on ottanut osaa useisiin laulukilpailuihin. Tässä mielessä Sillanpää on hänelle ihailun ja jäljittelemisen kohde.

Ritvalle Jari Sillanpää on eräänlainen harrastus. Musiikki ohjaa yleensäkin paljon Ritvan harrastuksia. Sillanpään suhteen Ritva keräilee paljon häneen liittyviä tekstejä. Ritva on myös kehittänyt oman toivemusiikkiprojektin. "Jari-harrastus" läpäisee siten Ritvan arkielämää hyvin monella tapaa.

Liisan musiikkimaku on oikeastaan yhtä kuin Jari Sillanpää. Sillanpää on ihailun kohde, jossa yhdistyvät aikuinen mies ja pieni poika samassa "paketissa". Keikkakokemukset ovat erittäin tärkeitä, siellä saadaan kontakti tähän ihailun kohteeseen. Jarin musiikki on Liisalle jotakin todella omaa. Liisan ystävät eivät sitä kuuntele tai eivät ainakaan sano kuuntelevansa. Periaatteessa Liisan vanhemmat ja veli kuitenkin kyllä kuuntelevat Jaria, mutta eivät niin asialle omistautuen kuin Liisa.

Myös Suvi kertoo, kuinka Jarissa yhdistyy aikuinen ja pieni lapsi. Tässä on ilmeisesti jotakin kiehtovaa. Suviin Jari ja hänen musiikkinsa on vaikuttanut monella tapaa. Suvi kiertää hyvin paljon katsomassa Jarin keikkoja. Myös Suvin tulevat ammatinvalintaan liittyvät ajatukset ovat Jarin myötä suuntautuneet musiikkialaan. (Suvi.) Kirsiä Jarissa tuntuu puolestaan viehättävän erityisesti avoimuus. Hänelle erityisen tärkeää onkin tunteiden näyttäminen. Cp-vammaisuutensa takia Kirsi joutuu monesti kohtaamaan ennakkoluuloja ja ikävää käyttäytymistä muiden ihmisten

taholta. Jarin kohdalla näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan Jari on suhtautunut Kirsiin aivan kuten keneen tahansa muuhun.

4.4 Konsertti- ja keikkakokemuksia

Populaarikulttuurinen ilmiö tarjoaa siis yleisölle musiikistaan ja itsestään monenlaisia tuotteita. Esiintymiset keikoilla ja konserteissa ovat hyvin keskeisiä asioita. Keikkapaikalla mahdollistuu interaktiivisuus yleisön ja esiintyjän välillä. Ihailijat pääsevät näin lähemmäksi artistiaan ja voivat samalla osallistua show'hon.

Haastatellut panostivat konsertteihin ja keikkoihin hyvin eri tavoin. Ne tuntuivat olevan kaikille tärkeitä, mutta se, kuinka usein ja miten kauaksi tähden perässä lähdetään oli hyvin vaihtelevaa.

4.4.1 Konserteissa ja keikoilla käyminen

Arto ei ole harrastanut konserteissa tai keikoilla käymistä paljoakaan. *Yhen kerran vissiin oon vaan käyny, se oli se joulukonsertti täällä.* Keikoilla Arto ei sen sijaan ole muistaakseen käynyt yhdelläkään. Ajatus lähtemisestä on kyllä pyörinyt monta kertaa mielessä, mutta se on vain jäänyt. (Arto.) Liisa on puolestaan ollut mukana viidellä Jarin keikalla. Nämä keikat olivat lähellä Liisan kotipaikkaa ja hänen perheensä kesämökkiä. Keikoilla käynnin tekee Liisalle ongelmalliseksi se, ettei hänellä vielä ole ajokorttia. Näin kyyditseminen jää vanhempien tehtäväksi, mutta itse he eivät ole jääneet seuraamaan Sillanpään keikkaa. Keikoille Liisa on mennyt kerran yksin, ja neljä kertaa tuttavansa kanssa. (Liisa.)

Katri on käynyt yhdessä miehensä kanssa kuusi kertaa Jarin keikoilla. Tanssimaan on lähdetty, jos Jari on ollut jossakin lähettyvillä esiintymässä. Kuitenkaan mitään pitkiä matkoja ei lähdetä ajamaan. (Katri.) Kirsi on ollut seuraamassa Jarin joulukonserttia, *Auringonnousu* -konserttia sekä erästä muuta konserttia. Lisäksi Kirsi kävi katsomassa myös *Aspects of Love* -musikaalin. Keikkoja Kirsi on ollut seuraamassa yhteensä 6-7 kertaa. Keikat ovat olleet Länsi- ja Etelä-

Suomessa. Kirsi on käynyt keikoilla ystäviensä kanssa, sillä aivan yksin hän ei uskalla niissä kulkea. (Kirsi.)

Ritva on ollut mukana kaikkiaan 12 keikalla, jotka ovat olleet suurimmaksi osaksi Keski-Suomen alueella. Mitään mahdottoman pitkiä matkoja Ritva ei halua lähteä matkaamaan. Pari kertaa Ritva on kuitenkin käynyt seuraamassa Jaria hieman kauempana, tällöin matkaa kertyi yhteen suuntaan noin 200 km. Keikoilla Ritva on kulkenut osittain naisporukalla sekä osittain oman miehensä kanssa. (Ritva.) Anun konsertti- ja keikkamatkat ulottuvat Etelä-, Keski- ja Itä-Suomeen. Hän on käynyt niillä joko yksin, aviomiehen tai ystävän kanssa. Pisimmän keikkamatkan Anu teki yhdessä ystävänsä kanssa viime kesänä. Matkaa kertyi kaikkiaan 1400 km, ja matkatessa yövyttiin yksi yö. Tällä matkalla nähtiin kaksi Jarin keikkaa. Lavatansseissa Anu oli ensimmäistä kertaa viime kesänä. Hän koki tunnelman mahtavaksi ja erittäin lämpimäksi, mukaansa tempaavaksi. (Anu)

Suvilla on useita keikka- ja konserttikokemuksia, kaikkiaan niitä on kertynyt 33. Hän on nähnyt *Auringonnousu*- konsertin ja gospelkonsertin sekä musikaalin, jossa Jari oli mukana. Suvin mielestä *Auringonnousu* -konsertti oli paras, sillä se oli todella monipuolinen. Siinä *Jari tanssi flamenco ja laulo ja kaikkee*. Suvin näkemät keikat ovat olleet Pihtiputaalla, Jyväskylässä, Helsingissä ja Turussa. Hänen viime kesän matkansa ulottuivat Helsingistä Jyväskylään ja aina Joensuuhun asti. Keikoilla Suvi on käynyt yhdessä ystävänsä kanssa, joka asuu Helsingissä. Tytöt ovat tutustuneet Jarin kautta ja kiertäneet pari vuotta yhdessä keikoilla. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että joko ystävä tulee Suvin luo junalla ja Suvin vanhemmat vievät heidät keikalle, tai Suvi menee Helsinkiin, josta lähdetään lähistöllä olevalle keikalle. (Suvi.)

Anita käy kaikissa konserteissa ja keikoilla, mihin vain suinkin pääsee. Vaikka työajat rajoittavat hieman menemistä, kilometrejä on kertynyt matkatessa paljon. *Kierretään hirveitä matkoja, ihan älyttömiä*. Pisin matka oli yhden viikonvaihteen aikana noin tuhat kilometriä, ja sisälsi kaksi keikkaa. Viime kesänä Anita kävi 32 keikalla neljän kuukauden sisällä. Keikoilla hän on käynyt sekä yksin että porukalla. (Anita.)

Sillanpään keikkayleisö koostuu enimmäkseen naisista, mutta myös miehiä on mukana. Yleisön ikähaitari on laaja: *meiän yksi likkakaveri mikä kiertää kanssa tuolla on hänellä neljävuotias*

tyttö että siitä ylöspäin, seikkyviis vuottakohan on vissiin vanhin fani mitä mä tiän. (Anita.)
Myös Anu on havainnut, että miehiäkin on mukana. Lavan edessä ovat fanit ja sen jälkeen yleisö on “sekalaista seurakuntaa”. (Anu).

Lavan edessä olevat innokkaimmat ihailijat ovat yleensä naisia, jotka ovat tulleet paikalle jo hyvissä ajoin. Joillakin on mukanaan myös ns. telttatuolit, joissa he voivat istua odotellessaan. Eräällä keikalla Katri oli huomionut, että suurin osa lavan edessä nököttävästä yleisöstä oli ollut miehiä. Myös miehet pitävät Sillanpäästä, mutta eivät vain kehtaa myöntää sitä niin avoimesti kuin naiset. (Katri.) Ritvan mukaan yleisö on puolestaan naisvoittoista, mutta miehiäkin on *alkanut ilmaantumaan enemmän.* (Ritva.)

Ihailijat kulkevat katsomassa keikkoja hyvin vaihtelevasti. Jollekin riittää pienempikin määrä, kun taas joku toinen haluaa käydä katsomassa kaiken, mihin vain aika antaa myöten. Osa haluaa käydä näillä matkoilla aviopuolisonsa kanssa tai ystävien seurassa, osa taas lähtee paikalle myös yksinään. Kuitenkaan pelkkä tieto siitä, miten usein joku ihailija käy katsomassa tähden esiintymisiä ei anna tietoa siitä, mikä merkitys näillä kokemuksilla on hänelle. Keskeistä onkin pyrkiä kartoittamaan sitä hyötyä, jota ihailija hakee konsertti- tai keikkamatkoiltaan.

4.4.2 Vuorovaikutus

Keikka mahdollistaa vuorovaikutuksen yleisön ja artistin välillä. Vuorovaikutus ilmenee monella tavalla, ja siihen vaikuttavat tähden esiintymistyyli sekä yleisön reagointi ja aktiivisuus. Erittäin tärkeää vuorovaikutusta tapahtuu katsekontaktin välityksellä. Tällä tavalla artisti paitsi huomioi ihailijoitaan, myös osoittaa tuntevansa heitä. Artisti on näin yleisönsä kanssa samanveroinen. Yleisö koostuu hänen kavereistaan, tukijoukoistaan.

Katse

Joo niinku tuolla tanssipaikoilla sitte, että Jarihan kattoo aina silmiin ja hymyilee. Vuorovaikutus yleisön kanssa pelaa. *Tietysti mitä tutumpi on niin sitä enemmän hän katsoo. Mut yleensä*

kattoo melkeen kaikki ketkä nyt, lavan eessä hän seisoo hirveesti porukkaa, niin jokaisen käy varmaan läpi. Ettei erottele näön perusteella. Katsekontakti on hyvin tärkeää. (Anita.)

Esiintyessään Jari huomioi jokaisen paikalla olijan. Hän katsoo myös niitä, jotka ovat tanssimassa. Hän levittää iloista oloa ympärilleen ja keikasta jää hyvä mieli. (Katri.) Vuorovaikutus on mahtavaa, suoraa, hemaisevaa, aitoa ja rehellistä. En ole tavannut toista samanlaista esiintyjää. (Anu.) Vuorovaikutus toimii, ei ole suurta väliä onko lavan edessä vai kauempana. Jari osaa ottaa yleisönsä: (Kirsi.) Kun Jari tulee lavalla, se on niin ihana tunne, ettei sitä oikein osaa sanoin kuvata. Jari moikkaa kaikille tutuille, *sen huomaa, että hän tuntee.* (Ritva.)

Laulun sanat

Vuorovaikutus pelaa laulun sanojen välityksellä. Jari ottaa laulaessaan jonkun ihailijan, jota hän katsoo ja kontakti välittyy. Esimerkiksi tätä tapahtuu kappaleen *Lia* aikana, jossa lauletaan: “solmi hiuksistasi mulle” jne, *mä koin tän jotenki jännänä tässä kesällä, ku mulla on äärettömän lyhkäset hiukset, että miten näistä solmitaan se, vois olla jotku pitemmät hiukset.* Jari on ottanut katsekontaktin Ritvaan myös monen muun kappaleen aikana. Ritvalle tulee mieleen *Auringonnousu* -kappale, Ritvalla oli silloin yllään Sillanpään t-paita. *Oot täydellinen* -kappaleessa (sanat: “vierees istun ja rauhoitun”) *kun hän tekee sen semmosen jännän toisen jalan päälle istuu ja sit hän saattaa katsoa minuakin. Näitä on hirveen monta ja sitte on siinä Bum bum -tanssissa, laulussa kanssa niin on se joku tietty, hän katsoo jotain silmiin, jonka hän ottaa ja lähtee sitte niinku keikuttaan ja vie silleen niinku kainalossaan, se on kanssa semmonen jännä tunne.* Näitä asioita ei voi ymmärtää, jos on nähnyt keikan vain kerran tai pari. Kun keikan näkee useammin, ymmärtää eri tavalla. Tällaista ei tee kukaan muu artisti. (Ritva.)

Lahjojen vieminen

Ihailijat vievät artistille keikkapaikalle usein erilaisia lahjoja. Tällainen lahjojen antaminen on myös eräs vuorovaikutuksen muoto, jonka avulla ihailija pääsee lähemmäksi tähteä.

Katsoessamme Anitan haastattelun yhteydessä erästä keikkavideota, Jari saa paljon ruusuja, liikuttuu ja yleisö tulee hänen avukseen, kun laulu katkeaa. *Siellä lavan eessä on pikkasen erilainen tunnelma. Tommonen just ku elehtii tuolla lavalla, tietää millon kukakin antaa jotain kukkia, antaa melkeen saman kappaleen aikana.* (Anita.)

Lahjojen antamisesta on muodostunut Jari Sillanpään ja hänen ihailijoidensa välille eräänlainen rituaali. Aktiivisilla ihailijoilla onkin tapana antaa omat lahjansa aina jonkin tietyn kappaleen aikana. Tämä on samalla jotakin, jonka myös Jari tietää ihailijoiden mukaan. Tässä mielessä ihailijalla on keikkatilanteessa oma tärkeä paikkansa. Hänellä on tietty laulu, jonka aikana hän ottaa läheisemmän kontaktin tähteen.

Jari saa paljon lahjoja, hän kiittää niistä henkilökohtaisesti. (Anu.) Lahjat eivät siten ole vain jotakin, mitä viedään artistille, vaan niistä saatava henkilökohtainen kiitos on ihailijoille erittäin keskeinen vuorovaikutuksen muoto.

Leikkiminen

Jari Sillanpään keikkoihin liittyy myös "leikkiminen". Sillanpään ja ennen kaikkea aktiivisten fanien toimesta joihinkin kappaleisiin sisältyy leikkimistä ja erilaista rekvisiittaa. Tällaista fanien rekvisiittaa ovat mm. Onni -paidat, Ines/Onni -hikiliina, valkoinen hanska ja valohuiska. (Anu.) *Tää on käyny vähä semmoseks karaokeillaks, laulettiin mukana. Puhuttiin et käskee vaikka että seisokaa käsillä niin jokainen ainaki yrittää. Semmonen vaikutus on.* (Anita.)

Ihailijat odottelevat, ja kun Jari Sillanpää sitten tulee lavalle seuraa mukana laulamista, valokuvia, kukkien antamista jne. *Se me tehtiin me fanit tänä kesänä et me laulettiin Jarille tää Sä kuulut päivään jokaiseen -laulu. Se oli niinku jotenki upeeta ku Jari rupes itkeen siellä niinku et se niinku liikuttu siitä tosi paljon ja..* (Suvi.)

Kuvatun kaltainen leikkiminen mahdollistaa ihailijoiden osallistumisen keikkatilanteessa. Lisäksi se sisältää fanien toimesta osittain myös eräänlaisen käsikirjoituksen laatimisen tilanteeseen. Näin artisti ei olekaan pelkästään esiintymässä heille, vaan myös ihailijat esiintyvät

artistille. He ovat suunnitelleet joitakin omia kuvioita, ja erilainen rekvisiitta on ihailijoiden luovan toiminnan tulosta.

4.4.3 Keikan aikana

Keikkatilanteeseen liittyy aina pieni jännitys, kihelmöivä odotuksen tunne tulevasta. Jännittäminen voi tapahtua myös artistin puolesta, kuten Anita kuvailee kokemustaan: *Me oltiin nyt tuolla musikaalissa, no sehän jännitti tietysti hirveästi. Aattelin, että miten pärjää nyt ku on laulaja, mutta hienosti meni. On siinä semmoset kylmät väreet tulee välillä ja se on jotenki semmosta, ei sitä osaa, se pitää ite kokea.* (Anita.)

Ei ole ollenkaan helppoa yrittää sanallisesti kuvailla niitä kokemuksia, joita keikalla mukana oleminen ihailijoille synnyttää. Osittain nämä tuntemukset ovat sidoksissa ruumiillisuuteemme. Me tunnemme niitä hyvinkin voimakkaasti, mutta kuinka asia voidaan tuoda esille sanallisesti. Esitetyt kuvailut tuovat asiasta esiin ainakin pintasilauksen ja antavat aavistuksen siitä, millaisia kokemuksia henkilöllä on ollut.

Sit me ootellaan siinä lavan reunalla, siinä kyllä kamalasti käy jalkoihin, sen kyllä voi kuvitella, seisoo siinä paikalla ja varaa sen oman tietyn paikan siitä. Ihailija uskaltaa poistua välillä paikalta vain, jos mukana on jotain tuliaisia, jotka voi jättää merkiksi siitä, että paikka on varattu. Sitten vain odotellaan monta tuntia h-hetkeä, jalat on täysin puutunu, mutta sitte ku tää Jari tulee niin olotila onki ihan toisenlainen, äärettömän kevyt ja semmonen ihana. Jos paikalle on menty aviomiehen kanssa, hän odottaa jossain taaempana. Jari tuntee paljon kuuntelijoitaan. Jari on ihan fantastinen ja todella ihana, hän tekee sen ammattitaidolla. Jarilla on oma esiintymistyylinsä, millä hän vetää keikan. Joku muu artisti saattaa “seistä kuin tatti lavalla”, mutta Jarilla on sellainen “veijarimainen tyyli”. Hänellä on koko ajan omia liikkeitä, esiintymistaitoa ja kokemusta. (Ritva)

Keikan aikana joko tanssitaan tai katsotaan Sillanpään esiintymistä. Suurin osa haastatelluista seuraa Sillanpään esiintymistä lavan edessä. Ainoastaan yksi haastatelluista ihailijoista, Arto, ei

ole käynyt katsomassa ainuttakaan lavakeikkaa. Katri ei seuraa Jarin esiintymistä keikkapaikalla lavan äärestä, vaan käyttää ajan tanssimiseen. Yhdessä miehensä kanssa he voivat kuitenkin käydä lavan äärestä katsomassa hetken aikaa Jarin esiintymistä. (Katri.) Anu seuraa puolestaan Jaria yleensä lavan kulmalta, mutta saattaa joskus käydä myös tanssimassa. (Anu.)

Toisaalta Anitan mukaan keikan aikana ei käydä tanssimassa, vaan seistään lavan edessä katsomassa ja kuuntelemassa: *Seisotaan tökötetään siinä. Mutta on se mukava ku tonne ku menee, ensin oottaa sitä viikkokaupalla kattoo että nyt sinä päivänä pitää lähteä ja ketähän siellä on ja pääsenkö eturiviin. Paikalle mennään aikaisin. Jari kattoo kaikki.* (Anita.) Keikkapaikalle lähdetään aikaisin. Paikalla ollaan monta tuntia aikaisemmin ennen kuin keikka alkaa. Joskus sisälle on päästy ennen kuin lipunmyyntikään on alkanut. Ritva seuraa lavan lähettyvillä koko keikan. Hän toivookin, ettei kukaan tuttu huomaisi häntä ja tulisi hakemaan tanssiin. (Ritva.)

Lavakeikalla on Kirsin mukaan hyvä meininki. Eräällä keikalla hän istui lavalla koko keikan ajan, koska hänen on hankalaa cp-vammansa takia pysyä pystyssä. Tunnelma oli mahtava. *Tuntuu, että itekin eläytyy, se on se Jarin esiintymistyylillä.* Kirsi pitää eniten Jarin esittämistä rock-kappaleista. Niistä tulee sellainen kokemus, että koko ihminen ikäänkuin uppoaa musiikkiin. Kirsi oli myös paikan päällä katsomassa, kun Jari voitti tangokuninkuuden. Näköyhteys lavalle oli hyvä. *Se oli aivan ihanaa, uskomatonta, kun se seisoo siellä lavalla ja kuuli, että se voitti, niin se rupes sitte itkemään siellä niin se oli aivan ihanaa, kun se niinkun näytti..ja vaikka en tunne koko ihmistä sillä lailla henkilökohtaisesti, niin mä olin todella ilonen sen puolesta.* (Kirsi.)

Konserteissa ja keikoilla käyminen voi siten olla ihailijoille hyvin kokonaisvaltainen kokemus, ja he saavat siitä itselleen monenlaista mielihyvää. Liisa oli kirjoittanut haastatteluumme varten lyhyen kertomuksen eräästä keikkakokemuksestaan. Lainaan siitä seuraavaksi katkelmia.

Päivällä oli kovin pilvistä, valitettavasti, mutta se ei lannistanut tunnelmaa. Olin tosiaankin vihdoin menossa maailman parhaan laulajan ja komeimman miehen, Jari Sillanpään, tanssilavakeikalle. Ajaessamme Kuikan lavalle pilvet rakoilivat ja aurinko alkoi

paistaa, unelmastani oli tulossa täydellinen. Noin tuntia ennen Jarin lavalle nousemista me mentiin kaverini Liinan kanssa lavan eteen seisomaan, että saatais hyvät paikat ja suora näköyhteys Jariin. Tasan yhdeltätoista La Strada tuli taas lavalle ja kutsui kauan odotetun tähden sisään. Silloin Jari pomppi lavalle taka-ovesta ja heilutteli käsiään kuin hullu ja hymyili niin ihanasti. Silloin mun unelmani osa numero yksi oli toteutunut. Mun polvia tutisutti ja sydän pomppi kuin hullu ja luulin, että mä pyörryn hetkenä minä hyvänsä. Siinä se iki-ihana Jari nyt oli, suoraan mun silmien edessä ilmielävänä. Mä en voinut muuta kun seistä ja katsoa ja ihailia ja rakastaa tuota elämäni miestä. Mun unelmani numero kaksi, katsekontakti, toteutui monta kertaa. Kun Jari eka kerran katsoi mua silmiin, se oli kuin unta, mä meinasin kuolla. Jari lauloi ja riehui ja tanssi sen minkä ahtaalla lavalla mahtui. Se mies omaa kyllä mahtavan lavakarisman. Muutaman hauskan viitsinkin Jari tais murjasta. Keikan loppuksi Jari lauloi vielä neljä encore-biisiä. Keikan jälkeen Jari tuli jakamaan nimmareita ja halauksia. Jono oli aika runsas, mutta me odotimme kärsivällisesti. Vihdoin tuli mun vuoro ja Jari kirjoitti nimmarit mulle ja mä annoin Jarille lahjan. Sitten mun unelmani kolmas osa täyttyi, kun me Jarin kanssa halattiin ja Tiina otti meistä yhteispotretin. Oli aivan taivaallisen ihanaa, kun poskeni kosketti Jarin pehmeää, mutta parran sängestä seksikkään karheaa poskea. Se ilta oli unelmien täyttymys, enkä unohda sitä koskaan. (Liisa.)

4.5 Ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus

Millainen on ihailijan ja tähden välinen kontakti? Millä tavoilla se ilmenee? Mikä on sen merkitys ihailijalle?

Osa ihailijoista pitää tähteä kaverinaan. Hän on heille ikään kuin tuttu naapurinpoika, kuin yksi meistä. Kontakti on tämän kaveruussuhteen vaalimista. Se on osoitus siitä, että tähti on ihailijoille tärkeä ja myös päinvastoin. Kontakti voi tapahtua monilla eri tavoilla, ja se voi olla suoraa tai epäsuoraa. Lisäksi se on myös osoitus ihailijan aktiivisuudesta.

4.5.1 Kontakti fanclubin kautta

Tähteen voi olla epäsuorassa yhteydessä fanclubin kautta. Ensinnäkin sinne voi osoittaa kirjeitä tai kortteja. Toisaalta sieltä voi tiedustella tähden kuulumisia. Fanclub onkin nimenomaan sellaisia ihailijoita varten, jotka haluavat kontaktia ihailemaansa henkilöön. Tietysti on kuitenkin yksilöllistä, miten tätä yhteyttä otetaan.

Anita ei ole kirjoittanut Jarille kirjeitä, koska hän on omasta mielestään niin huono kirjoittamaan. Sen sijaan hän on kyllä lähettänyt nimipäivä- ja syntymäpäiväkortteja. Myöskään Arto ja Katri eivät ole innostuneet Jarille kirjoittamisesta. Anu kertoo puolestaan kirjoittaneensa Jarille 4-5 kirjettä, jotka hän on pyrkinyt antamaan henkilökohtaisesti. Joihinkin niistä hän on myös saanut suullisen vastauksen. Toisaalta Anu on pyrkinyt kirjoittamaan muut kirjeet siten, ettei niihin tarvitse vastata, koska postia on niin paljon. (Anu.)

Kirsi on lähettänyt Jarille kerran kirjeen cp-yhdistyksen puolesta. Kirjeessä yhdistys kysyi Jaria hyväntekeväisyyskonserttiin esiintymään. Samalla Kirsi kertoi kirjeessä myös itsestään. Jari lähettikin kirjeeseen vastauksen, että hän voisi tulla esiintymään. Loppujen lopuksi aikataulu ei kuitenkaan antanut myöten ja esiintyminen jäi. Yksityishenkilönä Kirsi on lähettänyt fanclubiin yhden kirjeen. (Kirsi.) Myös Liisa on lähettänyt Jarille yhden kirjeen. Hän ei ole saanut vastata, koska postia varmaankin tulee Jarille niin paljon, ettei hän ehdi niihin vastaamaan. (Liisa.)

Ihan faniuden alkukuukausina tuli kirjoiteltua aika useinkin. Nykyään lähinnä silloin kun ei ole keikkoja, voi lähettää Jarille terveisiä Veijariclubiin. (Suvi.) Ritva on kirjoittanut Jarille useita kirjeitä, lukumäärää hän ei ole kuitenkaan laskenut. *Kyllä sieltä palaute tulee tavalla tai toisella. Saattaa tulla jossain kortissa sitte kiitos postista taikka jossain levyn kannessa tai semmosessa Jarilta iteltäänkin sitten.* Myös yhdessä Hermusen ohjelmassa, jossa Jari oli haastateltavana, Ritva sai palautteen. *En tiedä mä punastuin ainakin sen ohjelman aikaan siellä loppupuolella.* Ritva oli kirjoittanut Jarille runon (siteerannut erästä Laine Parsonsin runoa), ja Hermusen ohjelmassa Jari lainasi tätä runoa. (Ritva.)

Kokonaisuutena ihailijat kirjoittavat Jarille fanclubin kautta hyvin vaihtelevasti kirjeitä. Osa ei pidäkään tätä erityisen tärkeänä. Ihailijuuteen liittyy myös hienotunteisuus ja tähden kiireisyyden ymmärtäminen. Kirjeet kirjoitetaankin yleensä siten, ettei niihin tarvitse vastata. Kirjeillä ei haluta myöskään vaivata kovin usein, koska idolin postitulva on muutenkin niin suuri. “Todellinen” ihailija keskittääkin viestinnän tähden henkilökohtaisiin tapaamistilanteisiin. Kirjoittelu on saattanut olla vilkkaampaa faniuden alkuaikoina, mutta ihailija-tähti -suhteen kypsyessä sitä ei välttämättä enää koeta tärkeäksi. Toisaalta silloin kun ei ole mahdollisuutta tavata tähteä henkilökohtaisesti, voidaan myös kirjoittelu ottaa avuksi. Kirjeet voidaan kuitenkin toisaalta antaa myös keikkapaikalla, jolloin niihin liittyy henkilökohtaisempi ote.

4.5.2 Vuorovaikutus keikoilla

Keikat ovat siis artistin ja ihailijoiden vuorovaikutuksen kannalta hyvin tärkeä tapahtuma. Tätä vuorovaikutuksen muotoa olen käsitellyt jo aiemmin (Luku 5.5). Tämän vuoksi en ryhdykään yksityiskohtaisesti kertaamaan jo esille olleita ajatuksia. Kuitenkin voidaan todeta, että keikoilla vuorovaikutus ja kontaktin ottaminen tapahtuvat yleensä katseiden, laulunsanojen ja yleisön esitykseen osallistumisen kautta. Lisäksi ihailijat myös tapaavat tähden keikan jälkeen. Tämäkin kuuluu tavallaan illan “rituaaleihin”. Keikoilla on siten olemassa juoni, jota noudatetaan. Suvun mukaan keikkapaikalle mennään aina aikaisin, että päästäisiin eturiviin. Samalla nähdään myös tuttuja. Sitten odotellaan, Jarin tultua lavalle seuraa mukana laulaminen, valokuvat, kukkien antaminen jne. Keikan jälkeen tulevat encore-kappaleet, sitten haetaan nimikirjoitus, halataan,

vaihdellaan kuulumisia ja *sitte ku on Jarin kanssa juteltu niin lähetään mieli ilosena kohti kotia kattoon et koska lähetään seuraavan kerran.* (Suvi.)

4.5.3 Henkilökohtainen tapaaminen

Katri on tavannut Jarin yhden kerran. Hän halusi nimikirjoituksen ostamaansa Jarin kirjaan. Kuitenkaan Jaria ei enää sillä kertaa näkynyt keikkapaikalla, mutta seuraavalla kerralla tilanne korjaantui. Katri keräsi rohkeutensa ja uskaltautui menemään juttusille. Tällä kertaa hänellä ei ollut kirjaa mukana, mutta Jari kirjoitti kortin, jossa toivotti hyviä lukuhetkiä. Katrin mukaan Jari varaa aikaa ihailijoilleen. Hän vaihtaa kaikkien kanssa sanasen. (Katri.)

Anita on tavannut Jarin aina katsomiensa keikkojen jälkeen. *Semmonen lämminhenkinen ihminen se on, ihan mukava, positiivista.* Yleensä Jarin kanssa jutellaan esimerkiksi siitä, miten illan keikka sujui. *Yksityiselämää hän ei kerro, et sit jos vähä menee lähemmä niin ei kuulu mitään.* Jari jakaa keikan jälkeen nimmareita ja juttelee fanien kanssa. Samalla otetaan valokuvia ja halataan. (Anita.)

Anulle on Jarin henkilökohtaisesta tapaamisesta jäänyt mieleen hänen avoimuutensa, rehellisyytensä, suorapuheisuutensa, inhimillisyytensä ja empaattisuutensa. Yhtään negatiivista adjektiivia Anu ei Jarista löydä. (Anu.) Liisa on tavannut Jarin jokaisen katsomansa keikan jälkeen, kun vain on jaksanut kärsivällisesti odottaa. Tapaamishetkeen kuuluvat nimikirjoitukset, valokuvat, halaukset ja juttelu, *ja sanoo jotain niin semmosta niinku muistaa hyvin, että mitä se on sanonu.* (Liisa.)

Myös Suvi on tavannut Jarin lähes jokaisen seuraamansa keikan jälkeen. Paikalla on ehkä noin 10-15 henkilön tietty ryhmä, jota yleensä kiertää Jarin perässä. *Sit nää kaikki tutut sattuu tuleen sit siin isolla porukalla Jarin kanssa jutellaan, että mitä aiotaan seuraavaks.* Ensimmäiseltä tapaamiskerralta Suville jäi mieleen se, kun Jari kirjoitti nimmarin käteen, ja sitä oli varjeltava kuin salaisuutta. (Suvi.)

Kirsi oli katsomassa vuonna 1995, kun Jari voitti tangomarkkinat. Ennen tätä kisavoittoa hän oli ollut seuraamassa Jarin keikkaa *Cumulus* -ravintolassa. Kun Jari voitti tangokuninkuuden, Kirsi vei hänelle lahjaksi puukukan. Jari *kysyi multa, että ootko sinä se ihminen, joka oli siellä Cumuluksessa*. Kirsi on kohdannut Jarin myös kadulla kävellessään, jolloin he tervehtivät toisiaan. *Sitten mua on jälkeinpäin ottanut päähän se, että kun mä en jääny siihen puhumaan. Minä menin jotenkin lukkoon, kun se tuli niin äkkiä*. Kirsi on jäänyt positiivinen tunne tapaamisista. *Sanotaan näin, että se niinkuin näki tai näkee mutkin niinkun ihmisenä*. Kaikki eivät näin välttämättä tee. (Kirsi.)

Ritva on tavannut Jarin lähes jokaisen seuraamansa keikan jälkeen. Näillä tapaamiskerroilla hän on saanut selville myös Jarin lempikappaleita. Keikan jälkeen Jari on vapautuneempi ja *minusta tuntuu että tää on hänelle tärkeä homma, että hän sitte saa niinku keskustella niiden ihailijoitte kans siinä*. Jokainen ihailija juttelee Jarin kanssa vuorollaan. Jari antaa yleensä palautteen illan keikasta, yleensä juttelu liittyy musiikkiin. (Ritva.)

Yleensä tähden tapaamiseen liittyy pieni jännityksen tunne. Vaikka ihailijat korostavat Jari Sillanpään “tavallisuutta”, on hän kuitenkin tähti, jota ehkä vähän arkaillaan. Sillanpää pitää ihailijoihinsa etäisyyden, vaikka varaakin heille aikaa. Tapaamistilanteessa jutellaan neutraaleja asioita. Juttelun lisäksi tilanteeseen kuuluu myös fyysinen läheisyys. Ihailijoille on tärkeää, että he pääsevät lähelle Sillanpäättä ja saavat halata häntä. Tilanteeseen liittyy usein myös sen ikuistaminen kameran avulla. Ihailijalle jää näin hetkestä jotakin konkreettista, jonka avulla on mukava ja helppo muistella tapahtuneita.

4.5.4 Merkkien avulla viestintä

Ihailijat voivat käyttää kontaktin ottamisessa myös erilaisia merkkejä. Nämä merkit ovat heidän itse kehittämiään tekstejä. Esimerkiksi Ritva käyttää merkinään keltaista väriä, koska se on kuninkaan väri. Jos hän vie Jarille jonkun lahjan, se onkin aina laitettu keltaiseen lahjapussiin. Ritva on lähettänyt Jarille myös enkelisoittorasian (Jari kerää enkeliaiheista tavaraa), ja Ritvalla on itselläänkin samanlainen. Kuitenkin radiotoiveet ovat Ritvan omin juttu: hän on listannut toiveet vihkoon, ja kun hän on saanut projektin valmiiksi hän aikoo lähettää tämän vihkon

Jarille. Ritva on keksinyt myös, että kun oikein keskittyy ja katselee Jarin kuvaa, niin silloin Jarin silmät alkavat elää. (Ritva.)

Myös Anu käyttää viestinnässä omia merkkejään. Hän käyttää kirjeissään nimimerkkiä Any Schue. Tämän nimen hän on nähnyt eräässä unessaan. Anu on kirjoittanut Jarille myös muutamia laulunsanoituksia. Niitä sekä muuta postia lähettäessään hän käyttää nimimerkkiään. Lisäksi hän käyttää lähettämässään postissa aina tietynlaista korttia. Anun mukaan tällä tavalla Jari tietää kuka lähettäjä on, vaikka hän ei tämän kasvoja muistaisikaan. (Anu.)

Merkkien avulla erottaudutaan näin massasta. Tällä tavalla ihailijat toimivat luovasti ja tekevät samalla itsestään yksilöitä tähden silmissä.

4.6 Faniyhteisö

Jonkin henkilön ihailemiseen ja faniuteen kuuluu myös yhteisöllisyys. Millainen on tämä yhteisö Jari Sillanpään faneilla? Miten se toimii? Kuinka tärkeäksi henkilöt kokevat tämän asian? Mitä tarkoitetaan ydinfanilla, millaisia ajatuksia se herättää, ja kokeeko henkilö kuuluvansa siihen itse?

Katri on liittynyt fanclubiin vasta hiljattain, viime kesänä. Mitään varsinaista yhteistä toimintaa fanclubilaisilla ei hänen mukaansa ole. Kehitteillä on kuitenkin kuulemma joitakin tapaamisia paikallisella tasolla. Katri olisi kiinnostunut tapaamaan myös muita ihailijoita, koska olisi mukavaa keskustella heidän kanssaan aivan arkisista asioista. Kuitenkin Katri hieman ihmettelee aktiivifanien toimintaa. Jokainen saa tietysti toimia kuten haluaa, mutta silti hän ihmettelee, mikä saa esimerkiksi perheellisen naisen kulkemaan jonkin artistin perässä ympäri Suomea. Katrin mukaan nuori ja naimaton ihminen voisi ehkä kuvitella jonkinlaisia unelmia siitä, kuinka voisi saada Jarin itselleen, mutta vanhemman ihmisen kohdalla tilanne on toinen. (Katri.)

Myöskään Arto ei tunne muita ihailijajäseniä. *Kirjeenvaihtoa monesti aatellu, että ois ihan kivaa, mutta ei oo tullu..* Arto olisi muutenkin kiinnostunut fanclubilaisten yhteisestä toiminnas-

ta. Ydinfani on Arton mielestä sellainen, joka käy melkein joka keikalla. Arton mukaan kyllähän heitäkin kai on. *Mikäs siinä, hieno asia, jos tykkää.* (Arto.)

Kirsi tuntee muutamia ihailijoita Länsi- ja Etelä-Suomesta. Nämä ovat kuitenkin hänen vanhoja tuttujaan. Hän olekaan kovin aktiivisesti hakenut uusia tuttavuuksia, koska hänen mukaansa heitä tulee sitten joskus aikanaan. Ydinfanijoukko on Kirsin mielestä suhteellinen käsite. Näiden fanien pitää päästä vähintään kerran kuukaudessa katsomaan Jaria. Kirsin mukaan on hienoa, että on tällainen ihminen, jonka perässä saa kulkea, mutta toisaalta siinä on myös kääntöpuoli. Kirsi itsekin kulkisi enemmän keikoilla, mutta siihen kuluu rahaa ja aikaa. Ihmisten pitäisikin Kirsin mukaan muistaa, että Jarikin on ihminen. Toisaalta sekin on hänen mielestään kaksipiipainen juttu. Jari itse on antanut itsestään liikaa, eikä välttämättä ole huolehtinut levostaan. (Kirsi.)

Anu on saanut ihailijoista 2-3 uutta ystävää. Mm. yhden uuden tuttavun luona hän on käynyt myös kylässä. Siellä he katselivat yhdessä Jarin videoita ja valokuvia sekä keskustelivat kesän keikoista. Anu kertoo myös, että jälkikäteen Jarin konserttivideoita katsoessa voi huomata tuttuja kasvoja yleisön joukossa. Fanien kasvot ovat näin tulleet tutuiksi. Anu ei kuitenkaan koe tärkeäksi tiivistä ystävärintää. *En yleensäkään ole ystäväistäni riippuvainen.* (Anu.)

Liisa on saanut ihailijoista itselleen kolme uutta ystävää. Yhteen ihailijaan Liisa ystäväystyi keikkapaikalla ja kaksi ystävää löytyi internetin kautta. "Internet-ystävien" kanssa Liisa on e-mail -vaihdossa. Uudet ystävät asuvat Etelä- ja Pohjois-Suomessa. Liisan mielestä ydinfanit ovat henkilöitä, jotka kiertävät Jarin perässä kaiket kesät. Hänen mielestään jonkinlaiset rajat täytyisi kuitenkin osata pitää. Liisa kertoo eräästä Jarin kirkkokonsertista, jossa osa ihailijoista oli rynnännyt alttarille hakemaan nimikirjoituksia itselleen. Tämä meni Liisan mielestä aivan liian pitkälle. (Liisa.)

Suvi on tutustunut muihin fanclubin jäseniin lähinnä keikoilla. Siellä tulee juteltua. Uusia tuttavuuksia Suville on kertynyt noin kymmenkunta henkilöä, *jotka silleen nyt tulee kirjojeltua et lähetkö Jarin keikalla jos on jotain.* Tuttavat ovat noin 15-25 vuotiaita, ja he ovat kotoisin ympäri Suomea akselilta Joensuu-Turku-Helsinki. Ydinfani on Suvin mielestä sellainen, joka käy keikoilla tosi usein. *Kyl mä periaattees koen et mä kuulun siihen, silleen että niinku siihen*

sisäpiiris tai no jos sitä nyt sisäpiiriksi voi sanoo niin siin kuiteski kulkee just tieto Jarin uusimmist keikoista tälleen. Esimerkiksi tieto Jarin joulukonsertin peruuntumisesta tuli Suville tätä kautta. Yhteyttä uusien tuttavien kanssa pidetään aktiivisesti. Myös keikoilla Suvi on käynyt erään uuden ystävänsä kanssa, johon tutustui keikkapaikalla. (Suvi.)

Aktiivifanit muodostavat tiiviin yhteisön, jossa tapahtuu tiedonkulkua Jarin tapahtumista. Tämä onkin eräänlainen sisäpiiri, johon osa ihailijoista kuuluu. Tähän ryhmään kuuluminen on myös eräänlainen asiantuntijuuden merkki, sillä sen sisällä kulkee kaikkein ajankohtaisin tieto. Tiedon lisäksi kulkeutuu myös erilaisia Jari -tekstejä, kuten lehtileikekopioita, videoita jne.

Meillä on kehkeytyny semmonen porukka, että missä on semmonen kymmenen henkeä. Sit mehän ollaan kirjeenvaihossa ja puhelinvaihossa. Ryhmän jäsenet ovat ympäri Suomea. No nyt lauantaina oltiin semmonen saunailta piettiin. Muisteltiin menneitä. Uusia tuttavია on tullu hirveesti. Ja semmosiakin tietysti on mitä ei sitte tiä eikä muuta mutta sitten ku näkee tuolla jossaki. Keikkamatkoilla saatetaan joskus jäädä yöksi jonkin tuttavan luo, mikäli keikkapaikalle on pitkä matka. Tekstiviestit laulaa puhelimesta ja nyt on vähä hiljaseempaa ollu ku ei oo keikkaa. (Anita.)

Ritva on saanut viime kesän aikana paljonkin uusia tuttuja, noin kymmenkunta ympäri Suomea. Yhteyttä pidetään puhelimitse. Ritva ei osaa sanoa, mitä tarkoitetaan ydinfanijoukolla. Ritva ei halua olla mukana keikoilla kaikissa fanien “yhteisissä kuvioissa”. Hän ei esimerkiksi käytä valkeaa hanskaa tai valohuiskaa, eikä myöskään lähde mukaan bum bum -tanssiin, koska on mielestään siihen liian vanha. Ritvan mielestä fanit ovat Jarin taustatuki, varsinkin kun hänen perheensä asuu Ruotsissa asti. (Ritva.) Ritva mieltää kyllä kuuluvansa tietyllä tavalla aktiiviseen fanijoukkoon, mutta hän ei halua kuitenkaan olla mikään “laumasielu” vaan haluaa erottua yksilönä joukosta.

Faniuteen liittyvät keskeisesti myös yhteisölliset kokemukset. Osa ihailijoista on saanut itselleen Sillanpää -ihastuksen myötä uusia ystäviä. Ihailu on siten myös sosiaalista toimintaa. Ihailijoilla on kuitenkin erilainen yhteisöön kuulumisen tarve. Osalle se on hyvinkin tärkeä yhdessä toimimisen muoto ja informaation kulun kanava, mutta kaikki eivät kuitenkaan halua olla tiiviisti mukana tässä ydinfanijoukossa. Keskeistä tuntuukin olevan yksilönä ryhmässä -ajatus.

Useimmilla ihailijoilla on kuitenkin halua tutustua myös muihin faneihin. Kokemuksia on ja olisi mukavaa jakaa yhdessä.

Kaikki haastatellut kuuluvat Jari Sillanpään fan clubiin. Tässä mielessä he muodostavat yhtenäisen ryhmän. Reinin, Kotlerin ja Stollerin (1987, 120) mukaan fan clubin jäsenille on ominaista se, että heillä on tarve saada kontakti tähteen. Fan clubin ja yhteisen mielenkiinnon kohteen myötä ihailijoiden on helppo tuntee ryhmähenkeä ja muodostaa uusia ystävyysuhteita. Näiden seikkojen suhteen ihailijat eivät kuitenkaan muodosta yhtenäistä ryhmää. Ihailijoilla on erilainen kontaktin tarve. Osa ihailijoista kuuluu pikemminkin etsijöiden (Seekers) ryhmään. He kyllä esimerkiksi käyvät Sillanpään konserteissa tai keikoilla ja ostavat tämän levyjä, mutta kontaktin tarvetta iskelmätähteen heillä ei kuitenkaan ole. Heillä ei ole myöskään tarvetta keräillä ilmiöön liittyviä erilaisia oheistuotteita. Toisaalta osalle ihailijoista ei riitä kontakti tähteen ainoastaan fan clubin kautta, vaan he haluavat keskustella tähden kanssa henkilökohtaisesti. Osa ihailijoista kokee myös voimakkaita samaistumisen tunteita Sillanpäää kohtaan. Voimakkaimmillaan nämä tunteet ilmenevät silloin, kun ihailija tulkitsee esimerkiksi laulunsanoja tähden kokemina. Tällainen maailman tarkastelu tähden perspektiivistä sekä suora kommunikointi tähden kanssa liittyvät bändärinä (Groupies) olemiseen. Ihailijoita ei voikaan mielestäni suoraan ryhmitellä Reinin, Kotlerin ja Stollerin (1987, 116, Katso Kuvio 2, s. 24) laatimaan pyramidin muotoiseen kuvioon. Fan clubin jäsenyys toimii kyllä kaikkia ihailijoita yhdistävänä tekijänä, mutta ihailijoiden sitoutumisen aste sekä Jari Sillanpää -ilmiöön että faniyhteisöön vaihtelee huomattavasti.

Yksi huomionarvoinen seikka on, että Rein, Kotler ja Stoller (1987) tarkastelevat amerikkalaista julkisuus -ilmiötä, jossa liikutaan aivan toisessa mittakaavassa, kuin mitä julkisuus ja tähteys Suomessa merkitsee. Tässä mielessä heidän esittämänsä ajatukset eivät siten ehkä sellaisenaan sovi Suomeen oloihin. Esimerkiksi henkilökohtainen kontakti suomalaisen iskelmätähteen onnistuu yleensä varmasti helpommin kuin kontakti amerikkalaiseen megatähteen. Lisäksi suomalaisen iskelmätähteen liitetään keskeisesti ajatus tämän tavallisuudesta, hän on kuin naapurinpoika tai -tyttö. Tämän ajatuksen mukaisesti myös kontaktin ottamista häneen pidetään helppona ja luonnollisena.

5. LOPUKSI

Tutkimuksessani olen tarkastellut populaaria ilmiötä, Jari Sillanpäästä, yleisön näkökulmasta. Tutkimustulokset osoittavat selkeästi, miten monin tavoin populaarit tekstit kytkeytyvät ihailijan elämään, ja miten moninaisia ja syvällisiä merkityksiä niille voidaan antaa. Vaikka populaarituotteissa operoidaan useimmiten vakio- ja standardisilla rakenteilla ja standardeilla, ei yleisön niille antamista tulkinnoista voida sanoa samaa. Populaari teksti kytkeytyy käyttäjänsä arkielämään ja siitä on oltava hänelle myös jotakin hyötyä. Keskeistä populaarikulttuurisille tuotteille on niiden avoimuus. Teksteille ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa, vaan tekstien avoimuus mahdollistaa yleisön moninaiset tulkinnat. Ihailija peilaa tekstejä omaan elämäänsä ja tekee niistä tulkinnat tämän perusteella. Näihin tulkintoihin vaikuttavat ihailijan ikä, sukupuoli ja elämänselämänsä sekä kulttuurinen miljöö. Kulttuuriseen miljööseen kuuluvat sekä suomalainen kulttuuri että suomalainen iskelmäperinne ja sen käytännöt. Tuotteiden käyttämiseen liittyy toisaalta myös valta-aspekti. Ihailija luo itselleen tilan, valtakunnan, jonne muut eivät voi tunkeutua. Ihailijat ovat aktiivisia populaarin lukijoina. Heillä on asiantuntijuutta ilmiöstä, ja he voivat myös tuottaa siitä omia tekstejään.

Ihailu on psykososiaalista toimintaa. Ihailija voi kokea samaistumisen tunteita sekä esittäjään että tämän esittämään musiikkiin. Kappaleiden sanat voivat myös tuoda mieleen muistoja. Niiden avulla voidaan unelmoida, minkä lisäksi ne voivat toimia elämänohjeina antaen uskoa tulevaisuuteen. Tähtien persoonan muodostavista elementeistä erityisesti elämäntarinalla on keskeinen merkitys samaistumisen kokemisessa. Kuva iskelmätähden persoonasta välittyy hänestä tarjolla olevien tekstien välityksellä. Tähtien persoonan rooliminnan ja yksityishenkilön välinen raja on ihailijoiden silmissä ”kuin veteen piirretty viiva”. Tähän tulkintaan iskelmätähden persoonasta sekoittuvat lisäksi ihailijoiden omat elämäntarinat.

Tietojeni mukaan Jari Sillanpäästä ei olla tehty aiempia tieteellisiä tutkielmia. Tämä tutkimus antaa ainutlaatuisia tietoja siitä, minkälaisena ihailijat kokevat tämän ilmiön. Jari Sillanpään suosio iskelmätähdenä on poikkeuksellisen suuri. Hän on myös kokenut tämän suosion ja saanut tunnustusta jo elinaikanaan. Suomen oloissa häntä voidaankin pitää melkoisena ”megatähdenä”.

Jari Sillanpään ääni ja elämäntarina tukevat hyvin iskelmätahteyttä. Hänen suosionsa avaimet löytyvät ennen muuta tangokuninkuudesta, taitavasta uran suunnittelusta, tarttuvista hiteistä ja tyylistä. Tangokuninkuuden avulla Sillanpää nousi esille suomalaisen iskelmän kentällä. Tämän jälkeen häntä on tukenut ammattitaitoinen tiimi, joka on onnistunut tekemään menestyviä hittejä. Sillanpää ei ole jäänyt paikalleen, vaan on jatkuvasti kehittänyt urallaan jotakin uutta. Tämän monipuolisuuden ovat huomanneet myös hänen ihailijansa. Sillanpään persoona, ja erityisesti hänen tyyliinsä osana tätä persoonaa, tekee hänestä muista erottuvan tähden. Ihailijat kuvaavat häntä miehekkääksi, mutta toisaalta myös naisellisia vivahteita omaavaksi. Toisaalta hänessä näyttävät yhdistyvän myös asiallisen aikuisen ja vallattoman pienen pojan piirteet. Sillanpäästä voidaankin tehdä monenlaisia tulkintoja.

Jari Sillanpää välittää persoonallaan myös joitakin suomalaisuuteen liitettyjä keskeisiä ominaisuuksia, kuten tavallisuutta ja sisukkuutta. Toisaalta ihailijoiden mukaan Sillanpää kuitenkin poikkeaa tyyppillisestä suomalaisesta iskelmätahtimesta ollen tunteensa avoimesti näyttävä, iloinen ja positiivinen. Sillanpää poikkeaa useista muista iskelmätahtimista myös sillä, että hän operoi myös muilla kuin iskelmämusiikin saralla. Lisäksi hänen konserttinsa ovat melkoisia spektakkeleita, joihin sisältyy laulamisen lisäksi mm. näyttäviä tanssiesityksiä.

Mielenkiintoinen kysymys onkin, onko Jari Sillanpää lopulta tyyppillinen suomalainen iskelmätahti, ja toisaalta onko hän tuonut jotakin uutta suomalaiseen iskelmään. Yksi uudentyyppinen tekijä on ehdottomasti monipuolisuus, vaikka nykyaikana toimiminen useammalla musiikin kentällä on yleensäkin helpompaa kuin aiemmin. Myös tunteiden näyttäminen ja puheliaisuus voivat edustaa uudenlaista mieskuvaa. Nykyaikana korostettuja ominaisuuksia ovat omien voimavarojen löytäminen, rento ja supliikki esiintymistaito sekä riemukkaan positiivinen elämänasenne, jotka Sillanpäältä myös löytyvät. Hänen elämäntarinansa kautta Sillanpäähän liittyy myös tuulahdus kansainvälisyyttä. Toisaalta on myös muistettava, että faniuteen liittyy olennaisesti arvottaminen, erojen tekeminen. Tällöin ihailun kohde erottuu ihailijan mielestä automaattisesti edukseen muista esiintyjistä.

Sillanpäällä on myös hyvin organisoitua fanitoimintaa, mikä ei Suomessa ole vielä kovin yleistä. Ihailijoita palvelee fanclubin välityksellä ja ihailijoille on tarjolla monenlaisia "Sillanpää-tuotteita". Sillanpää kiinnittää myös suurta huomiota vuorovaikutuksen merkitykseen. Tämä on

uutta iskelmän kentällä ja samalla yksi keskeisimmistä tekijöistä Sillanpään suosiossa. Populaari tarjoaa ihailijoille osallistumisen mahdollisuuksia. Ihailija voi osallistua tähden kokemuksiin ja myötäelää niitä. Ihailijoiden omien näkemysten mukaan he ovatkin tähdelle kuin kavereita ja toimivat tämän tukena. Myötäeläminen ja samaistuminen tähden elämään voi myös saada aikaan tilanteen, jossa ihailija tarkastelee asioita tähden näkökulmasta. Kokonaisuutena vuorovaikutuksen merkitys on erittäin keskeinen ja se ilmenee monin eri tavoin. Ihailijan ja tähden välinen vuorovaikutus toimii mm. fan clubin kautta, esiintymistilanteissa, henkilökohtaisessa tapaamisessa sekä ihailijan kehittämien omien viestinnällisten merkkien välityksellä. Vuorovaikutteisuus tulee keikkatilanteissa esille yleisön osallistumisena tilanteeseen, ja tähden ja yleisön välinen vuorovaikutus on erittäin merkittävä tekijä illan onnistumiselle. Yleisö voi myös itse osallistua tilanteen “juonen kulkuun” ja esimerkiksi kehitellä erilaista rekvisiittaa tai myös itse esiintyä tähdelle. Fanius on myös sosiaalista toimintaa. Aktiiviset ihailijat muodostavat yhteisön, jonka sisällä kulkevat tuoreimmat tiedot tähdestä, ja jolla on myös yhteistä toimintaa. Ydinryhmään kuuluminen on myös merkki omasta asiantuntijuudesta. Kaikki eivät kuitenkaan koe tarvetta kuulua tähän aktiivisimpaan ryhmään. Ihailijat sitoutuvat näin sekä faniyhteisöön että iskelmätahteen eri asteisesti.

Kuten tutkimuksestani ilmenee, populaarimusiikki on vahvasti ja kokonaisvaltaisesti sidoksissa käyttäjiensä elämään. Tämä tuore ja populaarimusiikille keskeinen näkökulma voikin tuoda arvokasta lisäarvoa myös suomalaiseen musiikkitieteen tutkimukseen. Jari Sillanpään innokkaimmat ihailijat koostuvat valtaosin naisista. Tutkimuksessani olen kuitenkin rajannut tämän näkökulman tietoisesti pois, sillä en olisi voinut tarkastella tätä ilmiötä riittävän laajasti. Kuitenkin tämä näkökulma on jatkotutkimuksen kannalta hyödyllinen ja mielenkiintoinen. Tutkimuksellisesti parhaaseen lopputulokseen päästään, kun tarkastelussa kiinnitetään huomiota sekä tekstiin että yleisöön. Tuotteen kohdalla tämä tarkoittaa syvällistä analyysia suomalaisesta iskelmästä, sen historiasta ja siihen liittyvistä käytännöistä, koska myös ne ohjaavat yleisön tekstille esittämiä tulkintoja. Näin tulokset istutetaan samalla tiiviisti kiinni tietyn musiikkityylin traditioihin ja käytäntöihin. Tässä työssä aivan näin laajaa tarkastelua ei ole ollut mahdollista toteuttaa, mutta se olisi erittäin kiinnostava jatkotutkimuksen näkökulma.

6. LÄHTEET:

- Adorno, Theodor 1990 (1941). On Popular Music. Teoksessa On Record. Rock, Pop and the Written Word. Toim. Frith, Simon & Goodwin, Andrew. London. Routledge. 301-314.
- Adorno, Theodor 1984. Yhteen veto kulttuuriteollisuudesta. Tiedotustutkimus no:3. 21-28.
- Ammond, Jukka 1994. Kaiken vaihtaisin tangoon. Teoksessa Tango d'Amor. Tangomarkkinat 10 vuotta. Toim. Heiskari, Ilkka. Seinäjoki. Tangomusiikin Edistämisyhdistys. 65-120.
- Ammond, Jukka 1999. Tango ja rillumarei. Parantavat vastavoimat. Teoksessa Tangosta Dingo. 80 vuotta suomalaista populaarimusiikkia. Toim. Heinonen, Yrjö & Niemelä, Elina & Savolainen, Pauliina. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksen julkaisusarja A20, 2-28.
- Anttila, Jorma 1993. Käsitteet suomalaisuudesta -traditionaalisuus ja modernisuus. Teoksessa Mitä on suomalaisuus. Toim. Korhonen, Teppo. Helsinki. Suomen antropologinen seura. 108-134.
- Apo, Satu 1974. Uudistuvaa iskelmäryiikkiä. Teoksessa Folklore tänään. Toim. Launonen Hannu & Mäkinen, Kirsti. Hämeenlinna. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Bagh, von Peter & Hakasalo, Iipo 1986. Iskelmän kultainen kirja. Helsinki. Otava.
- Bourdieu, Pierre 1984. Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste. Cambridge, Massachusetts. Harvard University Press.
- Cohen, Sara 1993. Ethnography and popular Music Studies. Popular Music 12 (2). 123-138.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.
- Fiske, John 1989. Understanding Popular Culture. Boston. Unwin Hyman.
- Fiske, John 1991. Popular Discrimination. Teoksessa Modernity and Mass Culture. Toim. Naremore James & Brantlinger Patrick. Bloomington, Indianapolis. Indiana University Press. 103-117.
- Grossberg, Lawrence 1995. Mielihyvän kytkennät. Risteilyjä populaarikulttuurissa. Tampere. Vastapaino.
- Heiskari, Ilkka (toim.) 1996. Vei Jari tangokuningas Jari Sillanpää. Jyväskylä. Gummerus.
- Hennion Antoine 1983. The Production of Success. An Antimusicology of the Pop Song. Teoksessa On Record. Toim. Frith Simon & Goodwin Andrew. London. Routledge. 185-207.

- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1982. Teemahaastattelu. Helsinki. Gaudeamus. Toinen painos.
- Jalkanen, Pekka 1992a. Miksi populaarimusiikki on populaaria? Teoksessa suomalainen populaarimusiikki ja historia. Toim. Oesch, Pekka. Seinäjoki. Rytmii-instituutin julkaisu A1. 7-21.
- Jalkanen, Pekka 1992b. Pohjolan yössä. Suomalaisia kevyen musiikin säveltäjiä Georg Malmstenista Liisa Akimofiin. Helsinki. Kirjastopalvelu.
- Jalkanen, Pekka 1996. Populaarimusiikki. Teoksessa Suomen musiikki. Toim. Aho, Kalevi & Salmenhaara, Erkki & Virtamo, Keijo. Helsinki. Otava. 208-239.
- Kallioniemi, Kari 1992. Mikä tekee populaarimusiikista uutta korkeakulttuuria? Musiikin suunta no:1, 31-36.
- Kallioniemi, Kari & Salmi, Hannu 1995. Porvariskodista maailmankylään. Populaarikulttuurin historiaa. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:40. 2. painos.
- Karvonen, Erkki 1991. Populaarikulttuuri elämänhallinnan tuottajana. Tiedotustutkimus no:1. 13-21.
- Knuuttila, Seppo 1994. Kaikenkattava kulttuuri? Teoksessa Kulttuurintutkimus. Johdanto. Toim. Kupiainen, Jari & Sevänen, Erkki. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seura. 9-31.
- Koistinen, Tero & Sevänen, Erkki & Turunen, Risto 1995. Populaari- ja massakulttuurin tutkimisen lähtökohtia. Teoksessa Musta lammas. Kirjoituksia populaari- ja massakulttuurista. Toim. Koistinen & Sevänen & Turunen. Joensuu university press.
- Kukkonen, Pirjo 1997. Ilon ja surun sointu. Folkloresta poploreeseen. Helsinki. Yliopistopaino.
- Lassila, Juha 1990. Mitä Suomi soittaa? Hittilistat 1954-87. Jyväskylän yliopisto: nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisu n:o 20.
- Lehtonen, Kimmo 1998. Iskelmä on arkista sielunhoitoa. Helsingin Sanomat 9.9.1998.
- Lehtonen, Kimmo & Niemelä, Merja 1997. Kielikuvista mielikuviin. Musiikin monikerroksisen kerronnallisuuden tarkastelua esimerkkiaineistona psykiatristen potilaiden tärkeäksi kokema musiikki. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, julkaisusarja A:17.
- Lähteenmaa, Jaana 1989. Tytöt ja rock. Helsinki. Hakapaino.
- Mäkelä, Klaus 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Toim. Mäkelä, Klaus. Helsinki. Gaudeamus. 42-61.
- Niiniluoto, Maarit 1994. On elon retki näin eli miten viihteestä tuli sodan voittaja. Helsinki. Kirjayhtymä.

- Niiniluoto, Maarit 1997. Suomalainen iskelmä on tunteiden meri ja tavallisen ihmisen selviytymisstrategia. Iltalehti 23.12.1997.
- Nykysuomen sanakirja 1967 osat I ja II. Porvoo, Helsinki. Werner Söderström.
- Nykysuomen sanakirja 1980. 5.osa. Uudissanat. Porvoo, Helsinki, Juva. Werner Söderström.
- Ohrankämmen, Milla 1997. "Anna vierellesi tulla". Iskelmätahti ihailijoiden silmin. Sosiologian pro gradu -työ. Jyväskylän yliopisto.
- Pekkilä, Erkki 1995. Musiikkimaun käsitteestä sosiologiassa ja etnomusikologiassa. Musiikki no:1. 46-60.
- Puoskari, Ensio 1995. Yleisösubjektin rooli populaarissa. Elämismaailma, kulttuuriset kytkennät ja populaarit tekstit. Teoksessa Musta lammas. Kirjoituksia populaari- ja massakulttuurista. Toim. Koistinen & Sevänen & Turunen. Joensuun university press. 47-80.
- Salminen, Kimmo 1991. Musiikin kokemisen eri sukupolvet. 20-75 -vuotiaiden musiikkimaku. Helsinki. Yleisradio.
- Rein, J. Irving & Kotler, Philip & Stoller R. Martin 1987. High Visibility. The Professional Guide to Celebrity Marketing. Oxford. Heinemann.
- Suutari, Pekka 1997. Identiteetin käsitteestä etnomusikologiassa ja kulttuurintutkimuksessa. Ruotsinsuomalaisten musiikin tapaustutkimus. Musiikki no:1. 76-95.
- Virta, Teija 1994. Saippuaopperat ja suomalaiset naiset. Jyväskylä. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 43.
- www.mtv3.fi/musiikki/jari/tausta.htm. Jari Sillanpään kotisivut.

Haastattelut:

Anita	22.10.1998	klo 15.30-17.45
Katri	26.10.1999	klo 13.00-15.00
Anu	2.11.1998	klo 14.00-18.00
Liisa	11.11.1998	klo 13.00-14.15
Arto	19.11.1998	klo 16.45-17.15
Suvi	27.11.1998	klo 14.00-15.15
Kirsi	2.12.1998	klo 16.15-18.30
Ritva	3.12.1998	klo 11.15-12.30

Liite 1

Kirje ihailijoille

Jyväskylässä 28.9.1998

Hyvä lukija!

Otan teihin yhteyttä suomalaisen iskelmämusiikin merkeissä. Nimeni on Elina Niemelä. Olen Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen opiskelija. Tällä hetkellä teen lopputyötäni iskelmämusiikista, jonka yhtenä tärkeänä osana on Jari Sillanpää ja hänen yleisönsä. Lopputyötäni varten etsin haastateltavaksi Jari Sillanpään ihailijoita.

Tämä kirje on lähetetty Veijari Fan Clubin kautta. Pyysin heitä välittämään kirjeeni 30:lle Jarin ihailijalle, joten näin ollen minulla ei ole tietoa teidän henkilöllisyydestänne. Tarkoitukseni on koota aivan tavallisia kertomuksia siitä, mikä Jarissa itsessään ja hänen kappaleissaan kiehtoo, mikä tekee niistä niin merkittäviä ja tärkeitä, miksi niitä halutaan kuunnella. Olisin kiinnostunut juttelemaan kanssanne näistä asioista. Mikäli kiinnostutte asiasta, ottakaa yhteyttä minuun joko puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostitse! Ajatuksenne ja mielipiteenne ovat tärkeitä!

Ystävällisin terveisin

Elina Niemelä

Sammonkatu 5 B 20

40100 JYVÄSKYLÄ

puh. 014-613 869

e-mail: elniemel@silmu.jyu.fi

Liite 2

Haastatteluteemat

1. Taustatiedot

nimi, ikä, syntymä- ja asuinpaikka, siviilisääty, perheenjäsenet, koulutus, ammatti, työpaikka

2. Harrastukset

tv, radio, elokuvat, lehdet, kirjat
musiikkimaku, suosikkilaulajat ja -yhtyeet

3. "Sillanpää-tuotteiden" käyttäminen

Jarin uran seuraaminen

Jariin ja hänen musiikkiinsa tutustumisen ajankohta ja ihastuksen syyt

"Jari-tuotteiden" omistaminen ja niiden käyttämiseen liittyviä asioita

keikka- ja konserttikokemukset, tunnelmat

kontakti Jariin

Jarin suhtautuminen ihailijoihinsa

fanclubiin liittymisajankohta, clubin tarjoamat edut

4. Jarin kappaleet

itselle tärkeät kappaleet, miksi tärkeitä

sanoitusten merkitys

Jarin kappaleiden tekijät (säv., san., sov.)

Satulinna -kappaleen merkitys itselle

5. Jarin persoona

lauluääni, tyyli (ulkonäkö ja pukeutuminen), elämäntarina (ja sen kokeminen)

Jarin suomalaisuus

Jari tulkitsejana ja esiintyjänä

Jari ihmisenä ja miehenä

Muutamista lehtiartikkeleista koostettu lista Jarin ominaisuuksista

Pitävätkö nämä mielestäsi paikkansa, onko Jari:

-herkkä, näyttää tunteensa	-kova tekemään töitä
-reilu, rehellinen, avoin	-nöyrä
-tavallinen, arkinen, kuin yksi meistä	-monipuolinen
-positiivinen, ilopilleri	-luonnollinen
-vuorovaikutteinen suhde yleisöön	-vahva, luottaa itseensä
-karismaattinen	-ei ole paljon ystäviä
-energinen	-ihana, suloinen velikulta
-seksikäs	

Puuttuuko listasta mielestäsi jotakin

Löytyisikö ketään muuta artistia, johon nämä saattaisivat sopia

Poikkeaako Jari jotenkin tyypillisestä suomalaisesta iskelmätähdestä/tangokuninkaasta jotenkin

Onko Jari tuonut jotakin uutta suomalaiseen iskelmään

Liite 3

Satulinna -kappaleen sanat

SATULINNA

1.

Sano, että sä kaipaat
luokse mun takaisin.
Sano, että sä tahdot
olla kuin ennenkin.
Sano, että sä tiedät:
kaksi meitä vain on,
jotka kohtaamaan johti
kerran tie kohtalon.

Sano, että yhä ainoa olen sun,
sano, että yksin olla sä tahdot mun,
silloin satulinna kaukomaan
meille kuuluis kokonaan.
Sinulle mä aarteeni antaisin,
jonka vuoksi kärsin ja taistelin.
Sinulle mä antaisin sydämen,
jos sä otat sen.

2.

Sano, että sä kaipaat
tuota iltaa myös näin,
kun sä rintasi painoit
vasten mun sydäntäin.
Sano, että sä uskot:
meidät kohtalon tie,
niin kuin kerran sen johti,
vielä yhteen näin vie.

Sano, että yhä ainoa olen sun
sano, että yksin olla sä tahdot mun,
silloin satulinna kaukomaan
meille kuuluis kokonaan.
Sinulle mä aarteeni antaisin,
jonka vuoksi kärsin ja taistelin.
Sinulle mä antaisin sydämen,
jos sä otat sen.

San. & Sä. Jukka Kuoppamäki